

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

**Právní a ekonomické
aspekty financování
neziskového
občanského sdružení**

Diplomová práce

BC. ONDŘEJ DANĚK

Vedoucí práce: doc. Ing. Eva Tomášková, Ph.D.

Katedra veřejné ekonomie
Program Finance a právo

Brno 2025

MUNI
ECON

ZADÁNÍ
DIPLOMOVÉ PRÁCE

Akademický rok: 2025/2026

Student:	Bc. Ondřej Daněk
Program:	Finance a právo
Název práce:	Právní a ekonomické aspekty financování neziskového občanského sdružení
Název práce anglicky:	Law and Economic Aspects of Financing a Non-Profit Civic Association
Cíl práce, postup a použité metody:	Diplomová práce se bude zabývat problematikou, která není příliš často předmětem zájmu závěrečných prací, ačkoliv si svou pozornost rozhodně také zaslouhuje. Jedná se o financování neziskových občanských sdružení. Cílem diplomové práce je detekovat hlavní problémy veřejného financování neziskových občanských sdružení věnujících se práci s dětmi a mládeží v ČR. V první části práce se autor zaměří na deskripci vztahující se k vymezení základních pojmů a souvislostí na základě rešerše relevantních zdrojů. Druhá část se bude zabývat deskripcí a analýzou právní úpravy vztahující se k financování neziskového občanského sdružení. Následně budou získané poznatky komparovány s právní úpravou ve vybrané zemi. Další část diplomové práce se již zaměří na financování konkrétní neziskového občanského sdružení, a to Pionýr, z.s. Získaná data budou komparována s jiným neziskovým občanským sdružením, přičemž diplomant si může zvolit pro komparaci i spolek v zahraničí. V poslední části diplomové práce budou stanoveny úvahy de lege ferenda. Termíny kontroly: 24. 12. 2024: 12 stran uceleného textu, 28. 2. 2025: 50 stran uceleného textu. Při psaní bakalářské práce se doporučuje využít konzultanty z Ekonomicko-správní fakulty MU.
Rozsah grafických prací:	Podle pokynů vedoucího práce
Rozsah práce bez příloh:	60 – 80 stran
Literatura:	REKTOŘÍK, Jaroslav. <i>Organizace neziskového sektoru : základy ekonomiky, teorie a řízení</i>. 2. aktualiz. vyd. Praha: Ekopress, 2007, 187 s. ISBN 9788086929255. PELIKÁNOVÁ, Anna. <i>Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky</i> / Anna Pelikánová. 3., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2018, 335 stran. ISBN 9788027121175. JOŠT, Marek. <i>Nestátní neziskové organizace: právní úprava, účetnictví, audit, transparentnost</i>. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2019. ISBN 978-80-245-2325-5. Stejskal, J., Kuvíková H., & Mařátková K. (2012). <i>Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace</i> Praha: Wolters Kluwer
Vedoucí práce:	doc. Ing. Eva Tomášková, Ph.D.
Pracoviště vedoucího práce:	Katedra finančního práva a národního hospodářství Právnická fakulta

Datum zadání práce: 1. 2. 2024

Termín odevzdání diplomové práce a vložení do IS je uveden v platném harmonogramu akademického roku.

doc. Ing. Robert Jahoda, Ph.D., 5. 12. 2025

V Brně dne: 6. 12. 2025

Bibliografický záznam

Autor:	Bc. Ondřej Daněk Ekonomicko-správní fakulta Masarykova univerzita Katedra veřejné ekonomie
Název práce:	Právní a ekonomické aspekty financování neziskového občanského sdružení
Studijní program:	Finance a právo
Vedoucí práce:	doc. Ing. Eva Tomášková, Ph.D.
Rok:	2025
Počet stran:	135
Klíčová slova:	neziskový sektor; nestátní neziskové organizace; občanská sdružení; financování; veřejné dotace; víceleté financování; právní rámec financování; sdružení dětí a mládeže; dotační politika; veřejná správa

Bibliographic record

Author: Bc. Ondřej Daněk
Faculty of Economics and Administration
Masaryk University
Department of Public Economics

Title of Thesis: Law and economic aspects of financing a non-profit civic association

Degree Programme: Finance and Law

Supervisor: doc. Ing. Eva Tomášková, Ph.D.

Year: 2025

Number of Pages: 135

Keywords: non-profit sector; non-governmental organizations; civic associations; financing; public funding; multiannual funding; legal framework of financing; youth organizations; grant policy; public administration

Anotace

Diplomová práce se věnuje problematice financování nestátních neziskových organizací v České republice, se zaměřením na sdružení dětí a mládeže. Cílem diplomové práce je zpracovat právní a ekonomické aspekty systému veřejného financování sdružení dětí a mládeže, identifikovat jeho slabá místa z hlediska efektivity a stability financování a navrhnout možné úpravy v oblasti dotační politiky a právního rámce. Teoretická část vymezuje neziskový sektor, jeho právní rámec a principy financování. Praktická část využívá kvalitativní výzkum mezi vybranými sdruženími a hodnotí jejich zkušenosti s financováním ze státního rozpočtu.

Abstract

The thesis deals with the issue of financing non-governmental non-profit organizations in the Czech Republic, focusing on youth associations. The aim of the thesis is to examine the legal and economic aspects of the public funding system for youth associations, identify its weaknesses in terms of financing efficiency and stability, and propose possible improvements in grant policy and the legal framework. The theoretical part defines the non-profit sector, its legal framework, and funding principles. The empirical part applies qualitative research among selected associations and evaluates their experience with financing from the state budget.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právní a ekonomické aspekty financování neziskového občanského sdružení vypracoval samostatně pod vedením doc. Ing. Evy Tomáškové, Ph.D. a uvedl v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy, vnitřními předpisy Masarykovy univerzity a vnitřními akty řízení Masarykovy univerzity a Ekonomicko-správní fakulty MU.

V Brně 7. prosince 2025

.....
Bc. Ondřej Daněk

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí své diplomové práce, paní doc. Ing. Evě Tomáškové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup během zpracování práce. Mé poděkování patří také zástupcům sdružení dětí a mládeže, kteří se zúčastnili výzkumu a ochotně poskytli potřebné informace. Zvláštní dík vyjadřuji své rodině za trpělivost a podporu v průběhu celého studia. V neposlední řadě děkuji svým přátelům z organizace Pionýr, z. s., kteří se dlouhodobě věnují práci s dětmi a mládeží a inspirovali mě k výběru tématu práce.

Obsah

Seznam obrázků	15
Seznam tabulek	16
Seznam grafů	17
Seznam pojmů a zkratk	18
1 Úvod	21
2 Neziskový sektor	24
2.1 Vymezení pojmu "neziskovosti"	25
2.2 Alternativní označení neziskového sektoru	26
2.3 Neziskový sektor a národní hospodářství	27
2.4 Nestátní neziskové organizace	30
2.5 Neziskový sektor v ČR.....	35
2.6 Dílčí shrnutí.....	38
3 Financování NNO	39
3.1 Principy financování NNO	39
3.2 Zdroje financování.....	41
3.3 Veřejné financování neziskového sektoru	44
3.4 Dílčí shrnutí.....	49
4 Legislativa NNO	50
4.1 Legislativa NNO v ČR.....	51
4.2 Komparace se zahraniční právní úpravou	58
4.3 Legislativa veřejného financování v ČR	61
4.4 Dílčí shrnutí.....	64
5 Veřejné financování sdružení dětí a mládeže	66
5.1 Poskytování dotací ze státního rozpočtu sdružením dětí a mládeže	69

5.2	Problematika veřejného financování.....	71
5.3	Dílčí shrnutí	72
6	Praktická část	74
6.1	Dotazovaná sdružení dětí a mládeže	75
6.2	Financování vybraných sdružení dětí a mládeže	77
6.3	Veřejné financování z pohledu sdružení dětí a mládeže.....	86
6.4	Stávající výše finanční podpory	89
6.5	Úvahy <i>de lege ferenda</i>	91
7	Závěr	94
	Použité zdroje	97
Příloha A	Statistika počtu NNO v letech 1990–2012	114
Příloha B	Kritéria pro udělení titulu „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“	115
Příloha C	Členské organizace ČRDM nad 700 členů do 26 let v roce 2024	118
Příloha D	Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty	119
Příloha E	Dotace poskytnuté sdružením dětí a mládeže v rámci Výzvy V1 na roky 2016–2025	121
Příloha F	Dotazník	123
F.1	Odpovědní arch	123
F.2	Odpovědi respondentů.....	125
Příloha G	Reálná výše dotace na jednoho člena do 26 let	132
G.1	Tabulka	132
G.2	Metoda výpočtu.....	133

Seznam obrázků

Obrázek 1: Trojúhelník blahobytu	28
--	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Členění NNO	34
Tabulka 2: Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO na podporu veřejně prospěšných činností pro rok 2025	64
Tabulka 3: Výnosy spolku Junák (2016–2024).....	78
Tabulka 4: Veřejná finanční podpora poskytnutá spolku Junák (2016– 2024)	80
Tabulka 5: Výnosy spolku Pionýr (2016–2024).....	82
Tabulka 6: Veřejná finanční podpora poskytnutá spolku Pionýr (2016– 2024)	84

Seznam grafů

Graf 1: Dělení zdrojů financování NNO	42
Graf 2: Zdroje financování NNO v roce 2022	45
Graf 3: Vývoj objemu finančních prostředků poskytnutých NNO z jednotlivých veřejných rozpočtů a státních fondů (2010–2016)...	46
Graf 4: Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže z veřejných zdrojů (2004–2010).....	66
Graf 5: Struktura výnosů spolku Junák (2016–2024)	79
Graf 6: Struktura výnosů spolku Pionýr (2016–2024)	83
Graf 7: Reálná hodnota poskytnutých dotací na jednoho člena do 26 let v rámci Výzvy V1 (2016–2024).....	90

Seznam pojmů a zkratk

CVNS	– Centrum pro výzkum neziskového sektoru
ČR	– Česká republika
ČRDM	– Česká rada dětí a mládeže
ČSÚ	– Český statistický úřad
DPH	– Daň z přidané hodnoty
EDS/SMVS	– Evidenční dotační systém/Správa majetku ve vlastnictví státu
EHP	– Evropský hospodářský prostor
ESIF	– Evropské strukturální a investiční fondy
EU	– Evropská unie
Expertní skupina	– Expertní skupina k systémové změně financování veřejně prospěšných služeb a činností ze státního rozpočtu
HDP	– Hrubý domácí produkt
Hlavní oblasti	– Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím
ICNPO	– The International Classification of Nonprofit Organizations
ISPROM	– Informační systém pro mládež
Junák	– Junák – český skaut, z. s.
Koncepce 2025	– Koncepce podpory mladých lidí v ČR 2025–2030
MF	– Ministerstvo financí České republiky
MO	– Ministerstvo obrany České republiky
MŠMT	– Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MV	– Ministerstvo vnitra České republiky
MZe	– Ministerstvo zemědělství České republiky

MŽP	– Ministerstvo životního prostředí České republiky
NNO	– Nestátní nezisková organizace
NOZ	– Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObčZ	– Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OP JAK	– Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	– Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPS	– Obecně prospěšná společnost
OSVČ	– Osoba samostatně výdělečně činná
Pionýr	– Pionýr, z. s.
Program 1	– Výzvy práce s dětmi a mládeží
Program 133 720	– Investiční program 133 720: Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže
Program 2	– Výzvy na podporu soutěží
RVNNO	– Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
Sdružení dětí a mládeže	– Neziskové občanské sdružení věnující se práci s dětmi a mládeží v ČR
SH ČMS	– Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
Správní řád	– Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
Státní politika 2020	– Státní politika vůči NNO na léta 2015–2020
Strategie NNO	– Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030
Strategie vzdělávání	– Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+
SÚNI	– Satelitní účet neziskových institucí
USA	– Spojené státy americké
VO	– výzkumná otázka
VPP	– veřejně prospěšný poplatník

Vyhláška o finančním vypořádání –	Vyhláška č. 433/2024 Sb., o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy a Národním fondem
Výzva V1	– Výzva práce s dětmi a mládeží pro osvědčené organizace
Výzva V2	– Výzva práce s dětmi a mládeží pro střešní organizace
Výzva V3	– Výzva práce s dětmi a mládeží pro projekty nestátních neziskových organizací s nadregionálním dopadem
Zásady	– Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy
ZDP	– Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů
ZNNF	– Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech
ZOK	– Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích
ZOPS	– Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech
ZoSO	– Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů
ZRP	– Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

1 Úvod

Role neziskového sektoru je bezpochyby zásadní jak pro národní hospodářství a společnost jako takovou, tak i pro samotného jednotlivce. Organizace neziskového sektoru se stávají stále důležitějšími aktéry na globální scéně, působí v různých odvětvích a řeší širokou škálu sociálních, ekonomických, politických nebo environmentálních otázek. Rostoucí význam sektoru pramení ze schopnosti organizací působit nezávisle na vlivu vlád, což jim umožňuje věnovat se tématům, která jsou často přehlížena, nebo potýkat se s problémy, které jsou nedostatečně řešeny státními subjekty. Neziskové organizace zakládají občané, protože cítí odpovědnost za komunitu a za svět, ve kterém žijí, a protože chtějí tyto otázky řešit společně s ostatními. Jednou z těchto otázek je i neformální vzdělávání dětí a mládeže.

Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy [MŠMT] (2006) představují nezisková občanská sdružení, vedle škol a školských zařízení, důležitý prvek ve vytváření nabídky pro aktivní využití volného času dětí a mládeže. Svou činností významnou měrou doplňují a obohacují výchovně vzdělávací funkci školy a rodiny. Umožňují dětem a mládeži rozvíjet přirozeným způsobem jejich schopnosti, dovednosti, talent a připravují je na budoucí život. Svou činností rovněž zásadním způsobem participují na vytváření občanské společnosti v České republice (dále jen „ČR“).

Schopnost neziskového sektoru dlouhodobě fungovat a účinně poskytovat svoje služby je nicméně neoddelitelně spjata se složitou otázkou financování. Na rozdíl od ziskových subjektů čelí neziskové organizace jedinečným výzvám při zajišťování zdrojů nezbytných k naplňování jejich poslání. Stěžejním zdrojem pro dlouhodobou a pravidelnou činnost neziskových občanských sdružení věnujících se práci s dětmi a mládeží v ČR (dále jen „sdružení dětí a mládeže“) jsou finanční prostředky poskytované z veřejných rozpočtů, konkrétně pak hlavně ze státního rozpočtu.

Cílem diplomové práce je zpracovat právní a ekonomické aspekty systému veřejného financování sdružení dětí a mládeže, identifikovat jeho slabá místa z hlediska efektivity a stability financování a navrhnout možné úpravy v oblasti dotační politiky a právního rámce. K naplnění cíle

práce byly využity metody analýzy a syntézy odborných zdrojů, komparace právních úprav, deskriptivní přístup a analýza sekundárních dat. V praktické části byla aplikována metoda kvalitativního dotazování zaměřená na vybraná sdružení dětí a mládeže a jejich komparace z hlediska systému veřejného financování.

Na základě vymezeného cíle práce byly stanoveny následující výzkumné otázky (dále jen „VO“), které vymezují rámec zkoumání:

- VO1: Jaké jsou klíčové ekonomické dopady současného systému veřejného financování na činnost sdružení dětí a mládeže?
- VO2: Jak ovlivňuje zavedení víceletého financování finanční stabilitu a dlouhodobou udržitelnost sdružení dětí a mládeže?
- VO3: Jaké legislativní změny by mohly zefektivnit proces poskytování dotací sdružením dětí a mládeže?

V rámci těchto otázek jsou dále formulovány dvě dílčí VO, které se zaměřují na konkrétní aspekty zkoumané problematiky:

- VO1a: Jak se liší struktura financování mezi vybranými sdruženími dětí a mládeže?
- VO1b: Jakým způsobem současný právní rámec podmiňuje administrativní a finanční zátěž sdružení dětí a mládeže?

Problematika neziskového sektoru je členitá a na první pohled může působit zmatečně. Teoretická část práce se proto ve své druhé kapitole snaží jednak poskytnout vysvětlující přehled základní terminologie, zasadit sektor do schématu národního hospodářství a vymezit jeho soukromou oblast, do níž nezisková občanská sdružení spadají. Následně je podrobněji rozpracován koncept nestátních neziskových organizací, jejich funkce a členění. Třetí kapitola se soustředí na problematiku financování nestátních neziskových organizací, zejména na principy finanční udržitelnosti a na jednotlivé zdroje a formy financování, s důrazem na veřejné prostředky. Čtvrtá kapitola je věnována legislativnímu rámci, který určuje podmínky fungování a financování nestátních neziskových organizací v ČR, včetně analýzy systému dotační politiky v oblasti dětí a mládeže. Legislativní prostředí neziskového sektoru je komparováno se zahraniční právní úpravou. Pátá kapitola se zaměřuje na veřejné financování sdružení dětí a mládeže, popisuje jeho mechanismy a identifikuje související problémy. Šestá kapitola, praktická část, poté analyzuje současné financování vybraných

sdružení a provádí jejich komparaci. Součástí kapitoly je také prezentace pohledu dotazovaných sdružení na veřejné financování zkoumané oblasti.

Motivace k volbě tohoto výzkumného zaměření je primárně odvozena od dlouhodobého osobního vztahu autora k oblasti dobrovolnictví. Autor je aktivním členem spolku Pionýr, z.s., kde se pravidelně podílí na práci s dětmi a mládeží. Díky této skutečnosti a odbornému zaměření studia vznikl u autora hlubší zájem o celkový chod a finanční stránku řízení pobočného spolku, konkrétně PS Pionýr Řečkovice. Právě tato praktická zkušenost následně posloužila jako impulz pro zkoumání problematiky financování na nejvyšší úrovni, tedy v rámci státní dotační politiky.

2 Neziskový sektor

Zastřešujícím pojmem této diplomové práce je tzv. neziskový sektor. Úvodem je nezbytné si teoreticky vymezit definici tohoto pojmu a terminologii, která je v souvislosti s neziskovým sektorem používána. Vzhledem k rozmanitosti sektoru je totiž obtížné jej nazvat jednoznačným termínem. V současnosti existuje několik lišících se výrazů, které se snaží postihnout oblast bádání tohoto textu. Jelikož každý z nich nahlíží na danou oblast z jiného úhlu, klade si autor za důležité, aby byly vztahy jednotlivých výrazů vůči neziskovému sektoru dostatečně vysvětleny.

Jak bychom tedy mohli definovat neziskový sektor? Pařízková (2018, s. 21) na úvod vysvětluje, že na neziskový sektor je možné nahlížet ze dvou stran; a to jako na segment národního hospodářství anebo projev občanské společnosti. Tyto dva pohledy se však nemusí nikterak vylučovat, naopak, jeden podmiňuje druhý a společně charakterizují podstatu existence sektoru. Pojem občanská společnost uvádí Potůček (1997, s. 51) jako nezávislou samoorganizaci společnosti, jejíž jednotlivé části se dobrovolně zapojují do veřejné činnosti, aby uspokojovaly individuální, skupinové či veřejné zájmy v rámci právně definovaného vztahu mezi státem a společností. Institucionalizovaným vyjádřením občanské společnosti je pak občanský sektor tvořený právě neziskovými organizacemi, kterými mohou být např. spolky, nadace a církve nebo i školy a muzea zřízené jako obecně prospěšné společnosti (dále jen „OPS“).

Kromě výše popsané organizované části má občanská společnost podle Skovajsy (2010, s. 30) i část neorganizovanou, do níž patří např. neformální společenství, veřejná shromáždění, demonstrace a v neposlední řadě také samotní občané. Podle Guasti (2005, s. 12) je pojem občanská společnost, ač přes svou dlouhou tradici, velmi obecný a je využíván především teoreticky, zatímco pojem neziskový sektor je praktický a konkrétní, jelikož nabízí možnost přesného vymezení, a je proto využíván při empirickém zkoumání.

Z ekonomického pohledu je podle Streckové a Malého (1998, s. 8) neziskový sektor ta část národního hospodářství, jejíž cílovou funkcí není zisk ve finančním vyjádření, ale přímé dosažení užitku. Subjekty

neziskového sektoru tak ze své podstaty nesmí rozdělovat svůj případný čistý zisk osobám, které nad ní vykonávají kontrolu. Toto omezení se nicméně nevztahuje na oblast odměňování. Subjekty tedy mohou i tak platit přiměřenou odměnu jakékoli osobě za jejich práci nebo kapitál, a to bez ohledu na to, zda tato osoba vykonává nad organizací určitou kontrolu. Hansmann (1980, s. 838) dále poznamenává, že neziskovým subjektům není obecně zakázáno dosahovat zisku, jak může termín falešně navozovat. Mnoho z nich i ve skutečnosti trvale vykazuje roční účetní přebytek. Zakázáno je pouze zmíněné rozdělování zisku. Případný čistý zisk musí být ponechán a povinně reinvestován do hlavní činnosti či do rozvoje samotného smyslu jejich existence.

2.1 Vymezení pojmu "neziskovosti"

Ač jsou pojmy „neziskový sektor“ nebo „nezisková organizace“ vcelku běžně používané, jejich definici právní úprava v ČR neobsahuje. Samotný pojem neziskovosti je pak odborníky vnímán jako přinejmenším nepřesný, v zákonné úpravě se vyskytující spíše sporadicky. Outlá a Outlá (2009, s. 2) tvrdí, že zanesení pojmu neziskový nejen do určité části právních předpisů, ale především do běžné komunikace, je důsledkem chybného překladu anglického právního výrazu *non-profit*¹, který v tomto případě definuje „jiné než“ ziskové subjekty (resp. nikoliv za účelem zisku).

Tato definiční nedokonalost a nedůslednost pojmu podle Hunčové (2005, s. 13) znamená, že není explicitně vyjádřena jeho skutečná povaha, ale pouze vnější znak, který je pak s povahou zaměňován. Příkladem nejednoznačnosti výkladu může být chápání pojmu neziskový jako „nedosahující zisku“, versus neziskový jako „k ziskovému účelu nezaložený“. Vhodnějším výrazem pro český jazyk by mohlo podle Dobrozemského a Stejskala (2015, s. 19) být označení „nevýdělečný“ ve smyslu „není za účelem dosahování zisku“, resp. za účelem podnikání.

¹ Pojem *non-profit* je v USA, odkud byl k nám převzat, vázán kulturně historickými souvislostmi k daňovému osvobození zisk nedistribuuujících soukromých nevládních organizací. V tomto prostředí jsou ale jako neziskové chápány též organizace, jejichž účel založení a aktivity korespondují s vládními programy (tedy s veřejným zájmem); např. družstva pro dopravu školních dětí (Hunčová, 2005, s. 13).

Pro hluboce zaběhlou praxi se však této možnosti nevyužívá. Vzhledem k jeho rozšířenosti tak bude autor užívat původního pojmu neziskový v průběhu celé práce.

2.2 Alternativní označení neziskového sektoru

Dříve v této kapitole byl zmíněn pojem občanský sektor jakožto jedno ze souznačných označení neziskového sektoru. Pro toto souhrnné označení neziskových organizací, které je i nadále stěžejní pro celou práci, však existuje v ČR hned několik výrazů, které se svým významem navzájem překrývají. Proměnlivost označení je u neziskového sektoru často matoucí, tato podkapitola si tedy bere za cíl situaci čtenáři zpřehlednit. Kromě občanského sektoru se podle Skovajsy (2010, s. 30) dále používají synonyma; třetí, dobrovolnický, nevládní, nestátní nebo také nezávislý sektor. Všechny termíny se snaží označovat v podstatě stejný sociální prostor, ale zdůrazňují jen jedno hledisko nebo se zaměřují pouze na jeho určitý výsek.

Označení „třetí sektor“ plyne ze základního vymezení neziskového sektoru v rámci národního hospodářství, které vychází ze třech hlavních mechanismů zabezpečení potřeb ve společnosti. Těmito mechanismy jsou trh, stát, a právě třetí sektor, který je institucionálním výrazem existence občanské společnosti (Potůček, 2005, s. 103). Podle Rakušanové (2003, s. 6) formuloval pojem třetí sektor jako první politolog Amitai Etzioni v 70. letech 20. století jako označení pro soukromé organizace poskytující služby ve veřejném zájmu a dotované státem. Dnes je však označení třetí sektor obecně hůře srozumitelné, jelikož po obsahové stránce není jasné, co do něj lze zařadit. Jak píše Haken (2005, s. 10), v širším pojetí sem mohou patřit i např. politické strany, odbory, cechy, komory, profesní svazy atd. V užším pojetí rozumíme ale třetím sektorem hlavně organizace neziskového sektoru. Z ekonomického pohledu může navíc být termín taky chápán jako terciální sektor služeb. Použití řadového očíslování navíc evokuje, že má sektor menší důležitost než ty stojící v řadě před ním.

Od počátku 70. let 20. století přešel do obecného užívání i pojem „nevládní sektor“. Původně se jednalo technický žargon, kterým se označovala mezinárodní občanská sdružení působící při Organizaci spojených národů (Willetts, 2002). Pro český jazyk je však výraz

nevládní poměrně nevhodný, jelikož se jedná o nepřesný překlad z anglického *non-governmental*. Původní anglický termín *government* totiž neznamena jen vláda, ale také stát ve smyslu souboru všech státních institucí a politik. V češtině nicméně mohou být pojmem nevládní označeny i jiné součásti státu než vláda a její aparát. Přesnější je tak pojem nestátní, který se běžně používá pro vymezení soukromé oblasti neziskového sektoru. Dalším nedostatkem výrazu nevládní sektor je rovněž zahrnutí na zisk orientovaných soukromých subjektů (Skovajsa, 2010, s. 33).

Narazit je možné i na pojem „dobrovolnický sektor“. Toto pojmenování vychází z jednoho ze základních definičních znaků sektoru, a to že na každodenní činnosti subjektů mají velký podíl právě dobrovolníci. Tento pojem však naznačuje, že v sektoru nepracují placení zaměstnanci a vše se děje na dobrovolné bázi. Pařízková (2018, s. 14) však subjekty neziskového sektoru popisuje jako naopak významné zaměstnavatele. Zřídka používaným označením je „nezávislý sektor“. Podle Skovajsy (2010, s. 33) jde o pojmenování rozšířené hlavně ve Velké Británii, u kterého nelze jednoznačně odvodit, vůči čemu je daný sektor nezávislý. Řada subjektů neziskového sektoru je navíc závislá na podpoře státu nebo soukromých firem, označení nezávislý je tedy přinejmenším zavádějící.

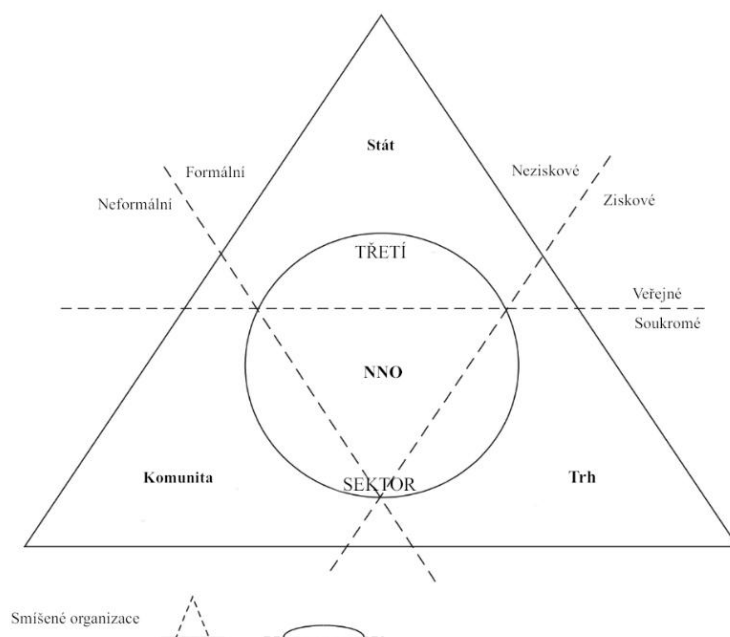
2.3 Neziskový sektor a národní hospodářství

Jak již bylo nastíněno v úvodu práce, neziskový sektor zastává velmi podstatnou roli, a to nejen ve společnosti, ale i v rámci celého národního hospodářství. Zaměřením diplomové práce je specifická oblast neziskového sektoru; jeho soukromá část, do které se řadí i sdružení dětí a mládeže, kterým se text dále věnuje. Pro ucelenou představu o oblasti bádání práce je klíčové zasadit neziskový soukromý sektor do celého schématu národního hospodářství a definovat jeho vztahy vůči ostatním sektorům.

Nejpřesnější model rozdělení národního hospodářství přinesl švédský ekonom Victor A. Pestoff, když zanesl jednotlivé sektory do tzv. trojúhelníku blahobytu (z anglického *welfare triangle*). Pestoffův model staví oblast soukromého neziskového sektoru do středu trojúhelníku blahobytu a oproti státu, trhu a komunitě (domácnostem) ji vymezuje

hlavními sociálními dělítky. Ta jsou v modelu znázorněna třemi přerušovanými čarami, které dělí národní hospodářství na sektory: veřejný/soukromý; neziskový/ziskový; formální/neformální. Obrázek trojúhelníku tak umožňuje vyčíst základní charakteristiky organizací působících v jednotlivých oblastech.

Obrázek 1: Trojúhelník blahobytu

zpracováno podle (Pestoff, 2014, s. 1414)

Nejvíce vypovídajícím členěním vzhledem k zaměření práce je kritérium financování provozu a rozvoje subjektů. Z tohoto hlediska můžeme národní hospodářství rozdělit na tržní (ziskový) a netržní (neziskový) sektor. Vycházejíce z kritéria vlastnictví je pak dále možné u obou sektorů definovat jak soukromou, tak i veřejnou skupinu subjektů. V soukromém sektoru je přesně definována fyzická nebo soukromá právnická osoba jako konkrétní vlastník, který je z titulu vlastnictví jednak kompetentní o svém vlastnictví rozhodovat, ale zároveň i nést

důsledky svého rozhodnutí. Oproti tomu ve veřejném sektoru je vlastníkem některý ze subjektů veřejné správy (Strecková, 1998, s. 6)².

Ziskový sektor je souborem subjektů, které jsou zakládány s primárním cílem dosáhnout zisk prostřednictvím statků prodávaných za tržní cenu. Tyto subjekty nakládají s majetkem financovaným zdroji vlastními (kapitálem), případně cizími (půjčkou), nesou podnikatelské riziko a nemohou primárně spoléhat na zdroje jiných subjektů (Boukal, 2009, s. 10). Stěžejním z pohledu vlastnictví je soukromý ziskový sektor, jehož zástupci jsou typicky společnosti s ručením omezeným nebo OSVČ. Veřejný ziskový sektor je co do počtu menší skupinou, avšak v prostředí ČR neméně významnou. Příkladem jsou státní podniky, konkrétně třeba Lesy ČR, s.p. nebo Česká pošta, s.p.

Cílovou funkcí neziskového sektoru, jak již bylo uvedeno v úvodu druhé kapitoly, naopak není zisk ve finančním vyjádření, ale přímé dosažení užitku, který má zpravidla podobu veřejné služby. Neziskový veřejný sektor je financován z veřejných financí, je řízen a spravován veřejnou správou, rozhoduje se v něm veřejnou volbou a podléhá veřejné kontrole. Cílem tohoto sektoru je poskytování veřejné služby. Tento sektor zabezpečuje zejména výkon státní správy na úrovni státu, regionu, obce prostřednictvím tzv. organizačních složek státu a územních celků včetně některých příspěvkových organizací (Mertová, 2014, s. 110).

Soukromá (nestátní) část neziskového sektoru je naopak financována na základě specifických přerozdělovacích procesů ze soukromých financí, kdy se fyzické a soukromé právnické osoby dobrovolně rozhodnou vložit své finanční prostředky do konkrétní aktivity. Jejich cílem přitom není dosažení zisku, ale očekávají jiný užitek, např. ve formě seberealizace či osobního uspokojení. Subjekty tohoto sektoru mohou ale rovněž získat příspěvek z veřejných financí (Tetřevová, 2008, s. 27).

² V praxi se nemusíme setkat pouze se striktně odděleným veřejným a soukromým sektorem, ale existují i ekonomické subjekty, ve kterých se soukromé a veřejné vlastnictví prolíná. Tetřevová (2008, s. 25) např. uvádí případ akciové společnosti, kde určitý počet akcií může vlastnit obec nebo stát a určitý počet soukromé osoby.

Dělení národního hospodářství na formální a neformální sektor pak určuje, o který právní subjekt se jedná. Do formálního sektoru patří především právnické osoby, zatímco do neformálního spadá hlavně sektor domácností. Domácnosti jsou stěžejní pro celý neziskový sektor, jelikož jsou jednak zásobníkem peněžních prostředků, ale především dobrovolníků, bez jejichž participace by se zvláště soukromý neziskový sektor nemohl nikdy plně rozvinout. Tento neformální sektor zastává také pozici klienta, který nakupuje a spotřebovává služby poskytované neziskovým sektorem, ale také platí členské příspěvky či uživatelské poplatky, a hlavně přispívá na tento sektor svými daněmi (Hyánek, 2011, s. 14).

2.4 Nestátní neziskové organizace

Organizace soukromého neziskového sektoru, nebo alternativně také nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) působí v celé řadě odvětví, je proto obtížné najít pro ně vhodnou definici. Jejich vymezení se podle Hyánka et al. (2005, s. 7) také liší v závislosti na účelu, pro které je navrhováno, a na osobě, která se o něj pokouší. V současné době se v ČR používá pojetí strukturálně-operacionální definice původně vyvinuté pro potřeby Mezinárodní klasifikace neziskových organizací neboli ICNPO (z anglického The International Classification of Nonprofit Organizations). Definice autorů Salamona a Anheiera z roku 1997 byla navržena tak, aby rozlišovala subjekty existující vně státních struktur, sloužící veřejným zájmům, které sdílejí pět základních znaků a tvoří tak nestátní neziskový sektor (Prouzová, 2015a, s. 3). Aby mohly být organizace zařazeny do nestátního neziskového sektoru, musejí být podle definice zároveň:

1. Organizované, tj. do určité míry institucionalizované – Důležité je, aby NNO měla určitou institucionální realitu. Vyloučena jsou čistě ad hoc a dočasná shromáždění lidí bez skutečné struktury nebo organizační identity
2. Soukromé, tj. institucionálně oddělené od státní správy – NNO není nástrojem žádné vládní jednotky, ať už celostátní nebo místní a nevykonává tedy vládní pravomoci. Neznaменá to však, že nemohou dostávat významnou vládní podporu nebo dokonce že vládní úředníci nemohou zasedat v jejich správních radách.

3. Samosprávné, tj. schopné řídit své vlastní aktivity – NNO musí být schopny do značné míry kontrolovat své vlastní činnosti. To znamená, že musí mít vlastní postupy vnitřního řízení a požívat významnou míru autonomie. Nedochází ke kontrolování organizace zvenčí; nekontroluje je ani stát ani instituce stojící mimo ně.
4. Neziskové, tj. nevracející vytvořený zisk osobám vykonávajícím kontrolu – NNO mohou v daném roce nahromadit zisk, ale ten musí být vložen zpět do základního poslání organizace, nikoliv rozdělen vlastníkům, členům, zakladatelům nebo správní radě.
5. Dobrovolné, tj. zahrnující určitou významnou míru dobrovolné účasti – NNO musí zapojit dobrovolníky do své činnosti a řízení, a to buď ve správní radě, nebo prostřednictvím dobrovolných zaměstnanců a dobrovolných příspěvků. Členství v organizaci není povinné nebo jinak stanovené zákonem. Příspěvky v podobě času (dobrovolnictví) a peněz (dary), jakož i věcné příspěvky nesmí být vyžadovány nebo vynucovány zákonem (Salamon a Anheier, 1996, s. 2-3).

Kromě výchozích pěti znaků se u NNO podle Halla a O'Dwyera (2017, s. 1) jedná také hlavně o převahu sociálních motivů a hodnot nad finančními cíli. V důsledku toho neexistuje institucionalizovaný výsledek hospodaření, jako je zisk, podle kterého by se hodnotila výkonnost NNO. Kromě toho je poslání NNO obvykle zaměřeno na určitou skupinu klientů nebo příjemců, jako je místní komunita jednotlivců s konkrétními zdravotními nebo sociálními potřebami.

Ze strukturálně-operacionální definice vychází Rada vlády pro nestátní neziskové organizace [RVNNO], jejíž vymezení NNO je pro účely práce stěžejní. RVNNO je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády v oblasti NNO, který za NNO považuje 7 právních forem; školské právnické osoby, OPS, evidované církevní právnické osoby, ústavy, nadace, nadační fondy a spolky včetně pobočných spolků (RVNNO, 2024, s. 3). Právním formám NNO se práce věnuje ve čtvrté kapitole.

2.4.1 Důvody existence NNO

Již zmíněná nezastupitelnost NNO ve státní ekonomice spočívá v poskytování určitých služeb s větším efektem, než by tak dokázali

ziskové podniky nebo stát samotný. Jak Krechovská et al. (2018, s. 33) dále popisují, NNO otevírají prostor pro usnadnění veřejného dění, uspokojují řadu environmentálních, sociálních či kulturních potřeb ve společnosti a vyplňují tak prostor a podporují vztahy mezi trhem, státem a rodinami. Na principech selhávání vlády a trhu v rámci tvorby veřejných služeb pak staví, podle Stejskala et al. (2012, s. 33), pravděpodobně nejčastěji přijímaná teorie existence neziskového sektoru. V těchto případech selhává efektivnost tržního mechanismu a občanům chybí subjekt, který uspokojí jejich potřeby. Právě pomoc s pokrytím neuspokojené poptávky z důvodu selhání trhu a vlády má za důsledek aktivizaci neziskového sektoru. V rámci této teorie naráží Salamon (1987, s. 35) na problém s poskytováním tzv. kolektivních statků, tzn. produktů nebo služeb jako je národní obrana, veřejné osvětlení nebo čistý vzduch, kterých může užívat každý bez ohledu na to, zda za ně zaplatil, či nikoli. Spotřebitelé jednoduše nejsou ekonomicky motivováni k tomu, aby platili za produkty, z nichž mají ostatní stejný prospěch bez jakýchkoli nákladů. Tento jev je označován jako problém „černého pasažéra“ (z anglického *free-rider*) a vysvětluje, proč trhy zřídka vytvářejí veřejné statky – jejich užívání nelze omezit na ty, kteří za ně zaplatili. Některé skupiny obyvatelstva však mohou potřebovat více veřejných statků, než je vláda ochotna poskytnout. Činnost NNO je tedy vysvětlena jako soukromá reakce na tato selhání (Brown a Korten, 1991, s. 46).

Druhá hlavní teorie existence neziskového sektoru je podle Hyánka (2011, s. 39) zaměřena na důvěryhodnost NNO a problematiku selhávání smluvních vztahů v důsledku existence asymetrické informovanosti. Mnoho NNO poskytuje služby, které nesplňují definici veřejných statků. Např. u poskytování lékařské péče nebo péče o děti, mohou být jejich služby i k nerozeznání od služeb ziskových agentur. Ekonomické vysvětlení pro takové neziskové poskytovatele spočívá v tom, že pokud je obtížné posoudit kvalitu poskytované služby, spotřebitel dá přednost neziskovému poskytovateli, který má menší motivaci než ziskový podnik využívat jeho neznalosti. Např. v oblasti rozvojové práce mohou mít dárci větší jistotu, že jejich prostředky budou NNO využity ve prospěch zamýšlených příjemců, protože pro „majitele“ NNO je obtížné přivlastnit si přebytky (Brown a Korten, 1991, s. 46).

2.4.2 Členění NNO

NNO je možné dělit podle funkcí, poslání či postavení, které ve společnosti zastávají. Odborná literatura nabízí několik přístupů, podle kterých je možné identifikovat různé skupiny NNO. Pospíšil (2009, s. 4) ve své publikaci shrnuje hned sedmero různých koncepcí podle jednotlivých autorů. Nejvýznamnější studií zabývajících se měřením a srovnáním jednotlivých funkcí NNO je projekt Johns Hopkins University, v jehož rámci byly pojmenovány čtyři hlavní funkce; servisní, expresivní, advokační a budování komunity. Na tomto srovnávacím projektu staví i koncepce stanovené v dokumentu Státní politika vůči NNO na léta 2015–2020 (dále jen „Státní politika 2020“) a na ni navazující Strategii spolupráce veřejné správy s NNO na léta 2021 až 2030 (dále jen „Strategie NNO“), ze kterých práce dále vychází. Tyto strategické dokumenty vymezující politiku vůči NNO definují kromě servisních a advokačních NNO, ještě funkce filantropické a zájmové (Úřad vlády ČR, 2021, s. 10). Klečková (2020, s. 4) však podotýká, že toto dělení je spíše teoretické. V praxi funguje spíše kombinace různých typů funkcí³. Souhrnný pohled na jednotlivé skupiny z hlediska hlavní činnosti NNO a jejich vnitřní struktury nabízí tabulka 1.

³ Např. může jít o kombinaci zájmové a advokační funkce, kdy NNO vykonává veřejně prospěšnou činnost a zároveň používá veřejného vlivu ke zvyšování povědomí o problémech, kterými se zabývá. Příkladem může být Českomoravská myslivecká jednota, jejímž hlavním posláním je jednak rozvoj myslivosti a zároveň ochrana přírody (Klečková, 2020, s. 4).

Tabulka 1: Členění NNO

Funkce	Hlavní činnost	Vnitřní struktura
Servisní	Sociální, zdravotní péče	Převážně nečlenské
	Vzdělávání a výzkum	
	Humanitární pomoc a charita	
	Kultura	
	Rozvojová spolupráce a humanitární pomoc	
Advokační	Ochrana životního prostředí	Členské i nečlenské
	Ochrana lidských práv	
	Prosazování rovnosti a nediskriminace	
	Ochrana práv menšin	
	Ochrana zvířat	
	Ochrana práv spotřebitelů	
	Boj proti korupci apod.	
	Kulturní aktivity	
Zájmové	Sport	Členské
	Volný čas	
	Včelaři, myslivci, zahrádkáři	
	Komunitní spolky	
	Další	
Filantropické	Poskytující granty a dary	Převážně nečlenské

(Úřad vlády, 2015, s. 10)

Servisní NNO jsou dodavatelem celé řady služeb jak pro různé cílové skupiny, tak pro společnost jako celek. Často na sebe přebírají vůči občanům závazky, které by jinak musel plnit stát. Největší objem služeb poskytují obvykle v oblastech zdraví, sociální péče a vzdělávání (Potůček, 2005, s. 168). Smyslem servisních NNO je podle Salamona et al. (2000, s. 5) poskytovat služby, které je obvykle obtížné poskytovat prostřednictvím soukromého trhu, jelikož např. vyžadují určitý zvláštní prvek důvěry nebo ti, kteří je potřebují, na ně nemají dostatek prostředků. Struktura servisních NNO je převážně nečlenská, obdobně jako u filantropických NNO. Ty zpravidla nabývají formy nadací nebo nadačních fondů. Jejich smyslem je finanční i hmotná podpora veřejně prospěšných aktivit. Cílem filantropických NNO je zřízení a rozvoj institucí, jako jsou např. nemocnice, univerzity, muzea atd. Obecněji řečeno, všechny aktivity zaměřené na založení a provozování neziskových organizací jsou součástí filantropické funkce (Pospíšil, 2009, s. 7).

Jak ve své práci uvádí Hloušek et al. (2013, s. 49), advokační NNO se soustředí na ochranu práv a prosazování zájmů specifických skupin (zdravotně postižených, seniorů, žen apod.). V širším pojetí se pak jedná o jakoukoliv činnost, která má za cíl změnu veřejné politiky nebo zajištění kolektivního statku. Salamona et al. (2000, s. 6) uvažují nad advokačními NNO jako o určitém spojovacím článku mezi jednotlivci a širším politickým procesem, který poskytuje způsob, jak upozornit na

skupinové zájmy širší veřejnost a prosadit politické nebo širší společenské změny, a to nejen jménem těch, kteří patří k dané skupině, ale také jménem široké veřejnosti.

Stěžejním druhem pro potřeby této práce jsou NNO s funkcí zájmovou. Zájmové NNO jsou podle Státní politiky 2020 vůbec nejpočetnější skupinou NNO v českém neziskovém sektoru. Zaměřují se na organizování zájmové činnosti buď výhradně pro své členy nebo s přesahem do širší veřejnosti, kdy se jejich aktivity blíží službám poskytovaným určitým skupinám. Typicky do této skupiny patří NNO v oblasti sportu a kultury či tradiční venkovské zájmové spolky, jde tedy např. o Sokola, včelařské svazy, dobrovolné hasiče apod. (Úřad vlády, 2015, s. 10).

2.5 Neziskový sektor v ČR

Neziskový sektor je celosvětově nesmírně různorodý, sahá od velkých, mnohamiliardových, profesionalizovaných institucí, které fungují podobně jako ziskové subjekty a mají úzké vztahy s vládami a korporacemi, až po malé dobrovolnické organizace, které poskytují služby bez nároku na honorář. V průmyslově vyspělých demokratických zemích s delší historií nezávislého spolkového života se podle Caseyho (2016, s. 188) neziskový sektor rozšířil a stal se nedílnou součástí rozvoje a poskytování veřejných statků a služeb. V rozvojových zemích a zemích s autoritářskými režimy nebo režimy jedné strany se pak rodící se sektor otevřeněji staví proti zaběhlým omezením a otevírá prostor pro občanskou participaci.

V českých zemích měl neziskový sektor poměrně bohatou historii. Jeho kořeny spadají až do dob národního obrození, kdy to byly především různé kulturní, umělecké a vzdělávací spolky a sdružení, které byly významnými aktéry českého občanského života. Velký rozkvět neziskové sféry přišel po vzniku samostatného českého státu v roce 1918. Současná podoba sektoru je nicméně výsledkem dědictví totalitárního státu, který role NNO převzal, a dodnes se je v řadě oblastí nepodařilo plně obnovit. I za minulého režimu zde však podle Rakušanové (2003, s. 1) existovalo několik oficiálně uznávaných organizací, které lze považovat za zárodky NNO; ekologické organizace (např. Brontosaurus) nebo turistické a sportovní kluby. Vedle těchto

organizací fungovalo i několik dalších ilegálních, či semi-ilégálních organizací (např. Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, Charta 77), na jejichž základě vznikla po roce 1989 celá řada nových NNO (např. Výbor dobré vůle Olgy Havlové atd.). Rok 1989 přinesl podle Pelikánové (2016, s. 38) v neziskové oblasti obecně řadu změn. V ČR a celé střední a východní Evropě došlo k posunům v chápání pojmu občanská společnost. Nové společenské uspořádání přineslo občanům právo vyvíjet vlastní aktivity a sdružovat se v zájmové organizace, řešící vlastní problémy a problémy společnosti jako celku.

Velikost neziskového sektoru v ČR dnes je možno stanovit podle dat Českého statistického úřadu [ČSÚ], který v rámci svého Satelitního účtu neziskových institucí (dále jen „SÚNI“) sjednocuje údaje za všechny neziskové instituce. Pro potřeby vymezení NNO se v ČR standardně využívá již zmíněná strukturálně-operacionální definice. SÚNI přitom pod toto vymezení zahrnuje širší soubor aktérů, jde celkově o 18 právních forem, a to včetně veřejných vysokých škol, stavovských organizací a politických stran (Hyánek et al., 2020, s. 4). Podle nejnovějších dat SÚNI působilo v roce 2022 v ČR přes 148 tis. neziskových institucí⁴. Jejich podíl na tvorbě HDP činil 1,8 % (ČSÚ, 2024). Podle Pospíšilové a Šťovíčkové (2019, s. 39) je nicméně neziskový sektor ČR ve srovnání se zeměmi v západní Evropě či v USA malý. Pracovní síla v sektoru představuje jen asi 2 % ekonomicky aktivní populace, a to i se započtením práce dobrovolníků. V USA je to téměř 10 %, ve Švédsku či Norsku kolem 7 %, v Německu necelých 6 %.

2.5.1 Sdružení dětí a mládeže

Objektem zkoumání této diplomové práce je specifická oblast českého neziskového sektoru; skupina volnočasových zájmových NNO pro děti a mládež. Podle MŠMT (2025a) jsou NNO v oblasti neformálního vzdělávání dětí a mládeže významným aktérem. NNO nejen přímo, ale většinou i dlouhodobě pracují s dětmi a mládeží v jejich volném čase, prostřednictvím společných prožitků je vychovávají a mnohé z těchto dětí ovlivní i pro období dospívání a v jejich celoživotním směřování. Sdružení dětí a mládeže představují specifický typ NNO, který se odlišuje především svou organizační strukturou a modelem financování. Na rozdíl od velkých humanitárních organizací, které kombinují placené

⁴ Oproti roku 2021, kdy jich bylo více jak 150 tis., se však jedná o pokles (ČSÚ, 2024).

zaměstnance s dobrovolníky, jsou tato sdružení na práci dobrovolníků téměř výhradně závislá. Tito dobrovolníci, často sami bývalí členové, jsou stěžejní pro jejich fungování; vedou oddíly, organizují programy a zajišťují veškerou činnost, čímž vytvářejí obrovskou ekonomickou hodnotu, která není plně zachycena v účetních výkazech.

Valnou většinu celostátních a zároveň i mnoho regionálních a místních sdružení dětí a mládeže realizující volnočasové aktivity pro děti a mládež v ČR sdružuje Česká rada dětí a mládeže [ČRDM]. Jedná se o střešní organizaci, která podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, a zasazuje se o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRDM taktéž hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím (ČRDM, 2025a). V roce 2024 ČRDM sdružovala 105 členských organizací, a to včetně jedenácti krajských rad mládeže. Mezi členy ČRDM patří organizace tábornického či turistického, kulturního technického či křesťanského zaměření. Některé organizace jsou zaměřeny ekologicky, jiné se soustřeďují na práci s menšinami či na prevenci sociálně patologických jevů. Výroční zpráva ČRDM z roku 2024 eviduje u členských organizací více jak 184 tis. členů do 26 let (ČRDM, 2025b).

Diplomová práce dále využívá definice stanovené právě ČRDM. Tedy jako sdružení dětí a mládeže jsou v práci chápány NNO (případně jejich organizační jednotky nebo jiné vnitřní struktury), které mají práci s dětmi či mládeží zakotvenou v zakladatelském dokumentu či vnitřních předpisech, anebo celoročně, pravidelně a systematicky s dětmi a mládeží pracují (ČRDM, 2020).

Práce se naopak nevěnuje sdružením dětí a mládeže zabývajících se pouze nárazovou, jednorázovou nebo jednostrannou činností (pouze organizováním dětských táborů bez návaznosti na celoroční činnost, provozováním či pronajímáním turistických a táborových základen nebo jiných nemovitostí, zařízení apod.). Mezi sdružení dětí a mládeže nejsou v práci taktéž zahrnuty sportovní kluby a tělovýchovné jednoty zapsané v rejstříku sportu⁵, který vede dle zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře

⁵ Přestože některé organizace, které splňují definici práce s dětmi a mládeží a jsou členy ČRDM, mohou být zároveň zapsány i v rejstříku sportu. Do výzkumu jsou

sportu Národní sportovní agentura, a organizace zapsané v rejstříku škol a školských zařízení, který vede MŠMT dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

2.6 Dílčí shrnutí

Kapitola vymezila základní teoretická východiska neziskového sektoru a jeho postavení v národním hospodářství. Ukázala, že pojem neziskovosti není v českém právním řádu přesně definován, avšak pomocí strukturálně-operacionální definice lze jasně určit hlavní znaky NNO; jejich neziskovost, samosprávnost, institucionální nezávislost a dobrovolnost.

Teoretické přístupy potvrzují nezastupitelnou roli NNO při doplňování funkcí státu a trhu, a to zejména v oblastech veřejně prospěšných služeb. V českém prostředí převažují zájmové organizace, mezi nimiž mají klíčové postavení sdružení dětí a mládeže, jakožto významní aktéři neformálního vzdělávání a občanské společnosti. Tyto poznatky vytvářejí teoretický rámec pro další kapitoly zaměřené na analýzu a hodnocení systému jejich veřejného financování.

nicméně zahrnutý, a to pro jejich primární zaměření na neformální vzdělávání mládeže a jejich zapojení do činnosti ČRDM. Takovým příkladem je Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, které, ačkoliv je zapsáno v rejstříku sportu, je v kontextu této práce považováno za sdružení dětí a mládeže

3 Financování NNO

Otázka financování je jedním z nejzásadnějších témat oblasti NNO. Vzhledem k tomu, že kvalita i kvantita služeb poskytovaných NNO do značné míry závisí na tom, zda budou mít organizace dlouhodobě stálý příjem na projektové a administrativní účely, je zajištění jejich financování jednou z hlavních potřeb neziskového sektoru (Bougheas et al., 2022, s. 4). Samotná forma financování NNO je dle Stejskala et al. (2012, s. 94) velmi jedinečná, jelikož spojuje ekonomické, finanční, sociální, společenské i marketingové prvky. Základní principy, na kterých je specifická forma financování NNO vystavěna, představuje následující podkapitola. V rámci této kapitoly jsou také teoreticky rozebrány jednotlivé typy zdrojů, které mohou NNO pro potřeby financování využít. Vzhledem k zaměření práce jsou dále detailněji rozebrány veřejné zdroje financování.

3.1 Principy financování NNO

Dlouhodobá finanční udržitelnost, tedy jak píše Mikeladze (2021, s. 151), schopnost NNO získávat finanční prostředky nebo vytvářet příjmy tak, aby mohla provádět potřebné činnosti bez ohledu na změny prostředí a podmínek financování, stojí podle Krechovské et al. (2018, s. 160) zejména na principu vícezdrojového financování, respektive zajištění nezávislosti na jednom zdroji financování. Mikołajczak (2019, s. 113) přidává, že diverzifikace financování představuje šanci NNO na zvýšení jejich příjmů, posiluje jejich finanční stabilitu a předvídatelnost fungování do budoucna. Zároveň také dochází k omezení kontroly jednotlivých veřejných a soukromých dárců nad danou NNO a snižování rizika vnějšího tlaku na manažery NNO. Vícezdrojové financování NNO představuje podle Boukala (2013, s. 631) kombinaci financování ze zdrojů z veřejných rozpočtů a ostatních zdrojů. Do kategorie ostatních zdrojů můžeme zařadit zdroje financí získané od nadací či nadačních fondů, od firemních i individuálních dárců a ze samofinancování.

Samofinancování je jedním z dalších principů, který se úzce pojí s nezávislostí NNO. Čím vyšší je totiž míra samofinancování NNO, tím vyšší je i její míra nezávislosti. Z hlediska nezávislosti nejde však jenom o finanční stránku, ale i o nezávislost v rozhodování NNO. Výhodou

samofinancování je flexibilita peněz vydělaných vlastními silami, tzn. nikdo nenutí NNO utratit je v předepsané struktuře, ani je vyúčtovat v daném termínu. Další výhodou je také plynulejší tok financí do NNO; ve fungujícím samofinancování je možné tok příjmů plánovat a ovlivňovat lépe než např. termín dodržení dotace od státního nebo soukromého donátora (Pelikánová, 2018, s. 158). V praxi však dochází u většiny NNO k tomu, že příjmy z vlastní činnosti nejsou dostatečné pro to, aby NNO mohly kvalitně a efektivně fungovat. NNO jsou tak odkázané na externí zdroje. Hojně se využívá tzv. fundraising, který je unikátním způsobem získávání finančních prostředků, typický právě pro NNO (Krechovská et al., 2018, s. 160).

Fundraising⁶ je aktivní činnost NNO za účelem získávání vnějších zdrojů. Oslovují se dárci a budují se s nimi vztahy, nejlépe dlouhodobé, získání prostředků v jednom roce totiž nezakládá nárok na totéž v letech následujících. Podle Pelikánové (2018, s. 165) se nemusí jednat jenom o finanční prostředky, ale i o věcné dary, know-how, informace, předání zkušeností apod. Jde tedy o hmotné i nehmotné zdroje. Význam pojmu „fundraising“ se může podle Jean-Francoise (2014, s. 173) měnit v závislosti na přístupech používaných konkrétními NNO. Pro některé organizace může být jedním z aspektů strategie fundraisingu získávání dotací, pro jiné zase dary a veřejné sbírky. Kupříkladu organizace působící v oblasti umění a kultury mohou svůj přístup k fundraisingu postavit na představeních a prodeji uměleckého zboží. Neexistuje žádný správný nebo špatný přístup, pokud je cílem strategie získat peníze zákonným způsobem k podpoře vize a poslání organizace.

Samozřejmým principem financování NNO je neziskovost organizací plynoucí z již dříve zmíněného zákazu převodu přebytků osobám, které mají nad organizací kontrolu. Na neziskovost se však váže další základní princip financování NNO. Mori (2018, s. 1) vysvětluje, že omezení rozdělování zisku zpravidla poskytuje přijímající organizaci právo na daňové úlevy. Praxe osvobození dobročinných subjektů od daní existuje podle O'Connell (2018, s. 393-395) ve většině zemí, včetně zemí s tradicí občanského i zvykového práva. Činnosti prováděné NNO totiž mohou ušetřit vládě výdaje na podobné činnosti (např. výdaje na

⁶ Pojem fundraising vznikl spojením dvou cizích slov: *fund* = zásoba, rezerva, kapitál; a *raise* = pozvednout, zřídit, opatřit. Do češtiny se většinou nepřekládá (Pelikánová, 2018, s. 165).

zdravotnictví, vzdělávání nebo sociální péči) nebo mohou rozšířit rozsah služeb nad rámec toho, co by vláda obvykle poskytovala. Někdy se toto zdůvodnění vyjadřuje jako zmírnění zátěže vlády. Navzdory odkazům na zmírnění vládní zátěže lze daňové úlevy zdůvodnit také širším pojmem „veřejná prospěšnost“, který zakládá legitimitu daňových úlev na významu morálních a sociálních funkcí, které NNO zajišťují.

Stejskal et al. (2012, s. 98) uvádí tři základní režimy pro toky finančních prostředků do a z NNO. Jsou jimi:

1. Osvobození finančních toků NNO od daní (tzv. *tax exemption*)
2. Úlevy na daních NNO (tzv. *tax credit*)
3. Úlevy na daních přispěvatelům neboli donátorům (tzv. *tax benefit*)

Nejrozšířenějším daňovým zvýhodněním v rámci zemí Evropské unie [EU] je osvobození od daně z příjmů NNO z nerozděleného zisku. V některých členských státech je osvobození plné a vztahuje se na všechny nerozdělené zisky, zatímco v jiných podléhá různým omezením. Dalším typem daňové pobídky, i když méně rozšířeným (vyskytuje se pouze v osmi členských státech), je osvobození od DPH nebo snížená sazba DPH. To může být uděleno nejen na základě poskytovaných služeb, ale také na základě právního postavení a/nebo právní formy. Třetím důležitým typem daňového zvýhodnění jsou slevy na dani z příjmu poskytované dárcům soukromým (jednotlivcům i společnostem) a institucionálním. Tuto výhodu uplatňují dvě třetiny členských států, i když v různém rozsahu a s různými pravidly (Evropská komise, 2023, s. 5).

3.2 Zdroje financování

Charakteristickým rysem neziskového sektoru jak obecně, tak i v ČR je tedy mimo jiné jeho vícezdrojovost. Neziskový sektor se skládá z obrovského množství často velmi rozdílných organizací, které sledují odlišné zájmy a mají různá poslání. A s touto různorodostí je spojena i diverzifikovaná struktura zdrojů (Špalek et al., 2017, s. 19).

Graf 1: Dělení zdrojů financování NNO

Zdroje financování NNO	Dle geografického původu	Domácí zdroje
		Zahraniční zdroje
	Dle charakteru	Finanční zdroje
		Nefinanční zdroje
	Dle způsobu nabytí	Nepřímé zdroje
		Přímé zdroje
	Dle způsobu získání	Externí zdroje
		Interní zdroje
	Dle financujícího subjektu	Veřejné zdroje
		Soukromé zdroje

(Centrum pro výzkum neziskového sektoru [CVNS], 2020a)

Ačkoli se tato kapitola soustředí primárně na domácí zdroje finančního charakteru, nesmíme zapomínat, že kromě peněžních příjmů, které se podle Friče a Goulli (2001, s. 179) mohou podílet na celkových příjmech NNO zhruba ze tří čtvrtin, získává velká část NNO i významné naturální příjmy. Mezi ně řadíme např. technickou pomoc nebo darování potravinové pomoci, budov, vybavení, příslušenství apod. Naturální služby jsou oceněny v tržních cenách nebo ekvivalentních mírách. Významnou položkou naturálních příjmů je ocenění práce dobrovolníků.

Jak je prezentováno na grafu 1, zdroje financování NNO je možné na základě společných znaků klasifikovat do určitých skupin. Za hlavní kritéria jsou obecně považována dělení podle způsobu získání a nabytí zdrojů, nebo kritérium financujícího subjektu. Následující podkapitoly se snaží jednotlivé skupiny krátce charakterizovat.

3.2.1 Dělení dle způsobu nabytí

Podle prvního kritéria mohou NNO zdroje nabytí přímou nebo nepřímou cestou. Za nepřímé zdroje považují Špalek et al. (2017, s. 61) všechny typy příjmů NNO, jež nejsou zachyceny v tradiční struktuře příjmů, tedy nejsou reflektovány účetnictvím. Jedná se o finanční i nefinanční prostředky, o které se rozpočet organizace sice nenavýší, ale jež organizace naopak nemusí vynaložit, a proto je „ušetří“ a může je využít k dalšímu rozvoji organizace. Tento typ zdrojů sehrává významnou

stabilizační roli např. v případě výpadku jiných příjmů. Za typické nepřímé zdroje NNO můžeme označit: osvobození od místních a správních poplatků; odpuštění či snížení sankcí, splátek dluhů a půjček; nebo zvýhodněné prodeje, půjčky či pronájmy majetku a materiálního vybavení za symbolickou cenu či bezúplatně. Do této skupiny zdrojů patří i osvobození NNO od daní, kterým se text věnuje výše. Financování z přímých zdrojů, kterému se bude práce více věnovat, oproti tomu zahrnuje přímé nakládání s finančními prostředky, které zároveň ovlivňují rozpočet organizace neboli zvyšují její příjmy.

3.2.2 Dělení dle způsobu získání

Přímou cestou mohou NNO získat zdroje buď interním (vlastním), nebo externím (cizím) financováním. Podle Vincenta (2006, s. 23) je pro zachování politické nezávislosti organizací důležité zaměřit se na maximalizaci svých interních příjmů. Vlastní financování by mělo organizacím především umožnit pokrýt náklady na zaměstnance pověřené politickými úkoly: tvorbou programů a strategií, vyjednáváním, koordinací, zastupováním atd. Projektová činnost by pak měla být realizována skrze externí financování. Mezi zdroje vlastního financování řadíme především členské příspěvky a zdroje získané vlastní výdělečnou činností (příjmy z prodeje publikací, z výrobních činností nebo z investic rezerv a kapitálu). Potenciál vlastního financování však není vždy plně využíván a NNO, které jsou schopny zajistit svou činnost výhradně díky tomuto druhu zdrojů, jsou vzácné. Vlastní zdroje většinou zastávají okolo jedné pětiny z celkové sumy financování.

Jak již bylo nastíněno v podkapitole věnované samofinancování, pro přežití a rozvoj NNO je nezbytné hledat externí financování. Jako cizí zdroje financování jsou označovány ty, které lze získat na základě žádosti nebo spoluúčasti na projektu vyhlášeném orgány veřejné správy, soukromými organizacemi a jednotlivci, přičemž každý z těchto zdrojů má svá specifika a podmínky, za kterých lze prostředky získat. Mezi cizí zdroje patří dále také půjčky a úvěry. V praxi je však běžné, že půjčky poskytují vlastní členové NNO (Nevečeřalová, 2020, s. 57). Vnější financování má nicméně tendenci představovat určitý stupeň omezení. Poskytovatel prostředků si může např. určit podmínky a způsoby nakládání s nimi nebo omezené trvání smlouvy na jejich poskytování. Přílišná expozice vnějšímu financování také může vést ke ztrátě politické

nezávislosti nebo časté sebekontroly při snaze o zamezení případné ztráty prostředků (Vincent, 2006, s. 23).

3.2.3 Dělení dle financujícího subjektu

Cizí zdroje lze dle jejich povahy dále dělit na zdroje veřejné (např. dotace z veřejných rozpočtů a fondů) a zdroje soukromé (dary, nadační granty, crowdfunding, sponzoring, dárcovské SMS, veřejná sbírka). Váha každého z těchto zdrojů se značně liší v závislosti na místě působení NNO. Bougheas et al. (2022, s. 4) uvádí příklad švýcarských NNO, kde soukromé prostředky představují téměř šestnásobek průměrného příspěvku z veřejných zdrojů. U většiny ostatních zemí je ale závislost na veřejných prostředcích naopak vysoká. V mnoha evropských zemích jsou veřejné rozpočty jedním z největších poskytovatelů finančních prostředků na činnost NNO. Např. v Norsku a Švédsku poskytují veřejné zdroje 80 až 100 % prostředků NNO. Tento trend potvrzují i Neumayr et al. (2013, s. 297), kteří uvádí, že v průměru přibližně 31 % celkových příjmů NNO ve Spojených státech a 45 % příjmů evropských organizací pochází z veřejných zdrojů. Výměna zdrojů s veřejným sektorem má nicméně své opodstatnění. Veřejné instituce jsou závislé na kompetencích NNO a jejich schopnostech poskytovat sociální služby. Na oplátku je veřejný sektor hlavním poskytovatelem finančních zdrojů pro NNO, alespoň ve střední Evropě. Pro významnou pozici veřejných zdrojů ve struktuře financování NNO a pro potřeby této práce bude tento typ rozebrán detailněji ještě v následující podkapitole.

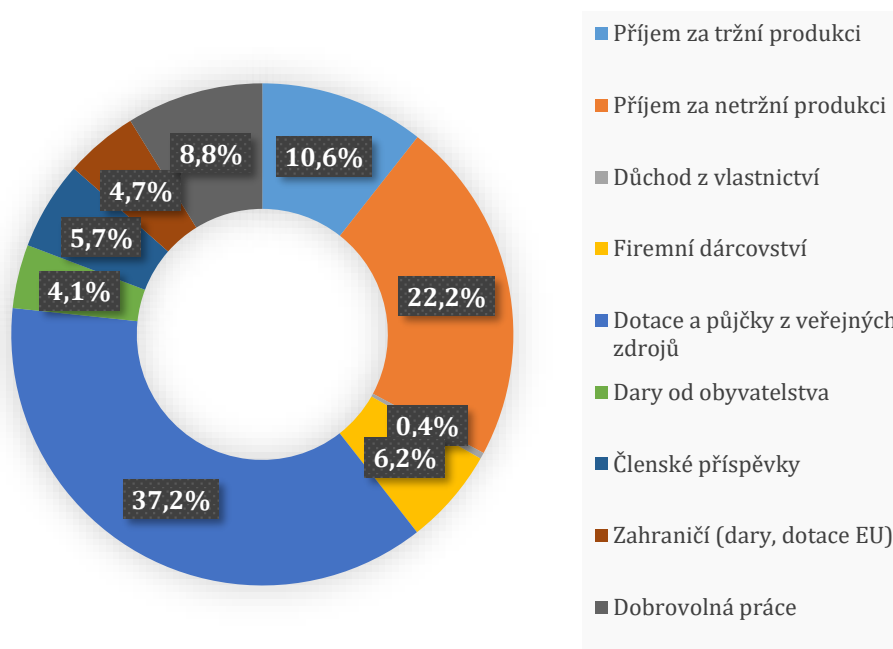
3.3 Veřejné financování neziskového sektoru

Veřejné zdroje zastávají nejvýznamnější roli ve financování NNO i v případě ČR. Dle posledních publikovaných dat ČSÚ (za rok 2022) představených na grafu 2 níže, probíhá financování NNO⁷ z největší části skrze prostředky z domácích veřejných zdrojů (37,2 %), na druhém místě pak stojí příjmy NNO za netržní produkci (22,2 %). Mimo

⁷ Pro účely ČSÚ se jedná o skupinu netržních neziskových institucí, které poskytují své služby domácnostem. ČSÚ dále definuje skupinu tržních neziskových institucí, které poskytují služby podnikatelským subjektům; veřejné vysoké školy a asociace zdravotních pojišťoven (Fořtová, 2024, s. 5).

tuzemských veřejných zdrojů se NNO dostává i těch zahraničních, které ČSÚ v grafu vyčlenil do samostatné skupiny zdrojů.

Graf 2: Zdroje financování NNO v roce 2022

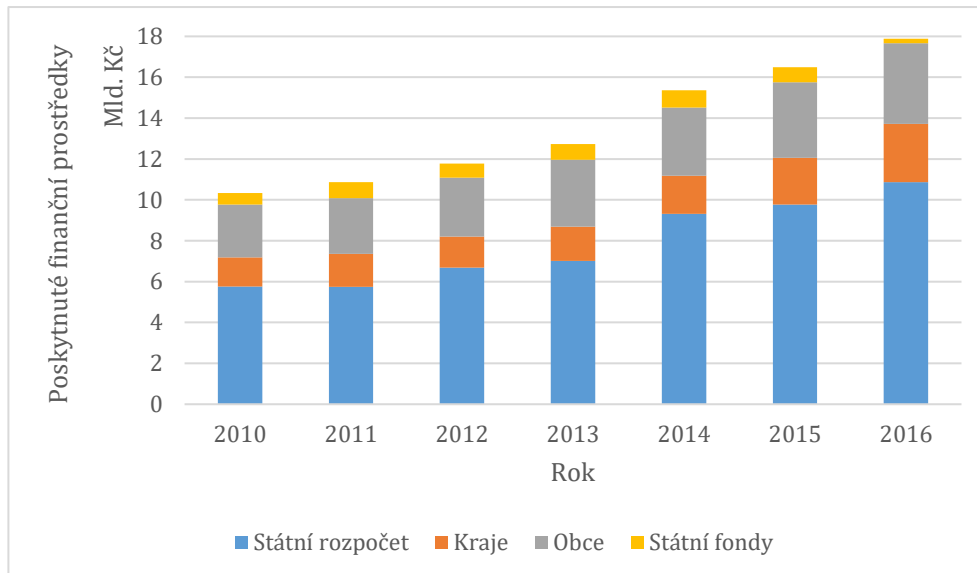
zpracováno podle (Fořtová, 2024, s. 7)

Veřejné zahraniční zdroje jsou z velké části tvořeny prostředky poskytovanými z Evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „ESIF“). Ty mohou NNO čerpat jednak skrze národní operační programy, které jsou vyhlašovány pro každé programové období, a to formou navržených projektů předkládaných na základě výzev jednotlivých ministerstev (řídících orgánů). V posledním ukončeném programovém období 2014–2020 bylo vyhlášeno deset operačních programů, NNO využily celkem sedm z nich. Prostředky z těchto zdrojů jsou nicméně pro většinu NNO poměrně nedostupné a NNO také nepatří k příliš úspěšným žadatelům. Podle dat CVNS bylo podpořeno jen 1,35 % všech NNO v ČR (CVNS, 2020b). Vedle ESIF lze pro financování projektů využít nabídky tzv. komunitárních programů (např. Erasmus+), které jsou spravovány většinou přímo Evropskou komisí nebo specializovanými agenturami. Projekty však musí mít nadnárodní dopad a nutnou podmínkou je vytvoření partnerství mezi několika subjekty z různých států (Pařízková, 2018, s. 124).

Kromě prostředků z EU zmiňuje Státní politika 2020 ze zahraničních zdrojů Program česko-švýcarské spolupráce a tzv. Fondy EHP a Norska. Všechny tyto programy obsahují kromě jiného i zvlášť vyčleněné prostředky, tzv. blokové granty, určené výhradně pro NNO. Tyto prostředky jsou rozdělovány třemi nadacemi, které se na základě výběrového řízení staly součástí implementační struktury. Jde o Nadaci rozvoje občanské společnosti, Nadaci partnerství a Nadace Open Society Fund Praha (Úřad vlády ČR, 2015, s. 51).

Na úrovni ČR, tedy z domácích veřejných zdrojů, jsou finanční prostředky NNO poskytovány jednak ze státního rozpočtu, ale i z rozpočtů vyšších či nižších územních samosprávných celků (tedy z rozpočtů krajů a obcí), a dále také ze státních fondů. Poměr jednotlivých úrovní rozpočtů na celkovém objemu poskytnutých finančních prostředků NNO ilustruje graf 3 vycházející z dat posledního zveřejněného Rozboru financování NNO za rok 2016.

Graf 3: Vývoj objemu finančních prostředků poskytnutých NNO z jednotlivých veřejných rozpočtů a státních fondů (2010–2016)

zpracováno podle (RVNNO, 2018, s. 30)

Jak naznačuje graf 3, státní rozpočet je dominantním zdrojem finančních prostředků v oblasti veřejného financování NNO. Jeho podíl přesahuje 60 % celkové podpory. Na úrovni krajů a obcí patří poskytování

finančních prostředků NNO do jejich samosprávné působnosti, neexistuje tedy žádná koordinační role státu. Rozdíly např. mezi kraji sice existují, nicméně celkově struktura poskytovaných dotací z krajských rozpočtů⁸ odpovídá státní úrovni. Z krajských rozpočtů bývá ročně podpořeno cca 5 % ze všech NNO. Oproti zmíněným úrovním veřejných rozpočtů poskytují státní fondy NNO menší část prostředků, jejich charakter je však podle Státní politiky 2020 dlouhodobě rostoucí. Konkrétně se jedná o tyto subjekty: Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury, Státní fond kinematografie, Státní fond podpory investic, Státní zemědělský intervenční fond a Státní fond dopravní infrastruktury (Úřad vlády, 2015, s. 49).

3.3.1 Formy veřejného financování

Podle Prouzové (2015b, s. 39) jsou NNO nejčastěji financovány skrze poskytnuté dotace, půjčky, dary nebo nedotační transfery z veřejných rozpočtů, případně prostřednictvím veřejných zakázek či nákupů veřejně poskytovaných služeb a statků. Následující text má za úkol charakterizovat jednotlivé formy veřejného financování, zejména pak dotace, které jsou považovány za jejich základní prvek.

Pro zaměření práce vychází definice pojmu „dotace“ ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (dále jen „ZRP“). Podle § 3 a) zákona se jedná o peněžní prostředky státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel. Obecněji se podle Ministerstva financí [MF] (2022, s. 7) jedná o transakce, proti kterým nestojí přímá protihodnota.

Podle Boháče (2024, s. 8) je možno dotace na základě různých kritérií dělit na vícero druhů. Ve vztahu k dalším kapitolám je základem dělení dotací na investiční (kapitálové) a neinvestiční (též provozní nebo běžné). Investiční dotace jsou zaměřeny na pořízení nebo technické zhodnocení dlouhodobého majetku, typicky se jedná o budovy, stroje nebo jiná zařízení. Smyslem neinvestičních dotací je naopak pomoc s úhradou běžných provozních výdajů (energie, mzdy, drobné vybavení atd.). Důležité je i rozlišování dotací účelových a neúčelových.

⁸ Strukturou je zde myšleno rozdělení na tematické oblasti jako je např. tělovýchova nebo sociální věci a politika zaměstnanosti

Zaměřením práce jsou účelové dotace jakožto ekonomický nástroj veřejné politiky, který je poskytován za přesně specifikovaných podmínek na přesně specifikovaný účel, a to vyhlášením konkrétních programů a úkolů, tj. v rámci programového financování. Kdežto neúčelovými dotacemi jsou podle Netolického (2007) myšleny peněžní prostředky bez bližšího účelového určení na doplnění chybějících zdrojů na příslušné úrovni v rozpočtové soustavě.

Jednou z používaných forem veřejného financování neziskového sektoru je také zadávání veřejných zakázek na služby nebo uzavírání smluv s NNO na poskytování služeb. V tomto případě se spíše než o vztah dárce a obdarovaného jedná o smluvní vztah mezi vládou a NNO. Vláda podle Skorice (2020, s. 32) předepisuje procedurální podrobnosti (např. minimální standardy služby) a hledá ty, kteří službu poskytnou v nejvyšší kvalitě a za nejnižší cenu. NNO předkládají nabídky (nikoliv žádosti jako u dotací) a soutěží s ostatními poskytovateli, vítěz je obvykle jeden. Struktura nákladů nabídky je většinou založena na poplatcích za určitou jednotku (např. za příjemce nebo za den).

Dalším populárním způsobem financování neziskového sektoru z veřejných rozpočtů jsou tzv. platby třetích stran. V tomto režimu je třetí stranou vláda, která platí náklady na služby poskytované NNO příjemci, a to buď přímo organizaci (tzv. platby na hlavu) nebo prostřednictvím příjemce skrze poukázky (vouchery). Vláda určuje typ služby, jakož i standardy a náklady na tuto službu. Každý poskytovatel, který splní podmínky nebo kritéria stanovená v zákoně, obdrží stanovenou výši úhrady za každého příjemce služby. Typickým způsobem platby třetí stranou je mechanismus poukázek. Potenciální příjemci obdrží poukázky, které je opravňují k bezplatnému využívání určitých služeb, a sami si vybírají, ke kterému poskytovateli služeb půjdou (Organization for Security and Co-operation in Europe, 2011, s. 125).

Mezi další způsoby alokace veřejných finančních prostředků vůči NNO pak podle Prouzové (2015b, s. 53) patří i darování věcného nebo peněžitého daru. Dále pak nedotační neinvestiční transfery, které mají převážně formu peněžních a věcných ocenění, tj. poskytnutí odměny NNO, kterou je oceněna např. nějaká její činnost, výsledek její práce, sportovní výsledek v soutěži apod. A také investiční či neinvestiční vratné finanční výpomoci v podobě půjček, kde se dle rozpočtové

skladby jedná o druh podpory jako akt rozpočtové politiky, tedy v zájmu podpory druhého subjektu nebo jeho programu.

3.4 Dílčí shrnutí

Získané poznatky o zdrojích a principech financování vytvářejí teoretický základ pro zodpovězení VO1, která se zaměřuje na současný systém veřejného financování sdružení dětí a mládeže. Z provedené analýzy vyplývá, že dlouhodobá stabilita činnosti NNO závisí na vícezdrojovém financování, které kombinuje vlastní příjmy, veřejné zdroje i soukromé dary. I přestože samofinancování posiluje nezávislost organizací, pro většinu NNO zůstávají klíčovým zdrojem veřejné prostředky.

Veřejná podpora se uskutečňuje jak přímými dotacemi, tak nepřímými formami; obvykle daňovými úlevami pro NNO i jejich dárce. Diplomová práce se dále věnuje přímé podpoře, konkrétně finančním prostředkům poskytovaným přímo z domácích veřejných rozpočtů formou dotace. Ve vztahu k praktické části bude práce zkoumat hlavně problematiku financování NNO skrze státní rozpočet, který je zároveň dominantním zdrojem v této oblasti.

4 Legislativa NNO

Právní rámec vztahující se k NNO prošel podle Hladké a Škarabelové (2007, s. 157) v uplynulých letech v Evropě dramatickým vývojem. Po politických transformacích předešlého tisíciletí zákony a nařízení pro neziskový sektor buď neexistovaly, nebo byly významně zastaralé. Některé země spoléhaly na dřívější legislativu, jiné, jako např. ČR, postupně uzákonily novou legislativu (zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů). Jasnost a konzistentnost regulačního rámce se v současnosti v jednotlivých zemích značně liší. Regulační rámec NNO obvykle netvoří jediný „zákon o neziskových organizacích“, ale řada různých zákonů a předpisů, mimo jiné rámcová legislativa, daňová legislativa, zákony o zadávání veřejných zakázek, legislativa upravující poskytování sociálních služeb a právní rámec pro účast veřejnosti (Rutzen et al., 2009, s. 26).

Na odlišnosti národních úprav má vliv i neexistence jednotného předpisu na celoevropské úrovni, který by harmonizoval rozmanitou právní úpravu i samotné definice NNO v jednotlivých zemích. Zavedení jednotných právních ustanovení NNO by v budoucnu mohl docílit tzv. evropský statut, jehož přijetí v rámci EU požaduje již od roku 1984 Evropský parlament, mimo jiné za účelem odstranění překážek pro přeshraniční činnost (Vardakastanis, 2021, s. 3). Právní i věcný základ pro legislativní možnosti poskytují tři přelomová rozhodnutí Evropského soudního dvora (věci C-386/04; C-318/07; C-25/10), kdy všechny tři rozsudky poukazují na zásadní otázky srovnatelnosti statusu veřejné služby a daňového režimu v jednotlivých členských státech. Na jejich základě byla zavedena např. zásada vzájemného uznávání sdružení ve všech členských státech, pokud sledují stejné cíle (Müller a Fernandes, 2021, s. 18). Otázce regulace NNO se také věnuje Rada Evropy. V doporučení CM/Rec(2007)14 vypracovaném Výborem ministrů (2007) Rady Evropy poskytuje minimální standardy, kterými se členské státy mohou ve svých zákonech, politikách a praxi nezávazně řídit. Dle základních principů doporučení by NNO měly např. požívat práva na svobodu projevu a všech dalších univerzálních a regionálních svobod, které se na ně vztahují, nebo by naopak neměly podléhat řízení veřejnými orgány.

Jediným předpisem EU nastolující pro neziskový sektor jednotná pravidla je podle Bačuvčíka (2011, s. 59) tzv. Šestá směrnice EU, na jejímž základě mohou být organizace působící ve veřejném zájmu osvobozeny od placení daně z přidané hodnoty. Podmínkou je ovšem tzv. obecná prospěšnost přiznaná zpravidla finančním úřadem. Shodným faktorem pro institut veřejné nebo také obecné prospěšnosti je podle Hudcové (2007, s. 11) jeho podstata. Jedná se o pojem ryze finančněprávní, resp. daňověprávní, který subjektům zaručuje zvýhodněný daňový režim. Je zakotven v daňových zákonech, především v zákonech o daních z příjmu, popř. v daňových rádech příslušných států.

4.1 Legislativa NNO v ČR

Základním stavebním kamenem legislativy NNO je právo se sdružovat. Moderní demokratický právní stát v současném pojetí sdružovací právo nejenom definuje a zaručuje, ale vytváří podmínky pro jeho nejširší uplatnění. Toto právo je zakotveno v čl. 20 Listiny základních práv a svobod a je označováno jako právo politické, které slouží k rozvíjení a fungování svobodné demokratické společnosti a právního státu (Dobrozemský a Stejskal, 2016, s. 109). Do skupiny občanských práv patří mezi jinými právo založit občanské sdružení nebo odborovou organizaci. Občané mají dále právo se svobodně sdružovat ve spolcích, společnostech a jiných sdruženích. Mají právo se shromažďovat vyjadřovat názor, žádat informace a obracet se na stát a jeho orgány s návrhy a stížnostmi jednotlivě nebo spolu s jinými občany (Pospíšilová a Šťovíčková, 2019, s. 47).

Právní úprava NNO je v rámci českého právního řádu součástí oblasti občanského práva. Z obecné soukromoprávní teorie vyplývá, že nositeli práv a povinností v právních vztazích jsou jak osoby fyzické, tak osoby právnické (včetně státu). V souvislosti s tématem této práce bude ale pozornost věnována hlavně druhé jmenované skupině. Outlá a Outlá (2009, s. 2) toto zaměření zdůvodňují skutečností, že z povahy věci je neziskový sektor doménou právě osob právnických, i když teoreticky by se nevýdělečným subjektem mohla stát i osoba fyzická.

Jak již bylo zmíněno ve podkapitole 2.1., právní řád ČR sám o sobě NNO nedefinuje, a proto se ani žádná konkrétní právní norma k tomuto termínu nevztahuje. Právní předpisy, které jsou dále probírány, upravují

postavení subjektů soukromého práva, jež jsou na základě užšího vymezení RVNNO za NNO považovány. Stěžejním bodem (i právní úpravy NNO v ČR jako takové) je přijetí zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který nabyl účinnosti k 1. lednu 2014. V následujícím textu je popsán jednak výchozí stav před účinností NOZ, ale hlavně také změny vyplývající z nové právní úpravy.

4.1.1 Právní úprava před nabytím účinnosti NOZ

Do roku 2014 obsahoval český právní řád podle Ronovské (2010, s. 94) množství nesystematicky přijímaných právních předpisů regulujících postavení rozličných typů právnických osob, bez jakéhokoli jednotícího prvku. Tento přístup, kdy právní úprava statusových otázek subjektů neziskového sektoru byla roztržštěna do samostatných právních předpisů, je podle ní pro NNO nevyhovující a nepřehledný. Jednotlivé statusové normy právnických osob neziskového sektoru byly obsaženy zejména v následujících předpisech:

- Zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech (dále jen „ZOPS“), upravující postavení a právní poměry OPS.
- Zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech (dále jen „ZNNF“), vztahující se k účelovým sdružením majetku.
- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů (dále jen „ZoSO“), definující nejpočetnější skupinu tehdejších NNO; tzv. občanská sdružení⁹.

Normy věnující se neziskovému sektoru však nebyly příliš detailní. Toho času platný zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“) se okruhu právnických osob věnoval pouze obecně v sedmi paragrafech (§ 18–20a). „Specifičtější“ ZoSO upravoval občanská sdružení v rozmezí 23 paragrafů.

Potřebu nové právní úpravy ilustruje Benák (2013, s. 337) na reprezentativním případě ZoSO. Samostatnost a stručnost zákona, přijatého krátce po změně režimu v roce 1989, je podle něj výsledkem jednak snahy mít co nejdříve k dispozici zákon, který umožní vznikat novým organizacím rodící se občanské společnosti a jednak snahy nastavit právní úpravu velmi liberálně, aby nikoho zbytečně

⁹ Statistika počtu NNO v letech 1990–2012 v příloze A

neomezovala. Ronovská (2008, s. 25) přidává, že ZoSO byl *de facto* považován za určité provizorium, kterým byla řešena absence právní úpravy rozvádějící v LZPS zaručené právo na svobodu sdružování. K základním problémům tehdejší úpravy patřila zejména chybějící ochrana práv třetích osob, což bylo dáno jednak neveřejností rejstříku občanských sdružení a nejasnostmi v souvislosti se zřizováním organizačních jednotek spolku.

4.1.2 Změny podle NOZ

Velký vliv na současnou podobu legislativy NNO měla tzv. „rekodifikace civilního práva“, reprezentovaná nabytím účinnosti NOZ, zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích (dále jen „ZOK“) a řady souvisejících zákonů (a novel zákonů) k 1. lednu 2014, která přinesla hluboký zásah do právní úpravy všech právnických osob, ty neziskové nevyjímaje (Vít, 2015, s. 101). NOZ je ve srovnání s nahrazeným ObčZ směrem k NNO mnohem obsáhlejší. Vyjma obecných ustanovení NOZ o právnických osobách (§ 118–209) a o korporacích (§ 210–213) nalezneme nově v zákoně i právní úpravu spolků, zejména v ustanoveních § 214–302¹⁰. Nejdůležitější změnou v oblasti neziskového práva oproti předchozí úpravě je:

- Zrušení ZoSO – Na základě nové úpravy § 3045 odst. 1 NOZ se občanská sdružení nyní považují za spolky. Organizační jednotky občanských sdružení se stávají pobočnými spolky. Změnou nebyla nikterak dotčena právní kontinuita subjektů, zachována byla jejich historie i stejné identifikační číslo (Ministerstvo vnitra [MV], 2014). Občanská sdružení mají též právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo.
- Zrušení ZOPS – Přejícná ustanovení NOZ v § 3050 zakládají právo OPS změnit svoji právní formu na ústav, nadaci nebo nadační fond. Právní poměry existujících OPS se nicméně stále řídí zrušeným zákonem.
- Zrušení ZNNF – Vyjma třetí až sedmé části upravující doplnění a změny některých zákonů byla právní úprava přenesena do NOZ, kde dochází k detailnější úpravě nadační problematiky.

¹⁰ Úpravě spolků je v NOZ věnováno v hlavě první celkem 184 paragrafů (nepočítaje přejícná ustanovení)

Ve vztahu k NNO upravuje ZOK (§ 758–773) nový typ právnické osoby; sociální družstvo, na které je možné změnit formu občanského sdružení. ZOK však počítá s tím, že zisk z činností sociálních družstev může být přerozdělován mezi jejich členy, a tak je i přes jejich veřejně prospěšnou povahu nelze bez dalšího označit za „neziskové“ organizace (Tomaščáková, 2014, s. 18). Práce se jim tedy dále věnovat nebude.

Spolu s NOZ jsou od 1. ledna 2014 účinné také další „doprovodné předpisy“, které na něj navazují. Patří k nim např. zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, díky němuž jsou všechny právnické osoby soukromého práva zapisovány do veřejných rejstříků (Tomaščáková, 2016, s. 23). Podle § 1 odst. 1 jde zejména o rejstřík spolkový, nadační, obchodní, dále ale i o rejstřík společenství vlastníků jednotek, OPS a rejstřík ústavů. Veřejné rejstříky právnických osob vedou rejstříkové (krajské) soudy a jsou veřejně přístupné.

4.1.3 Veřejná prospěšnost

NOZ také do českého právního řádu poprvé přináší vymezení veřejné prospěšnosti. Status veřejné prospěšnosti obecně slouží k vydělení NNO naplňujících svojí činností veřejný zájem, od ostatních, vzájemně prospěšných. Prostřednictvím zavedení statusu chtějí vlády zajistit, že výhody směřované do organizací občanské společnosti jdou na činnosti prospěšné veřejnosti a společnosti. Podle Bachmanna (2015, s. 10) některé státy s veřejnou prospěšností spojují kromě daňových výhod také další typy státní podpory jako dotace, platby za poskytování služeb a daňové asignace. Předchozí pojetí veřejně prospěšných aktivit právnických osob soukromého práva v ČR upřednostňovalo podle Deverové (2014, s. 488) právní formu před obsahem, tedy za veřejně prospěšné aktivity byly považovány aktivity tzv. neziskových organizací. Nově je status veřejné prospěšnosti v § 146 NOZ definován takto:

„Veřejně prospěšná je právnická osoba, jejímž posláním je přispívat v souladu se zakladatelským právním jednáním vlastní činností k dosahování obecného blaha, pokud na rozhodování právnické osoby mají podstatný vliv jen bezúhonné osoby, pokud nabyla majetek z poctivých zdrojů a pokud hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.“

Toto ustanovení však nevymezuje pojem veřejná prospěšnost jako takový, podle Ronovské (2014b, s. 769–770) každá jeho definice totiž znamená více či méně nežádoucí zúžení jejího obsahu. Po vzoru zahraničních úprav byla do NOZ začleněna pouze obecná kritéria, při jejichž naplnění je možno určitou právnickou osobu kvalifikovat jako veřejně prospěšnou. Takto stanovený základní rámec měl být původně dále rozvinut v zákoně o statusu veřejné prospěšnosti a doplněn příslušnými veřejnoprávními předpisy, které stanovují daňové a jiné benefity, s veřejnou prospěšností spojené. Návrh zákona o statusu veřejné prospěšnosti byl nicméně zamítnut Senátem (senátní tisk č. 167)¹¹. Pro obecnost pojmu veřejná prospěšnost a absenci zvláštního zákona, podle kterého by se tento status mimo jiné zapisoval do veřejného rejstříku a jednoznačněji tak identifikoval NNO zejména pro účely zdanění, došlo ke změně zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů (dále jen „ZDP“)¹² a vytvoření statusu „veřejně prospěšného poplatníka“ (dále jen „VPP“).

Dle § 17a odst. 1 ZDP je VPP „poplatník, který v souladu se svým zakladatelským právním jednáním, statutem, stanovami, zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné moci jako svou hlavní činnost vykonává činnost, která není podnikáním“. Odst. 2 dále negativním taxativním výčtem stanovuje, kdo VPP není¹³. Pro uplatnění daňových výhod, zejména snížení základu daně dle § 20 odst. 7 ZDP, je tak stěžejní formulace hlavní činnosti NNO ve veřejném rejstříku.

4.1.4 Jednotlivé právní formy NNO

Dříve v této kapitole bylo nastíněno, jakých právních forem mohly a mohou NNO nabývat. Cílem této podkapitoly je si tyto formy blíže

¹¹ Důvodem byla obava ze zatížení soudů, které by rozhodovaly o přiznání a odebrání statusu. MF taktéž odmítalo navázat na zákon daňové výhody (Paseková, 2017).

¹² Změněno zákonem o opatření Senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekodifikací soukromého práva a o změně některých zákonů.

¹³ Obchodní korporace, Česká televize, Český rozhlas a Česká tisková kancelář, profesní komora nebo poplatník založený za účelem ochrany a hájení podnikatelských zájmů svých členů, u nichž členské příspěvky nejsou předmětem osvobození od daně, s výjimkou organizace zaměstnavatelů, zdravotní pojišťovna, společenství vlastníků jednotek, nadace (sloužící k podpoře zakladatelského jednání osob blízkých zakladateli).

přiblížit. Pro organizační přehled je logické si je na začátek zařadit v rámci základních druhů právnických osob. Z pohledu NOZ se právnické osoby dělí na korporace, fundace a ústavy.

Novotný (2014, s. 58) popisuje korporaci jako právnickou osobu, kterou vytvořilo společenství osob. Vnitřně se korporace dělí na spolky a obchodní korporace. Blíže však NOZ upravuje pouze spolky. Úpravu obchodních korporací, tedy obchodních společností¹⁴ a družstev, najdeme zvláště v ZOK. Typickým znakem fundací je, že jsou tvořeny majetkem, který je zakladatelským právním jednáním či zákonem, jímž byla fundace ustavena, vyčleněn k určitému účelu. Fundace se dále dělí na nadace a nadační fondy. Poslední typ právnické osoby tvoří ústavy charakterizované jak svojí osobnostní složkou, tak také majetkem. Dalo by se shrnout, že ústav je právnickou osobou, která je na pomezí mezi korporacemi a fundacemi. Typickými ústavami jsou např. školy, muzea, galerie, nemocnice, výzkumné nebo vědecké ústavy (Krupová, 2016).

Za neziskové organizace svého druhu, o kterých v této práci ale nebude dále pojednáváno, lze považovat i např. školské právnické osoby zakládáné dle školského zákona¹⁵ nebo evidované (církevní) právnické osoby dle zákona o církvích¹⁶ (Vít, 2015, s. 126). Dle dat ČSÚ jsou nejčastější právní formou NNO spolky, dlouhodobě tvoří zhruba dvě třetiny z celkového počtu registrovaných NNO v ČR (Fořtová, 2024, s. 3). Stejnou právní formu ve většině případů využívají i sdružení dětí a mládeže, kterým se diplomová práce věnuje dále v praktické části. Z těchto důvodů je tato právní forma dále více rozebrána.

4.1.5 Spolek

Zákonná úprava spolku je z větší části dispozitivní, volitelná, a tedy ponechává široký prostor k realizaci ústavou zaručeného práva. Z hlediska systematiky NOZ nelze na spolek nahlížet jako na samostatně

¹⁴ Obchodní společnosti mohou být dále buď osobní (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost) nebo kapitálové (akciová společnost a společnost s ručením omezeným) (Novotný, 2014, s. 59).

¹⁵ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

¹⁶ Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností

stojící subjekt vytvořený zákonem, nýbrž jako na korporaci, a tedy i na právnickou osobu. Obecná ustanovení NOZ o právnických osobách (§ 118–209) a o korporacích (§ 210–213) jsou tedy základem, na němž je vystavena právní úprava spolků, a zvláštní ustanovení pak upravují pouze to, co je pro spolek typické a v čem obecná úprava na spolek nedopadá (Hájková et al., 2015, s. 3).

Jak píše Pelikánová (2018, s. 32), spolek je právnickou osobou založenou za účelem naplňování určitého zájmu jeho zakladatelů, přičemž nezáleží, zda je tento účel soukromý (skupina osob sdružujících se za účelem věnovat se společně svému zájmu) nebo naopak veřejný (např. za účelem pomoci ohroženým skupinám obyvatel). Zákonná úprava umožňuje obě podoby, popřípadě jejich kombinaci. Název spolku musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, postačující je však zkratka „z. s.“.

Kromě základních zásad obsažených v NOZ, které jsou určující pro oblast soukromého práva, jmenují Ronovská et al. (2014a, s. 30) více jak desítku specifických zásad, na kterých je vystavěna právní úprava soukromoprávního postavení spolků. Pro diplomovou práci je důležitá např. zásada spolkové samosprávy; spolek je nezávislý na státu, což však nevylučuje možnost ucházet se o veřejnou podporu. Účelem založení spolku také zásadně nemůže být výdělečná činnost a platí i zásada omezení použití zisku jen na spolkovou činnost, včetně správy spolku. Ač podle zásady neexistuje zákonná vkladová povinnost, může si spolek stanovami určit členský příspěvek včetně zápisného. Podstatnou je též zásada odvození právní osobnosti, podle které může spolek stanovami zřídit organizační jednotky s vlastní právní subjektivitou; tzv. pobočné spolky (§ 219). Jedná se o vedlejší právnické osoby, jejichž právní osobnost se odvozuje od spolku hlavního. Pobočný spolek tak může mít práva a povinnosti a nabývat je v rozsahu určeném stanovami hlavního spolku (Krejčí, 2018).

K naplňování účelu právnické osoby směřuje spolek buď přímo (hlavní činností) nebo nepřímo (vedlejší hospodářskou činností). Toto vymezení je podstatné především z hlediska daňového, neboť zisk z hlavní činnosti podléhá jinému daňovému režimu než zisk z hospodářské činnosti (Vít, 2015, s. 51). Podle § 217 může být hlavní činností spolku jen uspokojování a ochrana těch zájmů, k jejichž naplňování je spolek založen. Vedlejší hospodářská činnost naopak může

spočívat v podnikání, jiné výdělečné činnosti (reklama, nájem spolkového majetku) nebo v tzv. nepřímém podnikání (účasti na podnikání jiné právnické osoby), pokud slouží k podpoře hlavní činnosti nebo v hospodárném využití spolkového majetku. Spolek může podle Pelikánové (2018, s. 120) v rámci své hlavní činnosti vyvíjet i příležitostnou výdělečnou činnost při absenci kritéria soustavnosti a trvalosti (uspořádání plesu, prodej vlastních výrobků na společenských akcích apod.).

4.2 Komparace se zahraniční právní úpravou

Právní úprava neziskového sektoru v Evropě je rozmanitá a ukazuje na odlišné přístupy k regulaci a podpoře NNO v jednotlivých zemích. Způsob, jakým se jednotlivé státy vypořádaly s legislativní úpravou neziskového sektoru, se liší a prochází neustálým vývojem. Při analýze zahraničních právních úprav dochází Ronovská (2010, s. 95) k obecnějšímu závěru, že existují v podstatě tři základní možné koncepty zařazení spolkového práva do právního systému:

1. Právní úprava statusových otázek spolků je zahrnuta jako nedílná součást občanského zákoníku; toto pojetí je určující např. v Nizozemsku, Švýcarsku, Německu, Itálii a aktuálně i v ČR.
2. Právní úprava statusových otázek spolků je obsažena v občanském zákoníku obecně, následně je rozpracována v navazujících právních předpisech; příkladem takového přístupu je Maďarsko, Řecko (a částečně i Německo).
3. Právní úprava statusových otázek spolků je zahrnuta v samostatných právních předpisech; tento přístup je určující např. v Rakousku, Francii, Belgii či na Slovensku.

Z hlediska komparace pojetí neziskového sektoru v právním řádu jednotlivých členských zemí EU je pro ČR zajímavé zejména srovnání např. s Velkou Británií, Německem a Slovenskem. V těchto státech jsou neziskové sektory totiž vymezeny na základě „všeobecně prospěšné služby“. Přesto, že se v těchto třech zemích liší konkrétní právní formy neziskového sektoru, základem pro jejich vymezení je definice veřejné prospěšnosti, která je v českém právním řádu jen velmi obecná. Na Slovensku, kterému se věnuje i následující podkapitola, je např. institut všeobecné prospěšnosti přímo vymezen v zákoně. V Německu na druhou

stranu, rozhodují o statutu obecné prospěšnosti¹⁷ finanční úřady na základě zákona (EUservis.cz, 2012, s. 26). Oproti ČR, kde je statut neziskovosti dán již právním typem organizace, je ve většině evropských zemích (a také mimo Evropu) rozhodujícím krokem přezkoumání účelu existence organizace příslušným finančním nebo daňovým úřadem, případně soudem. Jestliže úřad uzná obecnou prospěšnost (dobročinnost) organizace, zařadí ji mezi neziskové s veškerými kladnými dopady na daňové úlevy (Čepelka, 2003, s. 25).

4.2.1 Legislativa neziskového sektoru na Slovensku

Až do rekonstrukce soukromého práva v ČR, která vyvrcholila v roce 2012, byla právní úprava a struktura neziskového sektoru na Slovensku a v ČR víceméně podobná. Obecná právní úprava NNO se nyní nachází v již dříve zmíněném ObčZ, který v § 18 přiznává právnickým osobám způsobilost mít práva a povinnosti, a definuje subjekty, které se za právnické osoby považují (např. sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová sdružení majetku). Tento předpis obě nástupnické země, ČR i Slovensko, převzaly po rozpadu federace. Na rozdíl od ČR, kde byl s účinností NOZ zrušen, na Slovensku platí dodnes a tvoří základ pro další specializované zákony. Samotný právní základ pro fungování NNO se pak nachází v Ústavě Slovenské republiky, která zaručuje právo na pokojné shromažďování (čl. 28) a právo na svobodu sdružování ve spolcích, společnostech nebo jiných sdruženích (čl. 29).

Už u ObčZ je patrný zásadní rozdíl v legislativním přístupu obou zemí. Zatímco ČR se v roce 2014 vydala cestou komplexní kodifikace soukromého práva, která sjednotila úpravu NNO pod jediný předpis, Slovensko zůstalo u roztržitého modelu, kde každá hlavní právní forma NNO má svůj vlastní zákon. Jak píše Pirošík (2009, s. 54), charakteristiky NNO plně splňuje pět kategorií subjektů: občanská sdružení podle ZoSO, tzv. neziskové organizace poskytující všeobecně prospěšné služby podle zákona č. 213/1997 Z. z., nadace ve smyslu zákona č. 34/2002 Z. z., neinvestiční fondy zřízené podle zákona

¹⁷ Tento statut spojený s daňovým zvýhodněním zde mohou, kromě klasických právních forem neziskového sektoru, jako jsou spolky, nadace a družstva, získat i společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti založené k obecně prospěšným cílům. (EUservis.cz, 2012, s. 26).

č. 147/1997 Z. z. a církve a společenství zřízená podle zákona č. 308/1991 Z. z.

Kromě ObčZ můžeme identifikovat souběh s českým právním řádem i u občanských sdružení¹⁸ a ZoSO. Tento právní předpis, který byl původně přijat jako československý federální zákon určený pro přechodné období několika měsíců nebo maximálně několika let, byl roku 1993 začleněn do slovenského právního řádu a stal se základním právním předpisem určujícím povahu komunitního života, neziskového sektoru a občanské společnosti až do současnosti (Križan, 2019, s. 146). V ČR byl obdobně původní federální zákon ponechán v platnosti, posléze byl však zrušen s účinností NOZ, který sice právní úpravu koncepčně navázal na ZoSO, zároveň ji ale rozšířil, modernizoval a zařadil do uceleného systému. Tento rozdílný přístup se odráží i v dalších právních formách. Zatímco v ČR byly ZOPS a ZNNF zrušeny, a OPS tak nahrazeny ústavy, případně nadacemi nebo nadačními fondy v rámci NOZ, na Slovensku jsou srovnatelné právní formy NNO, zavedené samostatnými zákony, stále účinné.

Z hlediska zaměření této podkapitoly jsou klíčové právnické osoby zřízené podle zmíněného zákona č. 213/1997 Z. z., které jsou v užším smyslu v rámci slovenského právního řádu chápány jako „neziskové organizace“¹⁹. Podle § 2 odst. 1 zákona poskytují tyto subjekty všeobecně prospěšné služby (za předem stanovených podmínek, které jsou stejné pro všechny uživatele) a jejich případné zisky nesmějí být použity ve prospěch jejich zakladatelů, členů jejich orgánů nebo jejich zaměstnanců, ale musí být v plné výši použity právě na poskytování služeb všeobecně prospěšných. Definice je tak shodná s ekonomickým pohledem na neziskové organizace popsaným již v úvodu práce.

¹⁸ Občanská sdružení představují nejviditelnější a nejpočetnější skupinu slovenských NNO, podle Murray Svidroňová et al. (2023, s. 11) dlouhodobě zhruba 95 % z celkového počtu.

¹⁹ Podle § 4 musí název neziskové organizace přímo obsahovat označení „nezisková organizace“ nebo zkratku „n. o.“.

V následujícím odst. 2 téhož paragrafu jsou pak taxativně stanoveny činnosti, které jsou považovány za všeobecně prospěšné služby. Definovány jsou takto:

- a) poskytování zdravotní péče,
- b) poskytování sociální pomoci a humanitární péče,
- c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentace duchovních a kulturních hodnot,
- d) ochrana lidských práv a základních svobod,
- e) vzdělávání, výchova a rozvoj tělesné kultury,
- f) výzkum, vývoj, vědecké a technické služby a informační služby,
- g) tvorba a ochrana životního prostředí a ochrana veřejného zdraví,
- h) služby na podporu regionálního rozvoje a zaměstnanosti,
- i) poskytování bydlení, správa, údržba a obnova bytového fondu.

V taxativním výčtu všeobecně prospěšných služeb spatřuje autor stěžejní rozdíl oproti českému právnímu řádu, jelikož tato definice výrazně omezuje prostor pro nejasný výklad.

4.3 Legislativa veřejného financování v ČR

Veřejné financování NNO je v ČR postaveno na soustavě zákonných a podzákonných norem, které určují podmínky, formy a pravidla poskytování veřejné podpory těmto subjektům. Stěžejní normou pro veřejné financování neziskového sektoru je zákon o státním rozpočtu. Zákon je každoročně schvalován na příslušný rozpočtový rok a *de facto* vymezuje finanční rámec pro jednotlivé rozpočtové kapitoly ministerstev a dalších státních úřadů, které následně poskytují dotace NNO. Pro NNO se tak jedná o základní indikátor objemu prostředků, které budou v daném roce k dispozici na podporu jejich činnosti.

Základním zákonem upravující přímé financování NNO na ústřední úrovni je ZRP, který v § 7 definuje dotace spolkům jako jeden z výdajů hrazený ze státního rozpočtu (MF, 2012). Samotné poskytování dotací ze státního rozpočtu je pak zakotveno v § 14 ZRP. Paragraf vyjmenovává subjekty, které mohou být poskytovateli dotací ze státního rozpočtu²⁰ či

²⁰ Poskytovatelem dotace ze státního rozpočtu může být ústřední orgán státní správy, Akademie věd ČR, Grantová agentura ČR, Technologická agentura ČR nebo organizační složka státu, kterou určí zvláštní zákon.

zakládá prvek nenárokovosti dotací. Jelikož se zároveň jedná o výkon veřejné správy, vztahuje se na poskytování dotací (po novele učiněné zákonem č. 367/2017 Sb.) i zákon č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), podle kterého je poskytovatel povinen postupovat. Kromě správního řádu se pak poskytovatelé musí dále řídit i zákonem č. 215/2004 Sb., o úpravě některých vztahů v oblasti veřejné podpory a zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (Úřad vlády, 2020, s. 2).

Se ZRP jsou však provázány i další předpisy, které mají na poskytování dotací NNO vliv; v souladu s § 39 je zajišťována kontrola hospodaření s prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, ustanovení § 75 pak zakládá povinnost finančního vypořádání dotací se státním rozpočtem podle vyhlášky MF č. 433/2024 Sb., o finančním vypořádání (dále jen „vyhláška o finančním vypořádání“). Příjemci dotace jsou taktéž povinni vést účetnictví dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, a příslušné prováděcí vyhlášky²¹.

Analogicky ke ZRP jsou dotace na místní úrovni, tedy dotace, o které mohou NNO žádat z krajských a obecních rozpočtů, poskytovány na základě zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích a zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (Úřad vlády ČR, 2021, s. 27). Na okraj je potřeba zmínit i zákony daňové, které se s NNO pojí z hlediska financování nepřímého. Všechny NNO jsou daňovými poplatníky, nicméně kvůli charakteru těchto organizací jsou jejich činnosti od většiny daní osvobozeny, a to buď absolutně, částečně či podmíněně (Pelikánová, 2024, s. 682). Daňová zvýhodnění NNO upravuje podle MF (2012) kromě ZDP (blíže již v podkapitole 4.1.3.) řada dalších zákonů, jako např. zákon č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích a zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

²¹ Vyhláška č. 504/2002 Sb., pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví, případně vyhláška č. 325/2015 Sb., pro účetní jednotky, které vedou jednoduché účetnictví

V návaznosti na zmíněné zákonné a podzákoné normy upravují poskytování dotací NNO další závazné předpisy a strategické dokumenty. Po procesní stránce sjednocují poskytování dotací NNO ze státního rozpočtu nad požadavky ZRP „Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR NNO ústředními orgány státní správy“ (dále jen „Zásady“), jejichž aktuální znění bylo schváleno usnesením vlády č. 591 ze dne 1. června 2020. Zásady stanovují pro orgány státní správy jednotná pravidla, např. pokud jde o možnosti spolufinancování dotace, termíny dotačního řízení apod. Zásady však představují obecnou úpravu, dále je na ústředních orgánech státní správy, zda poskytování dotací na projekty NNO v rámci konkrétního dotačního titulu upraví vnitřním metodickým pokynem či směrnicí. Každá taková úprava musí být ale v souladu se ZRP. Zásady se nicméně nevztahují na poskytování investičních dotací, jež se řídí vyhláškou č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku (Úřad vlády, 2020, s. 2).

Obsahovou stránku poskytování dotací NNO definuje dokument Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO na podporu veřejně prospěšných činností (dále jen „Hlavní oblasti“), který je každoročně na návrh předsedy RVNNO schvalován vládou. Účelem materiálu je stanovit zaměření státní dotační politiky vůči NNO pro nadcházející rozpočtový rok. Materiál je rozdělen do hlavních tematických oblastí, přičemž každá z nich obsahuje představení jednotlivých dotačních programů²², které ústřední orgány státní správy plánují v dané oblasti vyhlásit na následující rok (Úřad vlády ČR, 2024, s. 3). Tematické oblasti na rok 2025 shrnuje tabulka 2²³.

²² Podle § 12 ZRP se dotačním programem rozumí soubor věcných, časových a finančních podmínek pro konkrétní činnosti směřující k dosažení stanoveného cíle.

²³ Na rok 2025 bylo navrženo 21 tematických oblastí. Rozdělení oblastí zůstává až na výjimky každoročně totožné. Jedinou změnou za posledních pět let bylo v roce 2024 zrušení oblasti „Ostatní (nezařazené)“, a naopak vznik oblastí „Požární ochrana“, „Střešní NNO“, „Dobrovolnická služba“

Tabulka 2: Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči NNO na podporu veřejně prospěšných činností pro rok 2025

Hlavní oblasti	
Boj s korupcí	Rizikové chování
Bydlení	Rodinná politika
Cizinci	Romská menšina
Děti a mládež	Rovné příležitosti žen a mužů
Dobrovolnická služba	Sociální služby
Kultura	Střešní NNO
Národnostní menšiny	Tělesná výchova a sport
Ochrana spotřebitele	Vzdělávání a lidské zdroje
Péče o zdraví a zdravotní prevence	Zahraniční aktivity
Politika v oblasti závislostí	Životní prostředí a udržitelný rozvoj
Požární ochrana	

(Úřad vlády ČR, 2024, s. 9)

Poskytování dotací NNO je taktéž ovlivňováno několika strategickými dokumenty, a to především Strategickým rámcem ČR 2030, jenž je zastřešujícím rozvojovým rámcem odrážející dlouhodobé priority ČR, nezávislé na volebních obdobích (Ministerstvo životního prostředí [MŽP], 2025), a již dříve zmíněnou Strategií NNO, která na Strategický rámec ČR 2030 navazuje (Úřad vlády ČR, 2021, s. 2). Pro zaměření práce je zásadní Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ (dále jen „Strategie vzdělávání“) popisující mimo jiné priority, které je třeba řešit v oblasti neformálního vzdělávání (Fryč et al., 2020, s. 9), a také Konceptce podpory mladých lidí v ČR 2025-2030 (dále jen „Konceptce 2025“), která zasahuje do celé oblasti politiky mládeže, respektive podpory mladých lidí v ČR a doplňuje např. Strategii vzdělávání. Konceptce 2025 si stanovuje tři strategické cíle, přičemž v jednom z nich se zasazuje v oblasti práce s dětmi a mládeží o podporu rozvoje kvality organizací, zajištění stability financování a zefektivnění využívání finančních prostředků, včetně podpory vícezdrojového financování (MŠMT, 2025c).

4.4 Dílčí shrnutí

Analýza legislativního vymezení NNO a právního rámce jejich veřejného financování v ČR odhalila, že NNO nejsou v české právní úpravě přímo

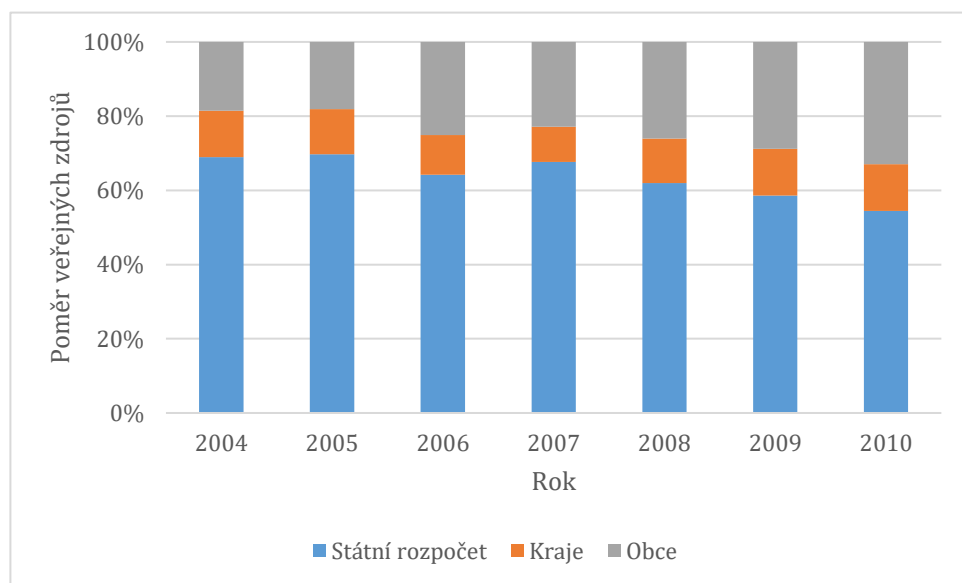
definovány. Upravuje se pouze postavení soukromoprávních subjektů, které jsou za NNO považovány podle vymezení RVNNO. Komparace se slovenskou právní úpravou ukázala, že slovenský model, založený na speciálním zákoně s taxativním výčtem všeobecně prospěšných služeb, poskytuje vyšší míru transparentnosti a právní jistoty. Z provedené analýzy tak vyplynula potřeba zvážit inspiraci tímto přístupem s cílem zpřehlednit český systém a zvýšit efektivitu veřejného financování neziskového sektoru.

Podkapitola věnovaná legislativě veřejného financování v ČR dále ukázala, že i přes absenci zvláštní právní úpravy pro NNO je systém poskytování dotací relativně stabilní a opírá se o ZRP. Na tento rámec navazují Zásady pro poskytování dotací a vymezení Hlavních oblastí státní podpory, které představují klíčové mechanismy určující směřování finanční podpory a vychází z nich následující kapitoly. Popsaný legislativní rámec veřejného financování tvoří výchozí právní kontext pro analýzu v praktické části, která se dále zaměřuje na ekonomické dopady uvedených norem (viz VO1).

5 Veřejné financování sdružení dětí a mládeže

Jak již bylo rozepsáno v podkapitole 3.3., veřejné financování NNO je realizováno z několika úrovní veřejných rozpočtů, jmenovitě ze státního rozpočtu, státních fondů, rozpočtů krajů a rozpočtů obcí. Každý z rozpočtů se liší jak objemem poskytovaných finančních prostředků, tak i konkrétními pravidly pro jejich přidělování. Dostupnost aktuálních statistických dat, která by přesně vyjádřila podíl jednotlivých veřejných rozpočtů na financování sdružení dětí a mládeže, je limitovaná. Pro ilustrační účely tak práce uvádí statistiku z roku 2011 (graf 4), kterou si v rámci interní ekonomické analýzy nechala zpracovat ČRDM.

Graf 4: Podpora volnočasových aktivit dětí a mládeže z veřejných zdrojů (2004–2010)

zpracováno podle (Černý, 2011, s. 7)

Graf napovídá, že struktura veřejného financování sdružení dětí a mládeže je (až na v této oblasti nezastoupenou položku státních fondů) obdobná situaci u NNO celkově (graf 3). V rámci veřejných zdrojů tvoří majoritní část, přibližně 60 %, finanční prostředky poskytované ze státního rozpočtu. Zbývající podíl představují dotace z rozpočtů krajů a obcí. Tyto prostředky jsou však svým charakterem a účelem odlišné.

Krajské a obecní samosprávy podporují především projekty realizované na svém území, přičemž výše i zaměření podpory se výrazně liší podle místních podmínek, priorit a rozvojových strategií jednotlivých samospráv. Z tohoto důvodu se diplomová práce dále soustředí především na veřejné financování poskytované ze státního rozpočtu. Tento zdroj má nejen zásadní váhu v celkové struktuře příjmů sdružení dětí a mládeže, ale zároveň jako jediný umožňuje zobecnit zjištění na celostátní úrovni.

Veřejné financování sdružení dětí a mládeže ze státního rozpočtu probíhá skrze dotační programy vyhlašované zejména pod tematickou oblastí „Děti a mládež“ státní dotační politiky. Struktura těchto dotačních programů se v čase proměňuje, nicméně jejich poskytovatelé jsou v zásadě dva; Ministerstvo zemědělství [MZe] a především MŠMT. MZe se dlouhodobě snaží podporovat zabezpečování široké nabídky volnočasových aktivit pro organizované i neorganizované děti a mládež skrze svůj program „Zájmová a další volnočasová činnost pro děti a mládež“, jehož účelem je zlepšení vztahu dětí k přírodě a krajině, k zemědělství, hospodářským zvířatům (Úřad vlády ČR, 2024, s. 18).

V rámci oblasti Děti a mládež jsou však klíčové dotace poskytované z MŠMT. Pro rok 2025 jsou aktuálně vyhlášené dva souhrnné dotační programy MŠMT; „Výzvy v oblasti práce s dětmi a mládeží“ (dále jen „Program 1“) a „Výzvy na podporu soutěží“ (dále jen „Program 2“), přičemž oba z nich se následně dělí na tři konkrétní „Výzvy“ (Úřad vlády ČR, 2024, s. 16)²⁴. Stěžejní pro účely této práce a obecně činnost sdružení dětí a mládeže jsou Výzvy Programu 1. Jedná se o tři výzvy, které MŠMT zveřejňuje pro: „Osvědčené organizace pro práci s dětmi a mládeží“ (dále jen „Výzva V1“), které jsou držitelem titulu „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“²⁵ nebo splňují kritéria stanovená pro držitele titulu (viz příloha B) (MŠMT, 2024a, s. 3); pro střešní organizace (dále jen

²⁴ V minulosti však sdružení dětí a mládeže mohly využívat i dotací z dalších programů MŠMT, např. „Propojování formálního a neformálního vzdělávání“, jehož účelem mimo jiné bylo zapojení dětí a mládeže do širokého spektra aktivit v rámci školních i mimoškolních aktivit, anebo „Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro NNO“, které byly de facto předchůdcem Programu 1.

²⁵ Tento titul je formou státní garance kvality činnosti organizace a současně morálním oceněním činnosti NNO. Titul je udělován na základě žádosti a při splnění vyhlášených podmínek (MŠMT, 2015).

„Výzva V2“) a pro ostatní NNO na projekty s nadregionální působností (dále jen „Výzva V3“), které realizují projekty, v rámci nichž systematicky pracují se stejnou cílovou skupinou ze 2 a více krajů (MŠMT, 2024b, s. 5).

Věcným zaměřením Výzev V1 a V3 je podpora NNO orientovaných především na pravidelné a dlouhodobé činnosti určené co nejširšímu spektru dětí a mládeže, a na posílení takových činností a aktivit, které napomáhají rozvoji, rozšiřování a zkvalitňování jejich práce s dětmi a mládeží. U Výzvy V2 je pak podpora směřována NNO, které na celostátní nebo krajské úrovni zajišťují servisní zázemí a společné aktivity svých členských organizací a zastupují jejich společné zájmy. Mezi tzv. střešní organizace patří např. již zmiňovaná ČRDM (MŠMT, 2024c, s. 3). Naopak zaměřením a účelem Výzev Programu 2 je podpora soutěží (sportovních, oborových, řemeslných, uměleckých a ostatních), které jednak rozšiřují základní znalosti žáků v dané oblasti, a zároveň podporují a motivují talentované a nadané žáky v daném oboru (Úřad vlády ČR, 2024, s. 17). Výzvy Programu 2 jsou nicméně mířeny spíše pro školy a jiná školská zařízení.

Pro úplnost je potřeba uvést, že mimo oblast Děti a mládež mohou sdružení dětí a mládeže žádat o dotace i z tematicky vzdálenějších programů. Lze využít např. dvou programů Ministerstva obrany [MO], jmenovitě dotační program „Příprava občanů k obraně státu“, jehož cílem je mimo jiné zajistit informovanost o povinnostech občanů k obraně státu, a „Podpora branně-sportovních a technických dovedností obyvatelstva“, který si staví za cíl podporovat u mladé generace rozvoj její připravenosti k řešení krizových situací, fyzické kondice a sebeovládání (Úřad vlády ČR, 2024, s. 79). Pro držitele platné akreditace k vysílání dobrovolníků udělené MV (2025) podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě se nabízí možnost podpory i z programu „Rozvoj dobrovolnické služby“.

Hlavní oblasti sdružují většinu dotačních programů a dávají tak solidní představu o státní dotační politice vůči NNO, materiál nicméně prezentuje pouze účelové neinvestiční programy. Investiční programy jsou často vyhlašovány samostatně a spravovány odděleně od běžných dotačních programů, jelikož se týkají dlouhodobých majetkových investic, jejichž čerpání a kontrola vyžaduje jiný režim než u neinvestičních programů. Pro sdružení dětí a mládeže je použitelný program MŠMT „133 720: Rozvoj materiálně technické základny

mimoškolních aktivit dětí a mládeže“ (dále jen „Program 133 720“), v jehož rámci jsou každý rok vyhlašovány samostatné výzvy s odlišným zaměřením. Cílem poslední vyhlášené výzvy, na rok 2024, bylo pořízení majetku potřebného pro zajištění volnočasových aktivit, tedy např. stany, nádrže na vodu nebo gastro zařízení (MŠMT, 2024d). Tématem předchozích dvou výzev pak byla podpora investičních akcí stavebního charakteru, zejména řešení neuspokojivého stavebně – technického stavu objektů základen, kluboven a dalších staveb a zařízení (MŠMT, 2022) a (MŠMT, 2023).

Součástí veřejného financování ze státního rozpočtu jsou rovněž prostředky z fondů EU, které jsou sice formálně zdrojem evropského rozpočtu a jejich administrace se řídí předpisy stanovenými EU, avšak v českém prostředí procházejí státním rozpočtem a bývají z něj často předfinancovávány. (Úřad vlády ČR, 2015, s. 50). Financování z prostředků EU probíhá převážně formou projektových výzev v rámci národních operačních programů, přičemž sdružení dětí a mládeže se mohou zapojovat do výzev v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK)²⁶, zejména prostřednictvím „Šablon pro neformální vzdělávání“. Dotace tohoto typu nicméně nejsou primárně určeny pro financování běžného provozu organizací, ale pro konkrétní aktivity s přidanou hodnotou, jako je vzdělávání a spolupráce dobrovolníků a pracovníků v neformálním vzdělávání. Délka realizace šablon bývá obvykle 24 až 36 měsíců (MŠMT, 2025d).

5.1 Poskytování dotací ze státního rozpočtu sdružením dětí a mládeže

ZRP v § 14 vymezuje, že o poskytnutí dotace rozhoduje poskytovatel na základě žádosti příjemce. Lhůtu pro podání žádosti určuje poskytovatel ve výzvě k danému dotačnímu programu. U provozních dotací je lhůta stanovena zpravidla do 30. září²⁷ roku, jenž předchází rozpočtovému

²⁶ Navazující na předchozí Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV)

²⁷ Z vyjádření poskytovatelů dotací vyplývá, že uzávěrka pro přijímání žádostí byla stanovena do 30. září 2023 u 26 z 88 dotačních programů vyhlášených pro rok 2024, tj. méně než ve třetině případů (Úřad vlády ČR, 2024, s. 5). V případě MŠMT se termín sběru žádostí každoročně liší, lhůta je však zpravidla 30 dní.

roku, na nějž je dotace žádána (dále jen „požadovaný rok“) (Úřad vlády ČR, 2024, s. 5). Žádosti o poskytnutí dotace se vkládají online prostřednictvím elektronického informačního systému ISPROM. Součástí žádosti je detailně popsany projekt (respektive investiční záměr u Programu 133 720), na jehož realizaci sdružení dětí a mládeže finanční podporu žádá. Kromě základní identifikace žadatele musí sdružení dětí a mládeže v žádosti u provozních dotací popsat např. cíl projektu a cílovou skupinu, rozsah aktivit projektu, harmonogram realizace, přínos, výstupy, plánované zdroje a náklady, personální zajištění nebo požadovanou výši dotace (MŠMT, 2017). U investičních dotací pak potřebnost pořízení daného majetku, popis a četnost jeho využití, nebo cenovou nabídku od vítězného dodavatele (MŠMT, 2024d, s. 6).

Žádosti o poskytnutí dotace jsou hodnoceny jak po formální (dodržení termínu podání, soulad s věcným zaměřením programu apod.), tak věcné stránce. Věcným hodnocením se rozumí posouzení z hlediska obsahu a vyhodnocení žádosti podle stanovených kritérií (např. počet zapojených dětí a mládeže do pravidelné činnosti). Každá žádost je bodově ohodnocena a na základě počtu získaných bodů jsou následně všechny NNO sestupně seřazeny (MŠMT, 2024a, s. 12) a (MŠMT, 2024d, s. 10). Vyhoví-li poskytovatel žádosti o poskytnutí dotace, vydá podle § 14 odst. 4 ZRP písemné rozhodnutí. U investičních dotací je rozhodnutí vydáváno cca do 60 dnů od ukončení příjmu žádostí a uvolnění finančních prostředků probíhá do 45 dnů od doručení rozhodnutí příjemci (MŠMT, 2024d, s. 8). U provozních dotací podle Zásad informuje poskytovatel žadatele o aktuálním stavu podané žádosti obvykle do konce kalendářního roku, který předchází požadovanému roku. Finanční prostředky jsou vypláceny obvykle do 31. března požadovaného roku (Úřad vlády ČR, 2020, s. 3).

Důležité je připomenout, že na poskytnutí dotace ze státního rozpočtu není právní nárok a poskytnout ji lze pouze maximálně do požadované výše. Míru spolufinancování z dalších zdrojů stanovuje poskytovatel ve výzvě²⁸. Poskytnuté finanční prostředky lze u provozních dotací použít na úhradu nákladů, které prokazatelně

²⁸ U provozních dotací se prostředky poskytují do 70 % celkových nákladů projektu uvedených v žádosti (MŠMT, 2024a, s. 5). U investiční výzvy roku 2024 podíl vlastních zdrojů minimálně 25,00 % z celkových uznatelných výdajů (MŠMT, 2024d, s. 3).

vznikly od 1. ledna do 31. prosince požadovaného roku a byly uhrazeny do 31. ledna roku následujícího²⁹ (MŠMT, 2024a, s. 6). U investičních dotací je příjemce dotace oprávněn použít dotaci pouze na výdaje, které souvisejí s realizací akce, jsou uvedeny v žádosti a je možné je dle výzvy považovat za uznatelné, přičemž jednotlivé výzvy definují nejzazší termín ukončení realizace akce³⁰ (MŠMT, 2024d, s. 15).

Pro účely práce je podstatné finanční vypořádání dotací se státním rozpočtem (neboli přehled o čerpání a použití prostředků a vrácení nepoužitých prostředků), které podle § 75 ZRP provádějí sdružení dětí a mládeže v termínech a podle zásad stanovených vyhláškou o finančním vypořádání. Na základě ustanovení § 3 odst. 4 vyhlášky se finanční vypořádání provádí za období týkající se celého příslušného roku podle stavu k 31. prosinci tohoto roku. Výjimkou jsou však projekty spolufinancované z rozpočtu EU nebo z prostředků finančních mechanismů; projekty výzkumu, vývoje a inovací³¹ nebo tzv. akce v modulu EDS/SMVS³², mezi které se řadí investiční dotace. Zde se finanční vypořádání provádí za období celé akce nebo celého projektu podle stavu k 31. prosinci roku, v němž bylo financování ukončeno. Podle § 10 vyhlášky provádí příjemce vypořádání poskytovateli v obou variantách do 15. února následujícího roku.

5.2 Problematika veřejného financování

Podle již staršího vládního materiálu Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru je za velkou slabinu dotačního systému dlouhodobě považována jeho nárazovost a krátkodobost. Překážkou víceletého veřejného financování je zejména nepřevoditelnost prostředků ze státního rozpočtu do dalšího roku, nevhodné nastavení harmonogramu poskytování dotací a opožděné platby některých resortů, kdy jsou NNO nuceny si samofinancovat až půl roku činnosti.

²⁹ Dotaci lze použít i na úhradu nákladů, které byly uskutečněny před datem vydání rozhodnutí a které prokazatelně souvisí s účelem dotace (MŠMT, 2024a, s. 6).

³⁰ Úhrada závazků z dotace musí proběhnout až po vydání rozhodnutí a po obdržení finančních prostředků od poskytovatele. Ex post proplacení výdajů již uhrazených příjemcem dotace není přípustné (MŠMT, 2024d, s. 2).

³¹ Podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků

³² Evidenční dotační systém/Správa majetku ve vlastnictví státu

Příčinou existence překážek, a tedy nemožnosti poskytovat víceleté dotace, nebo uzavírat smlouvy o poskytování služeb na více let, je označována tvorba státního rozpočtu vázaného vždy na jeden rok (Úřad vlády ČR, 2009, s. 18–19).

Neefektivnost spojenou s povinností NNO spotřebovat finanční prostředky během jednoho fiskálního roku popisují i Stejskal et al. (2012, s. 100). Pokud totiž není organizace schopna vyčerpat všechny účelově poskytnuté prostředky v daném roce, musí je vrátit poskytovateli. Snahou o vyčerpání všech prostředků do konce fiskálního období tak vzniká zcela „přirozený“ zdroj neefektivnosti. Umožněním flexibilní změny účelu čerpání po souhlasu poskytovatele nebo případně možnosti dočerpat finanční prostředky i v dalším fiskálním období, by mohlo dojít k celkovému zvýšení efektivnosti v čerpání veřejných prostředků.

Absence víceletého financování, zdoluhavé a byrokratické procesy přidělování dotací, přísné požadavky na spolufinancování nebo různé metodiky přidělování dotací používaných v jednotlivých veřejných dotačních schématech jsou přetrvávajícím problémem veřejného financování NNO i podle novější analýzy zveřejněné jako součást zprávy Evropského občanského fóra [ECF] (2024, s. 121) o občanském prostoru za rok 2024. Nutnost systémové změny a požadavek na stabilitu financování jsou přitom na vládní úrovni potvrzeny. Strategie NNO si explicitně klade za cíl zefektivnění systému financování NNO z veřejných zdrojů (Úřad vlády ČR, 2021, s. 57).

5.3 Dílčí shrnutí

Kapitola se zaměřila na systém veřejného financování sdružení dětí a mládeže, který představuje hlavní nástroj podpory jejich činnosti. Klíčovou roli v tomto systému hraje MŠMT, které spravuje dotace, vyhlašuje programy státní podpory a zajišťuje rozdělování finančních prostředků na základě stanovených zásad. Z provedené analýzy vyplynulo, že proces poskytování dotací je poměrně transparentní, avšak zůstává administrativně náročný a výrazně ovlivněný krátkodobým charakterem financování. Pro účely práce je zásadní otázka finančního vypořádání dotací se státním rozpočtem, které probíhá na konci každého rozpočtového období. Povinnost úplného vyúčtování a vracení nevyčerpaných prostředků často komplikuje plánování aktivit

v přelomových měsících roku a omezuje flexibilitu sdružení při hospodaření s veřejnými prostředky.

Tyto skutečnosti, které představují klíčové ekonomické dopady (VO1), potvrzují, že současné nastavení systému státní podpory vytváří pro sdružení dětí a mládeže prostředí s omezenou předvídatelností a stabilitou. Analýza tak zároveň naznačuje odpověď na VO1b, kde roční cyklus a vypořádání dotací zvyšují administrativní a finanční zátěž. Analýza proto zdůraznila potřebu zvažovat kroky vedoucí k zavedení prvků víceletého financování, které by, v kontextu VO2, mělo pozitivně ovlivnit finanční stabilitu a dlouhodobou udržitelnost organizací. Tato zjištění tvoří přímé východisko pro praktickou část práce, která zkoumá dopady současného systému na vybraná sdružení.

6 Praktická část

Zatímco teoretická část diplomové práce zpracovala základní principy a legislativní rámec veřejného financování neziskového sektoru v ČR, tato kapitola se soustředí na jeho faktický stav a reálné zkušenosti sdružení dětí a mládeže. Praktická část práce na teoretická východiska navazuje a zaměřuje se na zodpovězení stanovených výzkumných otázek. Cílem je získat detailní vhled do problematiky a identifikovat nejčastější výzvy, kterým organizace čelí při získávání a správě veřejných finančních prostředků. Praktická část představuje a interpretuje získané poznatky, které slouží jako podklad pro navazující diskuzi a návrhy na zlepšení v oblasti finanční podpory sdružení dětí a mládeže.

Data pro analýzu současného stavu financování byla sesbírána z veřejně dostupných sekundárních zdrojů; u jednotlivých organizací práce vychází z výročních zpráv a účetních závěrek, jakožto hlavního zdroje informací pro finanční analýzu (Zalai, 2000, s. 45), na straně ministerstev pak především ze závěrečných účtů. Postoje a názory vybraných sdružení dětí a mládeže byly získány kvalitativním výzkumem v průběhu března až srpna roku 2025, který zahrnoval dotazníkové šetření s otevřenými otázkami v prostředí Google Forms. Dotazník byl distribuován emailovou komunikací přímo zástupcům organizací. Pro hlubší porozumění zjištěným tématům byl dále proveden polostrukturovaný rozhovor se zástupci spolku Junák – český skaut, z. s. (dále jen „Junák“). Rozhovor proběhl dne 1. srpna 2025, trval přibližně 60 minut a tematicky vycházel ze struktury dotazníkového šetření.

Všichni oslovení byli předem informováni, že jejich odpovědi budou využity pro účely této diplomové práce. Účast byla dobrovolná a vyplněním dotazníku či poskytnutím rozhovoru vyslovili implicitní souhlas se zpracováním svých názorů. Výstupy jsou prezentovány v agregované podobě, aby nebylo možné identifikovat konkrétní osoby ani citlivé interní informace organizací.

Diplomová práce se v praktické části zabývá veřejným financováním výhradně na úrovni hlavních spolků, nikoli pobočných spolků. Toto zúžení rozsahu je nezbytné, protože právě hlavní spolky jsou primárními příjemci dotací ze státního rozpočtu. Pobočným spolkům jsou dotace na realizování svých aktivit následně pouze přeposílány, a to po odečtení

prostředků potřebných pro samotnou hlavní jednotku. Nutné je též podotknout, že finanční situace pobočných spolků může být velmi variabilní, důležitým faktorem je např. jejich místo působitě, kdy výše podpory jednotlivých místních samospráv se může velmi lišit. Zaměřením na hlavní spolky tak může práce efektivně analyzovat dotační politiku a identifikovat klíčové problémy a případná zlepšení v rámci celého systému veřejného financování.

6.1 Dotazovaná sdružení dětí a mládeže

Pro účely tohoto výzkumu se praktická část zaměřuje na sdružení dětí a mládeže s celostátní působností, tedy NNO, které měly k roku 2024 minimálně 700 členů do 26 let a působí ve třech a více krajích ČR. Cílem je získat reprezentativní vzorek organizací, které jsou v daném sektoru nejvýznamnější a mají největší zkušenosti s veřejným financováním. „Celostátní“ sdružení dětí a mládeže se pravidelně setkávají s komplexními dotačními procesy na centrální úrovni a mají ve svém týmu často specializované pracovníky (např. ekonomy), kteří mají hluboké znalosti o fungování dotačního systému. Získané odpovědi tak mají vysokou vypovídací hodnotu a jsou relevantní pro zkoumání problematiky veřejného financování. Všechny oslovené organizace jsou stálými členy ČRDM a odpovídají definici sdružení dětí a mládeže stanovené v podkapitole 2.5.1. Jejich seznam nabízí příloha C. Z 23 oslovených sdružení dětí a mládeže se celkově vyjádřilo 9 respondentů³³.

Z hlediska kritéria počtu členů do věku 26 let vynikají tři největší sdružení dětí a mládeže, které dohromady tvoří téměř tříčtvrtinový podíl v rámci členských organizací ČRDM. Jsou jimi: Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska [SH ČMS], Pionýr, z. s. (dále jen „Pionýr“) a Junák (ČRDM, 2025b, s. 2–6). Pro jejich významnou pozici ve skupině zkoumaných sdružení dětí a mládeže budou následujících odstavcích krátce charakterizovány.

Největším sdružením dětí a mládeže zahrnutým pod ČRDM je SH ČMS čítající k roku 2024 více jak 64 tis. členů do 26 let. Dle

³³ Jedna z organizací zaslala dvě odpovědi od různých pracovníků, při analýze se vycházelo z toho, že reprezentují zkušenosti téže organizace.

zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně je hlavní činností spolku pomáhat při plnění úkolů na úseku požární ochrany, a to především vyhledávat ze svých řad členy jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí. SH ČMS má svůj úsek mládeže, jehož cílem je prostřednictvím mimoškolní výchovy a organizované sportovní činnosti, vybavit děti a mladé lidi potřebnými kompetencemi pro život v občanské společnosti (SH ČMS, 2021, s. 4). Oproti hlavní náplni činnosti Pionýru a Junáku, je u SH ČMS kladen větší důraz zejména na fyzickou připravenost a technické vzdělávání se zaměřením na základní poznatky z oblasti Integrovaného záchranného systému a branné výchovy. Odlišný je i způsob státní podpory SH ČMS, kdy se sdružení dostává dotací jednak od MŠMT, ale i od MV a Národní sportovní agentury.

Se 60 321 členy do 26 let ve více než 2 tisících oddílech je druhou největší organizací v rámci ČRD Junák. Podle vlastních stanov se však jedná o vůbec největší „výchovnou“ organizaci pro děti a mládež v ČR. Junák je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, jehož posláním a účelem je v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí. Cílem je rozvíjet jejich duchovní, mravní, intelektuální, sociální a tělesné schopnosti tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě. Znakem Junáka je lilie s hlavou chodského psa ve štítu na trojlístku (Junák – český skaut, z. s., 2022, s. 1).

Třetím největším sdružením dětí a mládeže v ČR je Pionýr. Stanovy definují Pionýra jako demokratický, dobrovolný, samostatný a nezávislý spolek dětí, mládeže a dospělých. Cílem práce Pionýra s dětmi a mládeží je prostřednictvím her a praktických aktivit předávat hodnoty, rozvíjet znalosti a dovednosti, upevňovat postoje k okolnímu světu. Znakem Pionýra je vpravo vzhůru směřující vlaštovka na pozadí trikolory (Pionýr, z. s., 2022, s. 5). Základ výchovné práce Pionýru leží v oddílech a družinách, v jejich pravidelné celoroční činnosti. V Pionýru funguje 513 oddílů s nejčastěji všestranným zaměřením. Pionýr nabízí pestrou paletu aktivit. V oddílech se nejčastěji jedná o pravidelné schůzky a oddílové výpravy, obecně se věnují turistice, táboření, kultuře, sportu, přírodovědě i technice. Tradiční činností v rámci Pionýra jsou dětské

tábory. Typicky se pořádají přes letní měsíce jakožto vyvrcholení celoroční činnosti. (Pionýr, z. s., 2025).

6.2 Financování vybraných sdružení dětí a mládeže

Pro převedení teoretických poznatků do praxe se tato podkapitola soustředí na zodpovězení dílčí výzkumné otázky V01a, tedy na analýzu rozdílů ve struktuře příjmů mezi jednotlivými sdruženími dětí a mládeže. Práce uvádí komparaci financování dvou dříve zmíněných sdružení dětí a mládeže; Junáka a Pionýra. Spolky byly vybrány záměrně na základě jejich velikosti a významnosti pro celý sektor, ale také pro svoji velmi podobnou náplň činnosti a dobrou dostupnost potřebných dat. Ekonomické podklady SH ČMS jsou s ohledem na rozdílné vedení účetnictví pobočných spolků vykazovány pouze za ústředí spolku. Z toho důvodu nebylo SH ČMS do komparace zahrnuto. Pro základní přehled struktury financování porovnávaných spolků využívá práce údajů z výkazů zisku a ztráty za roky 2016 až 2024. Analýza zkoumá především vertikální poměr jednotlivých zdrojů financování na celkových výnosech, ale i horizontální vývoj tohoto poměru v čase³⁴.

K interpretaci výsledků je však třeba zdůraznit omezení spojená s využitím výkazu zisku a ztráty, který zachycuje pouze peněžní a účetně evidované transakce, a proto nezahrnuje řadu významných příjmů a hodnot, které jsou pro sdružení dětí a mládeže charakteristické. Chybí zejména ocenění dobrovolnické práce, naturálních darů (např. materiálu, vybavení či prostor poskytovaných bezplatně), případně dalších nepeněžních plnění, jež mají pro fungování organizací zásadní význam. Do výkazu se také plně nepromítají investiční dotace, které jsou v účetnictví zachyceny odlišným způsobem a jejich vliv na hospodaření organizace není přímo patrný ve struktuře výnosů běžného roku.

6.2.1 Financování sdružení Junák – český skaut, z. s.

Data prezentovaná v tabulce 3 (respektive v navazujícím grafu 5) ukazují na dlouhodobou závislost spolku Junák na veřejném financování, a to i přes skutečnost, že si sdružení udržuje významnou diverzifikaci zdrojů,

³⁴ Tabulky a grafy zobrazují výnosové položky označené římskými číslicemi podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb. (k nahlédnutí v příloze D).

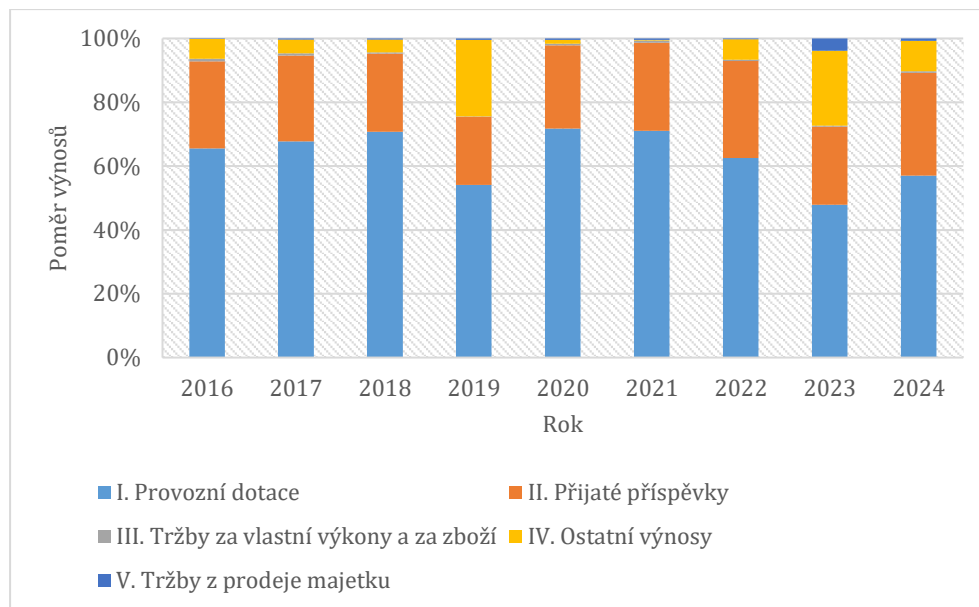
zejména díky své silné členské základně. Hlavním výnosovým zdrojem tedy dlouhodobě jsou provozní dotace (položka I.), jejichž objem setrvale rostl z 42 525 tis. Kč v roce 2016 na 66 589 tis. Kč v roce 2022. V posledních dvou letech sice došlo k mírnému poklesu na 60 692 tis. Kč v roce 2024, stále však tvoří majoritní část celkových výnosů sdružení. Oproti jiným sdružením Junák generuje významnější podíl vlastních prostředků, primárně skrze členské příspěvky (součást položky II.), které dlouhodobě přesahují 20 % celkových výnosů. Objem přijatých příspěvků (včetně darů) vzrostl za zkoumané období téměř dvojnásobně z 17 701 tis. Kč v roce 2016 na 34 354 tis. Kč v roce 2024, čímž je posilována finanční stabilita a nezávislost na státních dotacích. Položka III. „Tržby za vlastní výkony a za zboží“ si udržuje nízký, ale stabilní objem, pohybující se okolo 500 tis. Kč. Výjimky k jinak stabilní struktuře financování Junáka je možno identifikovat v letech 2019 a 2023, kdy se nárazově zvýšila položka „Jiné ostatní výnosy“, která podle § 27 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 504/2002 Sb. mimo jiné obsahuje zejména náhrady za manka a škody od fyzických i právnických osob.

Tabulka 3: Výnosy spolku Junák (2016–2024)

VÝNOSY	2016	2017	2018	2019	2020
I. Provozní dotace	42 525	46 813	52 654	56 169	59 307
II. Přijaté příspěvky	17 701	18 556	18 284	22 189	21 534
III. Tržby za vlastní výkony a za zboží	505	520	261	113	382
IV. Ostatní výnosy	4 017	2 962	3 041	24 951	989
V. Tržby z prodeje majetku	127	233	226	443	402
Výnosy celkem	64 875	69 084	74 466	103 865	82 614

VÝNOSY	2021	2022	2023	2024
I. Provozní dotace	61 669	66 589	64 187	60 692
II. Přijaté příspěvky	23 971	32 428	32 842	34 354
III. Tržby za vlastní výkony a za zboží	615	380	455	486
IV. Ostatní výnosy	166	6 848	31 419	10 144
V. Tržby z prodeje majetku	370	278	5 178	807
Výnosy celkem	86 791	106 523	134 081	106 483

zpracováno na základě účetních závěrek Junáka (2016–2024), v tis. Kč

Graf 5: Struktura výnosů spolku Junák (2016–2024)

zpracováno na základě účetních závěrek Junáka (2016–2024)

Detailní rozbor přijatých dotací v tabulce 4 odhaluje, že drtivou většinu veřejného financování směřující spolku Junák zajišťuje MŠMT. Základní pilíř financování tvoří neinvestiční dotace určené na provozní náklady a podporu hlavních aktivit. Jejich nominální objem roste téměř nepřetržitě, z 39 500 tis. Kč v roce 2016 na prozatímní maximum 59 894 tis. Kč v roce 2023. Druhý pilíř představují investiční dotace sloužící k pořízení nebo zhodnocení dlouhodobého majetku. Investiční dotace jsou nepravidelné a objemově kolísají, od roku 2022 pak Junák dokonce nečerpal vůbec žádné. MŠMT zprostředkovává sdružením dětí a mládeže taktéž finanční prostředky z evropských fondů (konkrétně z OP VVV, respektive OP JAK) na víceleté projekty. Junák této možnosti využívá od roku 2019, aktuálně na projekt Podpora neformálního vzdělávání ve skautu realizovaný mezi lety 2024 a 2027 (MŠMT, 2025e).

Tabulka 4: Veřejná finanční podpora poskytnutá spolku Junák (2016–2024)³⁵³⁶

Poskytovatel	2016	2017	2018	2019	2020
MŠMT	43 865	46 709		55 886	59 180
<i>Neinvestiční</i>	39 500	42 484		44 639	48 300
<i>Investiční</i>	4 365	4 225		5 955	5 030
<i>OP VVV/ OP JAK</i>				5 292	5 850
MO ČR	257	125		33	60
ÚSC				250	
<i>Základní ÚSC</i>				250	
<i>Vyšší ÚSC</i>					
Úřad práce					67
EU – program Erasmus+					
Celkem	44 122	46 834		56 169	59 307

Poskytovatel	2021	2022	2023	2024
MŠMT	61 669	62 589	63 387	60 022
<i>Neinvestiční</i>	51 715	58 291	59 894	59 446
<i>Investiční</i>	1 688			
<i>OP VVV/ OP JAK</i>	8 266	4 298	3 493	576
MO ČR				150
ÚSC		4 000	800	130
<i>Základní ÚSC</i>			600	30
<i>Vyšší ÚSC</i>		4 000	200	100
Úřad práce				
EU – program Erasmus+				390
Celkem	61 669	66 589	64 187	60 692

zpracováno na základě účetních závěrek Junáka (2016–2024), v tis. Kč

³⁵ Údaje z roku 2018 nejsou v účetní závěrce k dispozici.

³⁶ Při porovnání celkové částky dotace uvedené v položce I. tabulky 3 a řádku

„Celkem“ tabulky 4 je nutné upozornit na rozdíly, které plynou z principu časového rozlišení. Případné rozdíly částek jsou způsobeny nevyčerpáním části dotací v daném roce (resp. určením dotací na náklady následujícího období) a jejich převedením do výnosů příštích období. Tato částka je jako výnos následně uznána až v následujícím účetním období, kdy dojde k jejímu faktickému použití na stanovený účel, čímž je zajištěno dodržení aktuálního principu.

Díky pořádání velkých celostátních i mezinárodních akcí (např. Středoevropské či Národní skautské jamboree) je Junák schopen získat relativně významnou podporu z územních samosprávných celků i v rámci hlavního spolku. Menší část finanční podpory získává Junák také ze strany MO, Úřadu práce a z programu Erasmus+.

6.2.2 Financování sdružení Pionýr, z. s.

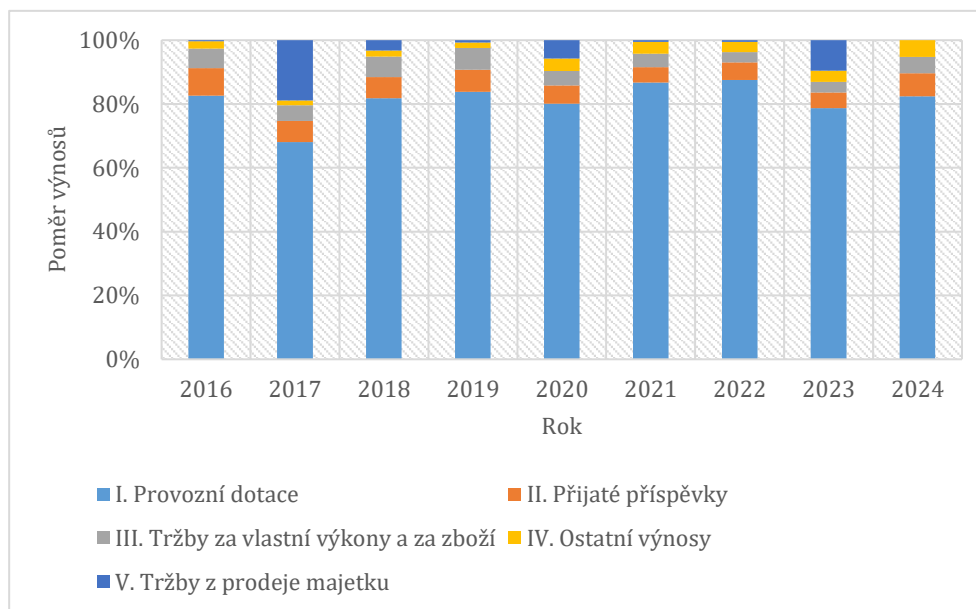
Finanční struktura spolku Pionýr vykazuje silnou závislost na veřejných zdrojích a zároveň nižší podíl vlastních příjmů. Provozní dotace tvoří zpravidla přes 80 % jeho celkových výnosů. Objem provozních dotací nominálně vzrostl z 25 932 tis. Kč v roce 2016 až na 40 087 tis. Kč v roce 2023, rok 2024 však představuje výrazný pokles, kdy dotace činily pouze 27 056 tis. Kč. Poměr ostatních výnosových zdrojů je v případě Pionýra marginální, pohybující se v jednotkách procent. Přijaté příspěvky se po snížení mezi lety 2017 a 2018 pohybovaly v poměrně stabilním rozmezí, od roku 2022 je naopak patrný mírný nárůst. I přesto ale částky nedosahují hodnot z roku 2016 (2 704 tis. Kč). Z výkazů zisku a ztráty vyplývá, že kolísání je způsobeno hlavně přijatými dary, samotné členské příspěvky vykazují stabilní růst. Tržby za vlastní výkony a za zboží jsou obvykle nízké, nicméně v letech 2017 a 2023 došlo k nárazovému zvýšení z důvodu tržeb z prodeje majetku.

Tabulka 5: Výnosy spolku Pionýr (2016–2024)

VÝNOSY	2016	2017	2018	2019	2020
I. Provozní dotace	25 932	27 068	27 083	27 412	30 595
II. Přijaté příspěvky	2 704	2 620	2 203	2 277	2 179
III. Tržby za vlastní výkony a za zboží	1 924	1 984	2 118	2 227	1 724
IV. Ostatní výnosy	723	570	660	558	1 466
V. Tržby z prodeje majetku	88	7 524	1 055	240	2 203
Výnosy celkem	31 371	39 766	33 119	32 714	38 167

VÝNOSY	2021	2022	2023	2024
I. Provozní dotace	38 835	38 942	40 087	27 056
II. Přijaté příspěvky	2 180	2 439	2 475	2 351
III. Tržby za vlastní výkony a za zboží	1 870	1 450	1 681	1 692
IV. Ostatní výnosy	1 683	1 431	1 809	1 722
V. Tržby z prodeje majetku	232	220	4 851	0
Výnosy celkem	44 800	44 482	50 903	32 821

zpracováno na základě účetních závěrek Pionýra (2016–2024), v tis. Kč

Graf 6: Struktura výnosů spolku Pionýr (2016–2024)

zpracováno na základě účetních závěrek Pionýra (2016–2024)

Skladba veřejného financování spolku Pionýr prezentovaná na tabulce 6 ukazuje, že stejně jako u Junáka, je i pro Pionýra klíčové financování z MŠMT. Vyjma minoritní finanční podpory MO, která je směřována např. na republiková setkání airsoftových oddílů, hrají dotace poskytnuté z MŠMT u tohoto spolku naprosto dominantní roli, zejména pak dotace neinvestičního typu. Zásadní a nejstabilnější složkou neinvestičních dotací je podpora z Výzvy V1, jejíž objem mezi roky 2017 a 2019 stagnoval na úrovni 27 000 tis. Kč. Od roku 2020 však začíná její pozvolný nárůst, nejvýznamněji v roce 2023, kdy dotace dosáhly částky 33 952 tis. Kč. V roce 2024 dochází ale k podstatnému snížení na 26 841 tis. Kč. Mezi neinvestiční dotace u Pionýra vstupují i jednorázové projekty MŠMT; jmenovitě projekt Letní kempy v roce 2021 ve výši 8 595 tis. Kč a projekt Mimořádné energie v roce 2022 ve výši 1 117 tis. Kč.

Tabulka 6: Veřejná finanční podpora poskytnutá spolku Pionýr (2016–2024)³⁷

Poskytovatel	2016	2017	2018	2019	2020
MŠMT	27 650	31 900	34 600	35 092	38 350
<i>Neinvestiční</i>	25 500	27 000	27 000	27 000	27 568
<i>Investiční</i>	2 150	4 900	7 600	7 769	8 350
<i>OP VVV/ OP JAK</i>				324	2 432
MO ČR	441	68	83	88	41
Celkem	28 091	31 968	34 683	35 180	38 391

Poskytovatel	2021	2022	2023	2024
MŠMT	38 842	38 942	40 008	28 882
<i>Neinvestiční</i>	36 395	29 955	33 952	26 842
<i>Investiční</i>	85			1 900
<i>OP VVV/ OP JAK</i>	2 362	8 987	6 056	140
MO ČR	78		79	74
Celkem	38 920	38 942	40 087	28 956

zpracováno na základě účetních závěrek Pionýra (2016–2024), v tis. Kč

Na rozdíl od Junáka vykazuje Pionýr významnější příjem z investičních dotací (např. v roce 2020 tyto dotace dosáhly výše 8 350 tis. Kč), jež míří na opravy, údržbu a dovybavení táborových základen. Z prostředků evropských fondů realizoval Pionýr v letech 2019–2023 projekt Zlepšovadlo (s celkovou finanční podporou více jak 20 mil. Kč), který je od roku 2024 nahrazen projektem Žebřík zaměřeným na zvyšování kvality neformálního vzdělávání a systémových přístupů k dětem s omezenými příležitostmi.

6.2.3 Komparace financování sdružení

K podložení klíčových ekonomických dopadů (VO1) plynoucích ze současného systému veřejného financování a zároveň zodpovězení VO1a finanční analýza ukazuje, že obě zkoumané organizace, Junák a Pionýr, vykazují dlouhodobou a zásadní závislost na veřejném financování. Tento poznatek plně koresponduje s teoretickou částí práce, která definuje státní podporu za klíčovou pro zajištění základního chodu

³⁷ Oproti Junáku Pionýr nezahrnuje investiční dotace do položky „Provozní dotace“ tabulky 5. Dotace jsou zaúčtovány do položky „Jiné provozní výnosy“ a rozpouštěny do výnosů po dobu odepisování majetku.

sdružení dětí a mládeže. Nejvýznamnějším poskytovatelem veřejných prostředků je v obou případech MŠMT. U neinvestičních dotací tvoří základní rámec financování především Výzva V1, zaměřena na zajištění celoroční činnosti sdružení. Nárazově se v položce neinvestičních dotací navíc odrážejí i mimořádné programy reagující na specifické okolnosti. Z dostupných dat vyplývá, že s výjimkou roku 2024 dochází u obou spolků k postupnému navyšování podpory běžné činnosti. Dotace Výzvy V1 mají tendenci být stabilnější a předvídatelnější, neboť se opakují v ročních cyklech, i když se jejich výše může měnit v závislosti na aktuální rozpočtové politice státu. Na druhou stranu, investiční dotace jsou ze své podstaty méně předvídatelné, necyklické a jejich nominální výše se liší podle aktuálního zaměření výzev. Z dat vychází, že investiční dotace, které oba spolky čerpaly, jsou oproti těm neinvestičním řádově nižší, ač jsou mnohdy určeny na kapitálově náročné projekty, jako je výstavba nebo rekonstrukce budov.

Ač jsou tedy hlavním zdrojem příjmů pro obě sdružení provozní dotace MŠMT, existují mezi nimi patrné rozdíly v míře diverzifikace jednotlivých zdrojů, která je v teorii považovaná za klíčový faktor finanční stability NNO. Zatímco u Pionýra dosahuje závislost na provozních dotacích obvykle přes 80 % celkových výnosů, což jej činí vysoce citlivým na případné změny ve státní dotační politice, Junák si udržuje stabilnější pozici. Díky robustní členské základně Junák dlouhodobě generuje z členských příspěvků a darů více než 20 % celkových výnosů. Tato diverzifikace, podpořená i aktivním čerpáním prostředků z evropských fondů (OP VVV/OP JAK), posiluje finanční základnu Junáka a snižuje riziko spojené se závislostí na jediném finančním zdroji.

Rozdíl mezi oběma spolky představují prostředky plynoucích z úrovně krajů a obcí, které je Junák schopen získat díky pořádání velkých celostátních i mezinárodních akcí. Celkově lze tedy konstatovat, že zatímco Junák disponuje rozmanitější strukturou, Pionýr je výrazněji orientován na centrální státní rozpočet a evropské fondy. Společným rysem obou spolků je skutečnost, že podstatná část prostředků přijatých na úrovni hlavního spolku je následně přerozdělována mezi pobočné spolky, které realizují každodenní činnost s dětmi a mládeží v jednotlivých regionech.

6.3 Veřejné financování z pohledu sdružení dětí a mládeže

Tato podkapitola vznikla na základě analýzy odpovědí osmi předních sdružení dětí a mládeže v ČR (dotazník k dispozici v příloze F) a na základě polostrukturovaného rozhovoru se zástupci organizace Junák. Cílem textu je poskytnout komplexní pohled na to, jak sdružení dětí a mládeže vnímají stávající systém veřejného financování. Respondenti se vyjadřovali ke skladbě financování organizací, včetně procentuálního podílu jednotlivých zdrojů, a k jejich spokojenosti s aktuálním stavem. Autor se dále zaměřil zejména na finanční podporu ze státního rozpočtu, konkrétně zda je podpora pro organizace dostatečná a co respondenti považují za pozitivní, či naopak problematické. V návaznosti na poznatky teoretické části autor též zjišťoval, zda mají organizace přístup k víceletým zdrojům financování nebo zda sestavují dlouhodobé finanční plány.

Otevřené odpovědi z dotazníku i rozhovoru byly analyzovány pomocí tematické analýzy. Identifikovány byly opakující se motivy a narativy, které byly následně seskupeny do tematických kategorií, jež tvoří kostru interpretace výsledků. Tato zjištění dohromady slouží primárně k zodpovězení VO2. Smyslem šetření bylo též definovat vizi ideálního stavu do budoucna, včetně návrhů legislativních změn (VO3), a konkrétní kroky, které organizace činí k jeho dosažení, případně překážky tomuto bránící.

Analýza poskytnutých odpovědí ukazuje, že financování dotázaných sdružení dětí a mládeže je založeno na vícezdrojové struktuře. Obdobně jako u spolků komparovaných v předchozí podkapitole jsou nicméně dominantní zdrojem u většiny organizací dotace ze státního rozpočtu. Tyto zdroje jsou typicky doplněny členskými příspěvky, účastnickými poplatky na akce, místními dotacemi, dary a vlastní hospodářskou činností. Konkrétní procentuální zastoupení jednotlivých zdrojů se liší, dotace ze státního rozpočtu však zpravidla tvoří více než 60 % celkových příjmů, u některých sdružení dokonce až 90 %. Zejména v souvislosti s velkou mírou závislosti na jednom zdroji je spokojenost s rozvržením financování převážně nízká. Respondenti tedy apelují na větší zapojení ostatních zdrojů a rozvoj fundraisingu, jehož potenciál tkví zvláště v řadách bývalých členů a u místních komunit. Důležitou roli hrají také

členské příspěvky, které ačkoliv nejsou majoritním zdrojem, představují stabilní základ a umožňují sdružením alespoň částečně pokrýt vlastní spoluúcast na projektech.

Veřejné financování ze státního rozpočtu jako takové vidí respondenti jako nedostatečné. Sdružení dětí a mládeže hodnotí současný stav financování spíše jako dostatečný na pokrytí základních provozních potřeb. Výrazný nedostatek je však patrný v oblasti financování investic a rozvojových projektů, které jsou nezbytné pro dlouhodobý udržitelný růst a zkvalitňování jejich činnosti. Respondenti také poukazují na nezohlednění specifika rozsáhlé dobrovolnické práce. Oproti jiným NNO je většina aktivit sdružení dětí a mládeže vykonávána neplacenými dobrovolníky, kteří se práci věnují na úkor svého volného času a mnohdy i sami na činnost doplácí (např. účastnické poplatky). Z hlediska výše finanční podpory také respondenti zdůrazňují absenci valorizace odpovídající růstu inflace. Stávající podpora podle nich nereflexuje růst nákladů na nájemné, energie apod. Snižující se reálná hodnota dotací tak vede k tlaku na zvyšování členských příspěvků či účastnických poplatků, což může ohrozit přístupnost aktivit pro děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněných rodin.

Největšími překážkami v rámci poskytování dotací je jednorozhodkový projektový financování a s ním spojená vysoká míra nejistoty. Sdružení dětí a mládeže musí žádat o dotace s velkým předstihem, často bez jistoty, že jim budou přiděleny. Dotační řízení se podle respondentů často finalizují až v průběhu roku, na který se dotace žádá, kdy už projekty běží nebo by měly být rozjeté, což znemožňuje efektivní plánování a způsobuje nedostatek finančních prostředků v prvních měsících roku. Plánování činnosti v horizontu několika let dopředu je pak o to složitější. Se získáváním a vyúčtováním dotací je též spojená administrativní zátěž, která v důsledku opět dopadá na neplacené dobrovolníky. Organizace se např. potýkají s každoročně se měnícími termíny pro podání žádosti nebo nekonzistencí pravidel mezi jednotlivými resorty a úrovněmi veřejné správy. Tématem jsou také přílišné a někdy zbytečné zásahy státu do rozhodování o použití finančních prostředků a obecně malá síla sdružení dětí a mládeže prosadit vyšší alokace pro dotační výzvy.

Pozitiva respondenti nacházejí v určité předvídatelnosti u opakujících se dotačních programů a stabilitě finanční podpory bez

ohledu na aktuální složení vlády. Kladně je hodnoceno i vytvoření titulu „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“, který zjednodušuje proces žádosti, a představení pilotního programu víceletého financování, jenž je momentálně testován u střešních organizací (blíže v podkapitole 6.5.). Vzhledem k současné podobě provozního financování sdružení dětí a mládeže příliš nedisponují víceletými finančními plány, dlouhodobější projekty jsou realizovány pouze skrze OP JAK či pomocí investičních dotací. Pro udělení výše zmíněného titulu musí mít osvědčené organizace nicméně zpracovaný platný strategický plán (MŠMT, 2024a, s. 24). Za ideální stav považují respondenti veřejné financování, které by bylo charakteristické stabilními, předvídatelnými a víceletými programovými dotacemi a zahrnovalo by i běžnou provozní činnost.

Kromě základní dotační částky v dostatečné výši³⁸, by víceleté financování mělo zahrnovat valorizační složku (podle inflace či vývoje tuzemské situace) a řešit situace, kdy během projektu může vzniknout nová aktivita s potřebou dalšího financování. Víceleté financování ovšem dává smysl pouze v případech, kdy jsou finanční prostředky vázány na celé programové období, nikoliv na jednotlivé roky. Při zachování současného systému jednoletého financování by respondenti uvítali posun procesu žádostí tak, aby byli o přidělené výši dotace informováni s větším předstihem. Oproti běžným dotacím, kde je kladen důraz především na jistotu a pravidelnost financování, vnímají respondenti u investic jako ideální stav hlavně narovnání kapitálového podfinancování. Výzvy k investičním dotacím jsou vypisovány s menší alokací a pravidelností, ačkoli potřeba investičních prostředků je u sdružení dětí a mládeže značná.

K dosažení svých cílů a ideálního stavu financování vyvíjejí sdružení dětí a mládeže řadu kroků. Mezi nejčastější patří aktivní jednání se zástupci státní správy a samospráv, a to buď samostatně, nebo prostřednictvím střešních organizací. Organizace také cíleně usilují o vícezdrojové financování, posilují vlastní činnosti, poskytují metodickou podporu pobočným spolkům, propagují samofinancování. Klíčovou aktivitou je také vyhledávání finančních zdrojů umožňujících financování přesahující kalendářní rok. Překážku ke zlepšení aktuálního

³⁸ Jistota víceletého financování by mohla být vykoupena nižšími částkami, které by nedostačovaly ani na základní provoz. Výsledkem je tedy paradoxní situace, kdy by jistota financování naopak svazovala ruce a znemožňovala efektivní rozvoj.

stavu vidí respondenti hlavně v možnostech a prioritách veřejných rozpočtů, především pak v každoročním schvalování státního rozpočtu. Činnost sdružení dětí a mládeže je také, oproti sociálnímu sektoru, vnímána jako méně „naléhavá a kritická“, což stěžuje jejich práci při oslovování soukromých dárců. Organizace musí přesvědčovat dárce o dlouhodobém přínosu své činnosti, a to i pro financování méně atraktivních, ale nezbytných provozních nákladů.

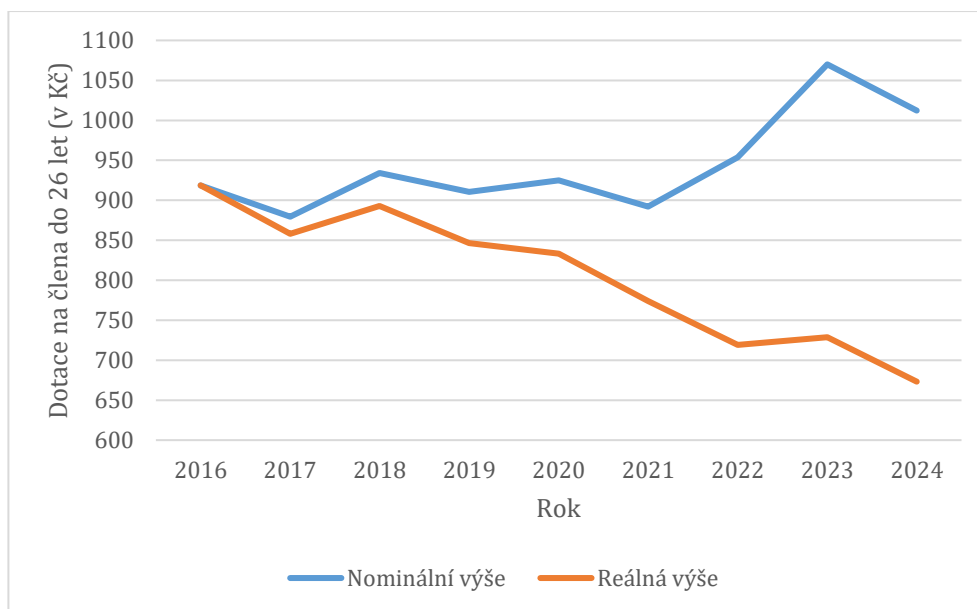
6.4 Stávající výše finanční podpory

V souvislosti se stávajícím stavem veřejného financování ze státního rozpočtu respondenti často narážejí na nedostatečnou výši finanční podpory. Následující podkapitola si tedy bere za cíl toto téma hlouběji rozebrat. Sdružení dětí a mládeže zkoumaná v této diplomové práci jsou subjektem podpory v rámci Výzvy V1. Tabulka v příloze E shrnuje finanční podporu poskytnutou členům ČRDM od roku 2016, kdy byl dotační program spuštěn.

Prezentovaná data odhalují konzistentní a narůstající finanční podporu pro sdružení dětí a mládeže. Celková roční suma dotací se od základního roku 2016, kdy činila 115,5 mil. Kč, do roku 2024 navýšila na 170,7 mil. Kč, což představuje nárůst o 47,8 %. Počet příjemců zůstává poměrně stabilní, vykazuje nízkou proměnlivost a naznačuje ustálenou strukturu klíčových partnerů ministerstva. Analýza distribuce podpory ukazuje, že dotace jsou koncentrovány u několika největších subjektů. Junák a Pionýr si dlouhodobě udržují pozici největších příjemců, přičemž jejich celkový podíl přesahuje 56 %.

Významná část veřejné podpory je tedy směřována do tradičních, velkých organizací s rozsáhlou členskou základnou, které zajišťují stabilitu a kontinuitu svých programů. Přestože nominální hodnoty poskytnutých dotací vykazují pozitivní trend, je klíčové posoudit, zda tento nárůst představuje i skutečné navýšení financování. Obdobně jako nominální výše poskytnutých dotací, nabírají na velikosti i jednotlivá sdružení dětí a mládeže, počet členů do 26 let organizací, které čerpaly dotace z Výzvy V1 se do roku 2024 navýšil o 32,2 %. Pro objektivní posouzení skutečné hodnoty dotací je tak vhodné přepočítávat celkovou částku podpory na jednoho člena do 26 let.

Graf 7: Reálná hodnota poskytnutých dotací na jednoho člena do 26 let v rámci Výzvy V1 (2016–2024)

Zpracováno na základě příslušných závěrečných účtů MŠMT, výročních zpráv ČRD a dat průměrné roční míry inflace (ČSÚ, 2025)³⁹

Analýza reálné hodnoty dotací, zobrazená na grafu 7, ukazuje, že při očištění o inflaci došlo k výraznému poklesu kupní síly finančních prostředků. Zatímco v roce 2016 připadala na každého člena reálná dotace ve výši zhruba 918 Kč, v roce 2024 činila jen 673 Kč, jedná se tedy snížení o více jak 26 %. Pokles nicméně není plynulý, v některých letech (např. 2018) reálná dotace na člena do 26 let oproti předchozímu roku dočasně vzrostla. Zlomovým obdobím jsou roky 2022 a 2023, kdy průměrná roční míra inflace vzrostla na 15,1 % v roce 2022, respektive 10,7 % v roce 2023, a způsobila prudký propad reálné hodnoty dotací. Přestože v roce 2023 výrazně vzrostla nominální výše dotace na člena (až na 1 070 Kč), nárůst nominálních prostředků nebyl dostatečný k vyrovnání inflace, což vedlo pouze k mírnému reálnému oživení na úroveň 729 Kč.

Celkový trend za období 2016–2024 je tak jasně sestupný. Data jednoznačně prezentují, že nominální růst není dostatečný k udržení

³⁹ Data a vzorce využitá k sestrojení grafu 7 jsou k dispozici v příloze G.

stejně kupní síly v čase a sdružení dětí a mládeže tedy disponují na pokrytí rostoucích nákladů stále menšími reálnými částkami.

6.5 Úvahy *de lege ferenda*

Z informací poskytnutých respondenty vyplývá, že kroky vedoucí ke zlepšení aktuálního stavu veřejného financování sdružení dětí a mládeže jsou úzce spjaty s implementací víceletých běžných dotací. Umožnění tohoto druhu financování by podle Mičicové a Mičky (2024, s. 13) vedlo ke zvýšení efektivity poskytování dotací ze státního rozpočtu na obou stranách. Nejen u příjemců dotací, kteří by nemuseli každoročně vypracovávat žádosti o dotaci, ale zejména u poskytovatelů, kterým by odpadlo každoroční vyhlašování dotačních výzev a vedení následného správního řízení o poskytnutí dotace.

Zodpovězení VO3 v rámci poskytování víceletých neinvestičních dotací je opakovaně a dlouhodobě řešena v rámci Expertní skupiny k systémové změně financování veřejně prospěšných služeb a činností ze státního rozpočtu RVNNO (dále jen „Expertní skupina“). Z analýzy ZRP⁴⁰ zpracované pro Expertní skupinu vychází, že zákon explicitně nezakazuje poskytovat víceleté běžné dotace. Prakticky ale podle Mičicové a Mičky (2024, s. 13) není této možnosti ze dvou důvodů vůbec využíváno. U řady poskytovatelů dotací jednak panuje právní nejistota, zda víceletou dotaci udělit lze, či nelze. A i v případě, kdy poskytovatelé mají jistotu, že dotaci udělit lze, není této možnosti využíváno pro každoroční povinnost dotace separátně vypořádat se státním rozpočtem daného roku⁴¹. V podstatě tak nedochází k úbytku byrokratické náročnosti.

Administrativní překážku víceletého financování při poskytování neinvestičních dotací tedy spatřuje autor ve vyhlášce o finančním vypořádání. Jádrem problému spočívá především v ustanovení § 3 odst. 4 písm. b) probíraném dříve v podkapitole 5.1., které umožňuje provést finanční vypořádání dotací až v posledním roce realizace projektu pouze u dotací poskytnutých na projekty, jež jsou spolufinancované z rozpočtu

⁴⁰ Analýza byla projednaná na jednání Expertní skupiny dne 8. dubna 2024 (Kamenický, 2024, s. 2).

⁴¹ § 3 odst. 4 písm. a) vyhlášky o finančním vypořádání

EU, projekty výzkumu, vývoje a inovací nebo akce v modulu EDS/SMVS. Umožnění víceletého financování běžných dotací, tak spočívá v úpravě vyhlášky, konkrétně ve vypuštění rozdílné úpravy uvedené v § 3 odst. 4 písm. a) a b). Cílem je odstranit výjimku písm. b), respektive vztáhnout její úpravu obecně na všechny dotace, tak aby nevznikal rozdíl mezi dotacemi poskytovanými na jeden rok nebo na více let. Upravená textace § 3 odst. 4 by zněla následovně⁴²:

„Finanční vypořádání dotace poskytnuté příjemci ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu se provede za období týkající se celé akce nebo celého projektu podle stavu k 31. prosinci roku, v němž bylo ukončeno financování akce nebo projektu z prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu; o ukončení financování akce nebo projektu rozhoduje poskytovatel.“

Důležité je zdůraznit, že úprava vyhlášky pouze zakládá možnost poskytovat neinvestiční dotace na více let, nikoliv však povinnost takto postupovat. Problémem na straně poskytovatelů totiž zůstává nevole k zavázání se k víceletému financování v případě, kdy sami nemají financování na další roky garantované (Kamenický, 2023, s. 8). I přes tento fakt nicméně jsou resorty, které by měly zájem víceleté dotace poskytovat, jedná se např. o Ministerstvo zahraničních věcí a MŠMT (Kamenický, 2024, s. 2), které se již samo odhodlalo k představení pilotního programu víceletého financování v rámci Výzvy V2, a to na období 2025–2027. Celková alokace výzvy (60 mil. Kč) je v tomto případě rozdělena do všech tří let ve stejné výši (po 20 mil. Kč), dotace se musí každoročně vypořádat se státním rozpočtem a MŠMT si navíc případně vyhrazuje právo veškeré prostředky nerozdělit (MŠMT, 2024c, s. 4). I tak se ale jedná o příklad dobré praxe pro ostatní resorty.

Možnost legislativní úpravy, která by vedla k umožnění poskytování víceletých dotací je již delší dobu řešena na úrovni RVNNO. Potřebu provést změnu vyhlášky v tomto směru potvrdili v rámci jednání RVNNO v dubnu roku 2024 i samotní zástupci MF, přičemž problematika víceletých dotací měla být zohledněna při přípravě nové vyhlášky (aktuální vyhláška o finančním vypořádání účinná od 1.1. 2025) nahrazující vyhlášku č. 367/2015 Sb. (Novák, 2024, s. 5). Do finálního

⁴² Následně by bylo nutné obdobně upravit i navazující ustanovení a přílohy vyhlášky

znění se úprava umožňující víceleté financování nicméně nedostala. Dle dostupných informací se MF nyní snaží hledat řešení spíše ve zjednodušeném tzv. programovém financování, což ale odmítá Expertní skupina (Mička, 2025, s. 8).

Částečné řešení, které by umožnilo ponížit rizika spjatá s víceletým financováním na straně poskytovatelů, by podle Klečkové (2020, s. 16) i Kamenického (2023, s. 8) mohlo spočívat ve smluvním vztahu mezi poskytovatelem a příjemcem. Poskytování dotací veřejnoprávní smlouvou by pro účely víceletého financování teoreticky zjednodušovalo formulování podmínek poskytnutí konkrétních částek, resp. jejich případnou modifikaci pro následující kalendářní roky. Dnes však tato forma není možná, jelikož podle ZRP se dotace ze státního rozpočtu poskytují na základě správního rozhodnutí. Zákon nicméně v § 17 připouští možnost poskytnutí dotací na základě dohod uzavíraných mezi poskytovatelem a žadatelem, stanoví-li tak zvláštní zákon, který má rovněž stanovit náležitosti takových dohod. Příkladem úpravy ve zvláštním zákoně může být např. § 9 zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Autor si je každopádně vědom, že téma veřejnoprávních smluv o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu není jednoduché a zasluhuje samostatné a hlubší zkoumání, ideálně v rámci samostatné diplomové práce.

7 Závěr

V rámci diplomové práce byly zodpovězeny tři hlavní výzkumné otázky zaměřené na analýzu současného modelu financování sdružení dětí a mládeže v ČR, posouzení dopadů zavedení víceletého financování a návrh úprav *de lege ferenda*, které by přispěly k větší efektivitě tohoto modelu.

Na základě analýzy provedené k VO1 lze konstatovat, že současný model financování sdružení dětí a mládeže, zejména prostřednictvím dotačních programů MŠMT, je funkční a transparentní. Dotační výzvy jsou veřejně vyhlašovány a mají jednoznačně stanovené podmínky. Kritéria hodnocení, předpokládané alokace i výsledky rozhodovacího procesu jsou transparentně zveřejňovány. I tak však systém nadále vykazuje řadu nedostatků. Nejzásadnějším problémem je jeho krátkodobost, administrativní náročnost a závislost organizací na každoročním rozhodovacím cyklu dotačních výzev.

Empirická část práce ukázala, že sdružení dětí a mládeže jsou převážně financována prostřednictvím jednoletých dotací poskytovaných MŠMT, což výrazně omezuje jejich schopnost dlouhodobě plánovat a rozvíjet činnost. Tento model zároveň zvyšuje provozní riziko sdružení, což se v praxi projevuje např. opožděným vyplácením dotací na začátku roku, a tudíž nutnosti samofinancovat své aktivity po dobu několika týdnů. Klíčovým prvkem, na který respondenti často naráželi, je povinnost ročního finančního vypořádání dotací, které nutí sdružení k neefektivnímu čerpání prostředků na konci fiskálního roku tak, aby se vyhnula jejich vracení.

Každoroční vypracovávání detailní projektové žádosti a provádění finančního vypořádání vede k neproduktivnímu vynakládání času. Lze konstatovat, že zjednodušením těchto procesů a přechodem na víceleté financování by se v průběhu následujících let ušetřily desítky až stovky hodin práce dobrovolníků, které by mohly být směřovány zpět do hlavní činnosti organizace. Současný systém navíc nepřímou zvýhodňuje větší organizace s vybudovaným administrativním zázemím, zatímco menší subjekty s omezenými kapacitami narážejí na složitost dotačních procesů. Finanční a administrativní zátěž tak snižuje efektivitu činnosti a odvádí pozornost od práce s dětmi a mládeží.

Finanční zátěž je patrná také z hlediska objemu poskytovaných dotací. Díky inflaci a absenci valorizace dochází k trvalému poklesu reálné hodnoty veřejné podpory, což vede k tlaku na zvyšování ostatních zdrojů, zejména členských poplatků. Podfinancování vnímají sdružení hlavně v oblasti investičních dotací, které jsou necyklické a řádově nižší než dotace provozní a brání tak včasnému řešení nevyhovujícího stavebně-technického stavu objektů základen a kluboven.

Ze zjištění práce vyplývá, že pro zajištění stability systému není nutná jeho zásadní rekonstrukce, ale spíše odstranění technických a administrativních překážek, které brání plnému využití již existujících právních možností. Právě na tuto oblast se zaměřuje návrhová část práce. Jako vhodné řešení v rámci problematiky veřejného financování se ukazuje umožnění víceletého financování. Ad VO2, zkušenosti sdružení dětí a mládeže implikují, že víceleté dotace významně přispívají k finanční stabilitě, neboť umožňují přesnější plánování rozpočtu a zajištění kontinuity aktivit. Z ekonomického hlediska tak lze víceleté financování považovat za stabilizační prvek s vysokým potenciálem, jehož skutečný dopad je však v současnosti legislativně omezen.

Z analýzy právního rámce pro zodpovězení VO3 vyplývá, že poskytování víceletých dotací podle ZRP je již nyní možné. Jejich širší uplatnění však naráží na vyhlášku č. 433/2024 Sb., která stanovuje povinnost každoročního finančního vypořádání dotací se státním rozpočtem. Tato konstrukce v praxi znemožňuje efektivní realizaci víceletých projektů, přestože jim zákon nebrání. Práce proto navrhuje změnu § 3 odst. 4 této vyhlášky tak, aby bylo možné provést finanční vypořádání až po ukončení celé akce nebo projektu. Cílem úpravy tedy není měnit rozpočtová pravidla, ale umožnit resortům víceleté dotace poskytovat tam, kde to považují za účelné.

Navrhované řešení je v souladu se Strategií NNO, zejména s jejím Strategickým cílem C: Zajištění a udržení vhodných podmínek pro existenci a činnost NNO. Odstranění legislativní překážky víceletých dotací by přispělo k naplnění této strategie, zvýšilo předvídatelnost financování a posílilo roli neziskového sektoru. Přestože hlavní nejistota vyplývá z jednorozhodného charakteru státního rozpočtu, navrhovaná úprava představuje reálný a proveditelný krok, který může mít okamžitý pozitivní dopad na stabilitu systému.

ZÁVĚR

Práce dále upozorňuje také na možnost poskytování dotací prostřednictvím veřejnoprávních smluv. Tento přístup by však vyžadoval detailnější právní a ekonomickou analýzu, a proto je v práci prezentován spíše jako výzva k dalšímu odbornému zkoumání, nikoli jako bezprostřední návrh legislativní změny.

Použité zdroje

Monografie

1. BAČUVČÍK, Radim, 2011. *Marketing neziskových organizací*. Zlín: VeRBuM. ISBN 978-80-87500-01-9.
2. BOUKAL, Petr, 2009. *Nestátní neziskové organizace: (teorie a praxe)*. Vysokoškolská učebnice. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1650-9.
3. BOUKAL, Petr, 2013. *Fundraising pro neziskové organizace*. Expert. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4487-2.
4. BROWN, L. David a KORTEN, David C., 1991. Working More Effectively with Nongovernmental Organizations. In: PAUL, Samuel a ISRAEL, Arturo. *Nongovernmental Organizations and the World Bank*. World Bank regional and sectoral studies Washington,DC: The World Bank, s. 44–93. ISBN 0-8213-1924-8. Dostupné také z: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/786111468765591642/pdf/multi-page.pdf>.
5. ČEPELKA, Oldřich, 2003. *Průvodce neziskovým sektorem Evropské unie. II. díl, Partnerství, sociální ekonomika, účast občanů ve veřejné politice*. Liberec: Omega. ISBN 80-902376-4-9.
6. DEVEROVÁ, Lenka, 2014. In: *Občanský zákoník: komentář*. Komentáře Wolters Kluwer. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-370-8.
7. DOBROZEMSKÝ, Václav a STEJSKAL, Jan, 2015. *Nevýdělečné organizace v teorii*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-799-7.
8. DOBROZEMSKÝ, Václav a STEJSKAL, Jan, 2016. *Nevýdělečné organizace v teorii. 2., aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-103-3.
9. FRIČ, Pavol a GOULLI, Rochdi, 2001. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University*. Praha: Eurolex Bohemia. ISBN 80-864-3204-1.

10. GUASTI, Petra, 2005. *Civil society and civic participation in the Czech Republic*. Sociologické studie. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. ISBN 80-733-0079-6.
11. HÁJKOVÁ, Alena; NEBUŽELSKÁ, Miroslava a PAVLOK, Petr, 2015. *Spolky a spolkové právo*. Právní praxe. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-523-7.
12. HAKEN, Roman, 2005. Třetí sektor. In: ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, s. 10–12. ISBN 80-239-4057-0.
13. HLADKÁ, Marie a ŠKARABELOVÁ, Simona, 2007. Nezisková organizace a její vymezení v roli daňového poplatníka. In: PAPOUŠKOVÁ, Zdenka. *Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 157–167. ISBN 978-80-244-1834-6.
14. HLOUŠEK, Jan; HLOUŠKOVÁ, Zuzana a HANUŠ, Pavel, 2013. *Teorie a právo neziskového sektoru*. Texty k sociální práci. Právo v sociální práci. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-305-5.
15. HUDCOVÁ, Zdenka, 2007. Právní postavení a zdaňování neziskových organizací v České republice ve vybraných zemích Evropské unie. In: PAPOUŠKOVÁ, Zdenka. *Aktuální otázky vybraných institutů práva neziskového sektoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta, 7–17. ISBN 978-80-244-1834-6.
16. HUNČOVÁ, Magdalena, 2005. O pojmech neziskovost, veřejná prospěšnost a veřejné služby. In: ŠKARABELOVÁ, Simona. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru, s. 13–21. ISBN 80-239-4057-0.
17. HYÁNEK, Vladimír, 2011. *Neziskové organizace: teorie a mýty*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. ISBN 978-80-210-5651-0.
18. HYÁNEK, Vladimír; PAŘIL, Vilém a PEJCAL, Jakub, 2020. *Vymezení občanského sektoru a nestátních neziskových organizací v rámci národního hospodářství (socioekonomický význam)*.

- Online. Brno: Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita. Dostupné také z:
https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Studie_Socioekonom_vyznam_NNO.pdf.
19. HYÁNEK, Vladimír; ŠKARABELOVÁ, Simona a ŘEŽUCHOVÁ, Markéta, 2005. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z vybraných veřejných rozpočtů: metody, problémy, řešení*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. ISBN 80-239-5262-5.
20. JEAN-FRANCOIS, Emmanuel, 2014. *Financial sustainability for nonprofit organizations*. New York: Springer Publishing Company. ISBN 978-0-8261-2983-3.
21. KRECHOVSKÁ, Michaela; HEJDUKOVÁ, Pavlína a HOMMEROVÁ, Dita, 2018. *Řízení neziskových organizací: klíčové oblasti pro jejich udržitelnost*. Expert. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3075-2.
22. KŘÍŽAN, Ladislav, 2019. Autonomía športu vs. intervencie a financovanie športu štátom: stručné dejiny vzťahov štátu, športových spolkov a práva na území Čiech, Moravy a Slovenska. In: GAJDOŠOVÁ, Martina a KOŠIČIAROVÁ, Soňa. *Sloboda združovania - Verejnoprávne a súkromnoprávne aspekty*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 114–170. ISBN 978-80-568-0354-7.
23. MERTO VÁ, Petra, 2014. *Mezioborová praktická studia*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6986-2.
24. MÜLLER, Klaus a FERNANDES, Meenakshi, 2021. *A statute for European cross-border associations and non profit organisations (Studie)*. Online. PE 662.630. Brussels: Evropská unie. ISBN 978-92-846-8013-9. Dostupné také z:
https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2021/05-11/Study_StatuteforEuropeancross-borderassociationsandnon-profitorganisations_EN.pdf.
25. MURRAY SVIDROŇOVÁ, Mária; JAKUŠ MUTHOVÁ, Nikoleta a ĎURDÍKOVÁ, Michaela, 2023. *Zdroje financovania mimovládnych neziskových organizácií – možnosti v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: Belianum. ISBN 978-80-557-2062-3.

26. NOVOTNÝ, Petr, 2014. *Nový občanský zákoník*. Právo pro každého. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5163-4.
27. O'CONNELL, Ann, 2018. Taxation and the not-for-profit sector globally: common issues, different solutions. In: HARDING, Matthew. *Research Handbook on Not-For-Profit Law*. UK: Edward Elgar Publishing, s. 388–417. ISBN 978-178-5369-988.
Dostupné z:
<https://doi.org/https://doi.org/10.4337/9781785369995.00028>.
28. ORGANIZATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE, 2011. *National and international mechanisms of funding civil society: International practices on confidence-building measures between the state and civil society*. Kyiv: OSCE Project Co-ordinator in Ukraine. ISBN 978-966-651-917-7.
29. OUTLÁ, Anna a OUTLÁ, Veronika, 2009. *Neziskový sektor: podkladová studie*. Online. Ministerstvo vnitra. Dostupné také z: <https://mv.gov.cz/soubor/studie-outle-pdf>.
30. PAŘÍZKOVÁ, Ivana; TOMÁŠKOVÁ, Eva; BARTES, Richard a BUZKOVÁ, Romana, 2018. *Právní a ekonomické aspekty financování neziskových organizací*. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity; svazek č. 643. Řada teoretická. Scientia. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9154-2.
31. PELIKÁNOVÁ, Anna, 2016. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. Účetnictví a daně. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5699-8.
32. PELIKÁNOVÁ, Anna, 2018. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 3., aktualizované vydání. Účetnictví a daně. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2117-5.
33. PELIKÁNOVÁ, Anna, 2024. *Účetnictví, daně a financování pro nestátní neziskovky*. 4., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-5249-0.
34. PIROŠÍK, Vladimír, 2009. Právna úprava mimovládnych organizácií na Slovensku. In: BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžbeta. *Tretí sektor a mimovládne organizácie*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela. Pedagogická fakulta, 54–63. ISBN 978-80-8083-805-8.

35. POSPÍŠIL, Miroslav, 2009. *Neziskové organizace a jejich funkce v demokratické společnosti*. Brno: Společnost pro studium neziskového sektoru. ISBN 978-80-904150-3-4.
36. POSPÍŠILOVÁ, Tereza a ŠŤOVÍČKOVÁ, Magdaléna, 2019. *Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4427-1. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/pribehy-budovani-obcanskeho-sektoru-v-ceske-republice-po-roce-1989-7045/>.
37. POSPÍŠILOVÁ, Tereza a ŠŤOVÍČKOVÁ, Magdaléna, 2019. *Příběhy budování občanského sektoru v České republice po roce 1989*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4427-1. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/pribehy-budovani-obcanskeho-sektoru-v-ceske-republice-po-roce-1989-7045/>.
38. POTŮČEK, Martin, 1997. *Nejen trh: role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti*. Studie. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-858-5026-5. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:aa2856d0-2ce9-11e4-8f64-005056827e52>.
39. POTŮČEK, Martin, 2005. *Veřejná politika*. Studijní texty. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-864-2950-4.
40. PROUZOVÁ, Zuzana, 2015a. *Data a fakta o neziskovém sektoru v ČR: dílčí studie pro Koncepti politiky vlády vůči NNO do roku 2020*. Centrum pro výzkum neziskového sektoru, Katedra veřejné ekonomie, Ekonomicko-správní fakulta, Masarykova univerzita. Dostupné také z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_pro_uzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf.
41. PROUZOVÁ, Zuzana, 2015b. *Přímé a nepřímé financování soukromých neziskových organizací z veřejných rozpočtů České republiky v letech 2008 až 2013*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8084-3. Dostupné také z: <https://munispace.muni.cz/book?id=843>.
42. RONOVSÁ, Kateřina, 2008. *Spolkové a nadační právo*. Edice učebnic PrF. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4512-5.

POUŽITÉ ZDROJE

43. RONOVSKÁ, Kateřina, 2014b. In: LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654): komentář*. Velké komentáře. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-529-9.
44. RONOVSKÁ, Kateřina; VITOUL, Vlastimil a BÍLKOVÁ, Jana, 2014a. *Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích*. Praktik. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-020-8.
45. SALAMON, Lester M. a ANHEIER, Helmut K., 1996. *The International classification of nonprofit organizations: ICNPO-Revision 1, 1996*. Working Papers of The Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project. Baltimore: Johns Hopkins University Press. ISBN 18-863-3323-8.
46. SALAMON, Lester M.; HEMS, Leslie C. a CHINNOCK, Kathryn, 2000. *The nonprofit sector: for what and for whom?* Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project. Baltimore: Johns Hopkins Center for Civil Society Studies. ISBN 18-863-3344-0.
47. SKORIC, Vanja, 2020. *Standards and practices for public funding of civil society organisations*. Istanbul: TUSEV Publications. ISBN 978-605-06238-3-3.
48. SKOVAJSA, Marek, 2010. *Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost v České republice*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-681-0. Dostupné také z: <https://www.bookport.cz/kniha/obcansky-sektor-3198/>.
49. STEJSKAL, Jan; KUVÍKOVÁ, Helena a MAŤÁTKOVÁ, Kateřina, 2012. *Neziskové organizace - vybrané problémy ekonomiky: se zaměřením na nestátní neziskové organizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-973-9.
50. STRECKOVÁ, Yvonne a MALÝ, Ivan, 1998. *Veřejná ekonomie: pro školu i praxi*. Ekonomie. Praha: Computer Press. ISBN 80-722-6112-6.
51. ŠPALEK, Jiří; HYÁNEK, Vladimír; FÓNADOVÁ, Laura; PLACIER, Klára; MATULOVÁ, Markéta et al., 2017. *Na penězích záleží: České neziskové organizace v 21. století*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8431-5. Dostupné také z: <https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/869>.
52. TETŘEVOVÁ, Liběna, 2008. *Veřejná ekonomie*. Praha: Professional publishing. ISBN 978-80-86946-79-5.

53. VÍT, Petr, 2015. *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. Manažer. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5477-2.
54. ZALAI, Karol, 1997. *Finančno-ekonomická analýza podniku*. Bratislava: Sprint. ISBN 80-888-4818-0.

Odborná periodika

55. BENÁK, Jaroslav, 2013. Dopad účinnosti NOZ na občanská sdružení. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Roč. 21, č. 3, s. 337–341. Dostupné také z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5695/4790>.
56. BOUGHEAS, Spiros; ISOPI, Alessia a OWENS, Trudy, 2022. NGO's and Donors' Funding: Evidence from Uganda. Online. *CESifo Working Papers*. Article 10055. ISSN 2364-1428. Dostupné z: https://www.ifo.de/DocDL/cesifo1_wp10055.pdf. [cit. 2025-09-29].
57. CASEY, John, 2016. Comparing Nonprofit Sectors Around the World: What Do We Know and How Do We Know It? *Journal of Nonprofit Education and Leadership*. Vol. 6, no. 3, s. 187–223. Dostupné také z: <https://doi.org/10.18666/JNEL-2016-V6-I3-7583>.
58. HALL, Matthew a O'DWYER, Brendan, 2017. Accounting, non-governmental organizations and civil society: The importance of nonprofit organizations to understanding accounting, organizations and society. *Accounting, Organizations and Society*. Vol. 63, no. 1, s. 1–5. ISSN 0361-3682.
59. HANSMANN, Henry, 1980. The Role of Nonprofit Enterprise. *The Yale Law Journal*. Vol. 89, no. 5, s. 835–902.
60. MIKELADZE, Aleksandre, 2021. Financial Management Role for NGOs. *European Journal of Economics and Business Studies*. Vol. 7, no. 1, s. 144–165. ISSN 2411-9571.
61. MIKOŁAJCZAK, Paweł, 2019. Diversification of NGOs' revenues: implications for the mission changeability. *Humanities and Social Sciences*. Vol. 26, no. 2, s. 113–120. Dostupné také z: <https://doi.org/10.7862/rz.2019.hss.18>.
62. MORI, Pier Angelo, 2018. Non-profits and the Profit Non-distribution Constraint with Selfish Entrepreneurial Motivations. *Euricse Working Papers*. No. 100. ISSN 2281-8235.

63. NEUMAYR, Michaela; SCHNEIDER, Ulrike a MEYER, Michael, 2013. Public Funding and Its Impact on Nonprofit Advocacy. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. Vol. 44, no. 2, s. 297–318. Dostupné také z: <https://doi.org/10.1177/0899764013513350>.
64. NEVEČEŘALOVÁ, Nikol, 2020. Financing of a Non-governmental Non-profit Organization from the State Budget. *Financial Law Review*. Vol. 20, no. 4, s. 53–63. Dostupné také z: <https://doi.org/10.4467/22996834FLR.20.020.13092>.
65. PESTOFF, Victor, 2014. Hybridity, Coproduction, and Third Sector Social Services in Europe. *American Behavioral Scientist*. Vol. 58, no. 11, s. 1412–1424. ISSN 0002-7642. Dostupné také z: <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0002764214534670>.
66. RAKUŠANOVÁ, Petra, 2003. Třetí sektor a občanská participace v České republice. *Naše společnost: aktuální informace o české společnosti*. Roč. 1., č. 3-4, s. 31–34. ISSN 1214-438X.
67. RONOVSKÁ, Kateřina, 2010. Nadace, spolky a občanské právo. *Acta Iuridica Olomucensis*. Roč. 5, č. 2, s. 93–103. ISSN 1801-0288.
68. RUTZEN, Douglas; MOORE, David a DURHAM, Michael, 2009. The Legal Framework for Not-for-Profit Organizations in Central and Eastern Europe. *The International Journal of Not-for-Profit Law*. Vol. 11, no. 2, s. 25–75. Dostupné také z: https://www.icnl.org/wp-content/uploads/ijnl_ijnl_vol11iss2.pdf.
69. SALAMON, Lester M., 1987. Of Market Failure, Voluntary Failure, and Third-Party Government: Toward a Theory of Government-Nonprofit Relations in the Modern Welfare State. *Journal of Voluntary Action Research*. Vol. 16, no. 1-2, s. 29–49. ISSN 0094-0607.
70. VINCENT, Fernand, 2006. NGOs, Social Movements, External Funding and Dependency. *Development*. Vol. 49, no. 2, s. 22–28. Dostupné také z: <https://doi.org/10.1057/palgrave.development.1100253>.

Oficiální a strategické dokumenty

71. BACHMANN, Pavel, 2015. *Transparentnost a veřejná prospěšnost českých neziskových organizací*. Online. Dílčí studie ke Státní politice vůči NNO na léta 2015–2020. Dostupné také z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_bachmann_pro_web.pdf.
72. EVROPSKÁ KOMISE, 2023. *Relevant taxation frameworks for Social Economy Entities*. Online. Comission staff working document. Brussels. Dostupné také z: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=26937&langId=en>.
73. FRYČ, Jindřich; MATUŠKOVÁ, Zuzana; KATZOVÁ, Pavla; KOVÁŘ, Karel; BERAN, Jaromír et al., 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87601-46-4. Dostupné také z: https://msmt.gov.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf.
74. KAMENICKÝ, Jan, 2023. In: RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO]. *ZÁPIS ze zasedání Rady vlády pro nestátní neziskové organizace dne 18. prosince 2023 od 14:00*. Online. Čj. 54670/2023-UVCR-2. Praha: Úřad vlády ČR. Dostupné také z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/zapisy-ze-zasedani/Zapis_RVNNO_18_12_2023_final.pdf. [cit. 2025-10-03].
75. KAMENICKÝ, Jan, 2024. In: RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO]. *ZÁPIS z jednání Expertní skupiny k systémové změně financování veřejně prospěšných služeb a činností ze státního rozpočtu Rady vlády pro nestátní neziskové organizace dne 8. dubna v 10:00*. Online. Čj.: 13086/2024-UVCR-2. Praha: Úřad vlády ČR. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/ex_skup_fin/Zapis_Expertni_skupina_08_04_2024.pdf. [cit. 2025-10-03].
76. KREJČÍ, Pavla, 2018. *Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 228*. Online. Verlag Dashöfer. Dostupné také z: <https://www.du.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-228-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EtuvCojfP1Dm8UbVb0kSo2FnwA4bOsSTkw/>.

77. MIČICOVÁ, Barbora a MIČKA, Pavel, 2024. In: MINISTERSTVO FINANCÍ [MF]. *Návrh vyhlášky o zásadách a lhůtách finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy a Národním fondem (vyhláška o finančním vypořádání): Vypořádání připomínek*. 13–19. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2412/File72434.pdf?attachment-filename=7948993-2024-11-18-vyporadani-pripominek-7961201.pdf>
78. MIČKA, Pavel, 2025. In: RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO]. *ZÁPIS ze zasedání Rady vlády pro nestátní neziskové organizace dne 3. března 2025 od 10:00*. Online. Čj. 14351-2025-UVCR. Praha: Úřad vlády ČR. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/aktuality/Zapis_RVNNO_03_03_2025_fin.pdf. [cit. 2025-10-03].
79. MINISTERSTVO FINANCÍ, 2022. *Metodická pomůcka k transferům*. Online. Dostupné také z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Ucetnictvi_Metodika_2022_Metodicka-pomucka-k-transferum.pdf.
80. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2006. *Metodické pokyny*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/uvod>. [cit. 2025-09-29].
81. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2022. *Výzva č. 1 v rámci programu 133 720 Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže – rok 2022 „STAVBY“*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/vyzva-c-1-v-ramci-programu-133-720-rozvoj-materialne>. [cit. 2025-10-02].
82. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2023. *Výzva č. 2 v rámci programu 133 720 Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže - rok 2023*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/vyzva-c-2-v-ramci-programu-133-720-rozvoj-materialne>. [cit. 2025-10-02].
83. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2024a. *Výzva práce s dětmi a mládeží pro osvědčené organizace 2025*. Online. Č. j.: MSMT-13367/2024-2. Praha: MŠMT.

- Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/63444_1_1/.
[cit. 2025-10-02].
84. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2024b. *Výzva práce s dětmi a mládeží pro projekty nestátních neziskových organizací s nadregionálním dopadem*. Online. Č. j.: MSMT-13371/2024-2. Praha: MŠMT. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/63445_1_1/. [cit. 2025-10-02].
 85. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2024c. *Výzva práce s dětmi a mládeží 2025–2027 pro střešní organizace*. Online. Č. j.: MSMT-13369/2024-2. Praha: MŠMT. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/63446_1_1/. [cit. 2025-10-02].
 86. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2024d. *Výzva č. 3 v rámci programu 133 720 Rozvoj materiálně technické základny mimoškolních aktivit dětí a mládeže - rok 2024 „VYBAVENÍ“*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/vyzva-c-3-v-ramci-programu-133-720-rozvoj-materialne>. [cit. 2025-10-02].
 87. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2025c. *Koncepce podpory mladých lidí v České republice 2025–2030*. Online. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/file/65052_1_1/. [cit. 2025-10-02].
 88. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2025d. *Výzva č. 02_24_031 Šablony pro neformální vzdělávání*. Online. Operační program Jan Amos Komenský. 2025-09-29. Dostupné z: https://opjak.cz/vyzvy/vyzva-c-02_24_031-sablony-pro-neformalni-vzdelavani/#zakladni-informace. [cit. 2025-10-04].
 89. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2025. *Strategický rámeček Česká republika 2030*. Online. Česká republika 2030. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/udrzitelny-rozvoj-v-ceske-republice/strategicky-ramec-ceska-republika-2030>. [cit. 2025-10-03].
 90. NOVÁK, Jakub, 2024. In: RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO]. *ZÁPIS ze zasedání Rady vlády pro nestátní neziskové organizace dne 29. dubna 2024 od 10:00*. Online. Čj. 14264/2024-UVCR-2. Praha: Úřad vlády ČR.

- Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/zapisy-ze-zasedani/Zapis_RVNNO_29_04_2024_final.pdf. [cit. 2025-10-03].
91. RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO], 2018. *Rozbor financování nestátních neziskových organizací z veřejných rozpočtů v roce 2016*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/rozb主or_2016_material_pro_web.pdf. [cit. 2025-10-01].
92. ÚŘAD VLÁDY ČR, 2009. *Zhodnocení koncepce podpory rozvoje neziskového sektoru*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/zhodnoceni_koncepce_pro_web.pdf. [cit. 2025-10-02].
93. ÚŘAD VLÁDY ČR, 2015. *Státní politika vůči NNO na léta 2015–2020*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/statni_politika.pdf. [cit. 2025-10-02].
94. ÚŘAD VLÁDY ČR, 2020. *Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy*. Online. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/usneseni-vlady/Zasady.pdf>. [cit. 2025-10-02].
95. ÚŘAD VLÁDY ČR, 2021. *Strategie spolupráce veřejné správy s nestátními neziskovými organizacemi na léta 2021 až 2030*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Strategie_NNO_2021_2030.pdf. [cit. 2025-10-02].
96. ÚŘAD VLÁDY ČR, 2024. *Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na podporu veřejně prospěšných činností pro rok 2025*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Hlavni_oblasti_pro_2025.pdf. [cit. 2025-10-02].
97. VÝBOR MINISTRŮ, 2007. *Doporučení CM/Rec(2007)14 členským státům o právním statutu nevládních organizací v Evropě*. Online. Štrasburk: Rada Evropy. Dostupné také z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/doporuceni_o_pravnim_statutu_NGO.pdf.

Výroční a závěrečné zprávy, stanovy

98. ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE [ČRDM], 2020. *Stanovy České rady dětí a mládeže*. Online. Dostupné z: <https://crdm.cz/zakladajici-dokumenty/stanovy-ceske-rady-deti-a-mladeze/>. [cit. 2025-09-30].
99. ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE [ČRDM], 2025b. *Výroční zpráva 2024*. Online. Dostupné z: <https://crdm.cz/download/VZ/vyrocnizprava-crdm-2024.pdf>. [cit. 2025-09-30].
100. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S., 2022. *Stanovy spolku*. Online. L 659/SL51/MSPH. Praha. Dostupné také z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=fb6b2de0fee345e790eb28d262a23bb5>.
101. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2025b. *Závěrečný účet za rok 2024: Kapitola 333*. Online. Praha: MŠMT. Dostupné z: https://msmt.gov.cz/uploads/ZU_2024_MSMT_vcetne_priloh.pdf. [cit. 2025-10-02].
102. PIONÝR, Z. S., 2022. *Stanovy Pionýra*. Online. L 826/SL32/MSPH. Mladá Boleslav. Dostupné také z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=361822fba36f4c7aaafe70429d991e10>.
103. PIONÝR, Z. S., 2025. *Výroční zpráva Pionýra 2024*. Online. Praha: Česká rada Pionýra. Dostupné také z: https://pionyr.cz/vyr_zpravy/vz_pionyr_24.pdf.
104. RADA VLÁDY PRO NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE [RVNNO], 2024a. Čj. 12398/2024-UVCR. *Výroční zpráva o činnosti v roce 2023*. Online. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/Vyrocnizprava_RVNNO_2023_fin.pdf. [cit. 2025-09-29].

Internetové zdroje

105. BOHÁČ, Radim, 2024. *Dotační právo*. Online prezentace. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy. Dostupné z: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fwww.radimbohac.cz%2FuserFiles%2Fzimni-semestr->

- 2024%2Fseminar-fp1%2F11-dotacni-pravo-11-12-2024.pptx&wdOrigin=BROWSELINK. [cit. 2025-10-01].
106. CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU [CVNS], 2020a. *Dotace pro nestátní neziskové organizace: Zdroje financování NNO*. Online. Interaktivní mapa neziskového sektoru. Dostupné z: <https://muni.maps.arcgis.com/apps/Cascade/index.html?appid=5de83de3f1ed4e468a5c9c0e315d161a>. [cit. 2025-09-30].
107. CENTRUM PRO VÝZKUM NEZISKOVÉHO SEKTORU [CVNS], 2020b. *Dotace z fondů EU pro nestátní neziskové organizace (NNO): Dotace z EU podle oblastí činnosti NNO*. Online. Interaktivní mapa neziskového sektoru. Dostupné z: <https://muni.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=7da88eefed62423aac95564c98893206>. [cit. 2025-10-01].
108. ČERNÝ, Jaroslav, 2011. *Financování volnočasových aktivit dětí a mládeže v ČR v letech 2004–2010*. Online. Praha: ČRDM. Dostupné také z: <https://www.crdm.cz/download/dokumenty/Ekonomicka-analyza-CRDM-24-5-2011.pdf>.
109. ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE [ČRDM], 2025a. *Co je ČRDM: Základní charakteristika ČRDM*. Online. Dostupné z: <https://crdm.cz/crdm/co-je-crdm/>. [cit. 2025-09-30].
110. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ], 2024. *Role neziskových institucí v roce 2022 vzrostla*. Online. 2024-10-15. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/role-neziskovych-instituci-v-roce-2022-vzrostla>. [cit. 2025-09-29].
111. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ], 2025. *Výpis ze statistického zjišťování: Průměrná roční míra inflace*. Online. Čj.: CSU-000217/2025. Praha: ČSÚ. Dostupné také z: https://csu.gov.cz/docs/107516/02dbcac1-36a3-424a-ce3e-3b6b691e80c6/inflace_2000_2024.pdf.
112. EUROPEAN CIVIC FORUM [ECF], 2024. *Civic Space Report*. Online. Dostupné z: https://civic-forum.eu/wp-content/uploads/2024/05/Civic-Space-Report-2024_ECF.pdf. [cit. 2025-10-01].
113. EUSERVIS.CZ, 2012. *Evaluační studie zapojení nestátního neziskového sektoru do realizace programů financovaných ze*

- strukturálních fondů v České republice*. Online. Závěrečná zpráva pro Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/ee679a38-5c2f-4a32-8506-a7b27e9a2fd1/EUservis.cz>. [cit. 2025-10-01].
114. FOŘTOVÁ, Jitka, 2024. *Dobrovolníci v neziskových institucích*. Online prezentace. Praha: ČSÚ. Dostupné z: https://csu.gov.cz/docs/107508/dddeb9b-1314-7767-a349-291944e1f0f7/csu_tk_dobrovolnici_v_neziskovych_institucich_prezentace_241015.pdf?version=1.1. [cit. 2025-10-01].
115. HLÍDAČ STÁTU, 2025. *Dotační program Podpora NNO v oblasti práce s dětmi a mládeží*. Online. Dostupné z: <https://www.hlidacstatu.cz/dotace/program?programName=Podpora+NNO+v+oblasti+pr%C3%A1ce+s+d%C4%9Btmi+a+ml%C3%A1de%C5%BE%C3%AD&programCode=Z333803000000>. [cit. 2025-10-31].
116. KLEČKOVÁ, Adéla, 2020. *Fenomén jménem neziskovky*. Online. Institut pro politiku a společnost. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2020/04/Fenomén-jménem-neziskovky-IPPS.pdf>. [cit. 2025-09-29].
117. KRUPOVÁ, Tereza, 2016. *Korporace, fundace a ústavy - typy právnických osob v občanském zákoníku*. Online. Wolters Kluwer ČR, 2016-06-30. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/clanky/6456/korporace-fundace-a-ustavy-typy-pravnickych-osob-v-obcanskem-zakoniku>. [cit. 2025-10-01].
118. MINISTERSTVO FINANCÍ [MF], 2012. *Neziskové organizace: Financování nestátních neziskových organizací*. Online. 2012-06-20, 2023-03-31. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/podpora-z-narodnich-zdroju/neziskove-organizace>. [cit. 2025-10-01].
119. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2015. *Organizace uznaná MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/organizace-uznana-msmt-pro-oblast-prace-s-detmi-a-mladezi>. [cit. 2025-10-02].
120. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2017. *Seminář k programům státní podpory práce s dětmi*

- a mládeží pro NNO*. Online videozáznam. Dostupné z: <https://isprom.msmt.gov.cz/metodika/prezentace/>. [cit. 2025-10-02].
121. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2021. *Výsledky dotací*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/vysledky-dotaci-2>. [cit. 2025-10-31].
 122. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2025a. *Aktéři v neformálním vzdělávání dětí a mládeže*. Online. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/mladez/akteri-v-neformalnim-vzdelavani>. [cit. 2025-09-30].
 123. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [MŠMT], 2025e. *Podpora neformálního vzdělávání ve skautu*. Online. Operační program Jan Amos Komenský. Dostupné z: <https://opjak.cz/projekt/10465/>. [cit. 2025-10-05].
 124. MINISTERSTVO VNITRA [MV], 2014. *Informace o změně právní úpravy sdružovacího práva*. Online. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/informace-o-zmene-pravni-upravy-sdruzovaciho-prava-od-1-ledna-2014.aspx>. [cit. 2025-10-01].
 125. MINISTERSTVO VNITRA [MV], 2025. *Dotace na akreditované projekty*. Online. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/dotace-na-akreditovane-projekty-642310.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>. [cit. 2025-10-02].
 126. NETOLICKÝ, Martin, 2007. *Dotace ve veřejné správě*. Online prezentace. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1422/jaro2007/BM602Z/um/DOTACE_VE_VEREJNE_SPRAVE_-_prednaska_PrF.pdf. [cit. 2025-10-01].
 127. NEZISKOVKY.CZ, 2012. *Statistika počtu nestátních neziskových organizací v letech 1990–2012*, 2012. Online. Dostupné z: https://neziskovky.cz/data/stat_NNO_tabulka_1990_2012txt12780.pdf. [cit. 2025-10-31].
 128. PASEKOVÁ, Eva, 2017. *Senát ruší ustanovení o statusu veřejné prospěšnosti. Neobsahovalo uzákoněný prospěch*. Online. Česká justice. 2017-08-13. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2017/08/senat-rusi-ustanoveni-statusu-verejne->

- prospesnosti-neobsahovalo-uzakoneny-prospech/.
[cit. 2025-10-01].
129. SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA [SH ČMS], 2021. *Zaměření činnosti Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska 2021+*. Online. Dostupné z:
https://www.dh.cz/images/Dokumenty/Koncepce_Zamereni/zamereni_cinnosti_SHCMS_001.pdf. [cit. 2025-10-02].
 130. TOMAŠČÁKOVÁ, Marcela, 2014. *Průvodce novým občanským zákoníkem pro NNO*. Online prezentace. Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje. Dostupné z:
<https://www.annojmk.cz/sites/all/files/pravni-poradenstvi/pruvodce-novym-obcanskym-zakonikem-pro-nno-2014.pdf>. [cit. 2025-10-01].
 131. TOMAŠČÁKOVÁ, Marcela, 2016. *Dopady nového občanského zákoníku na nestátní neziskové organizace v teorii a (hlavně) v praxi*. Online prezentace. Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje. Dostupné z:
https://www.annojmk.cz/sites/all/files/2016_dopady-noz-na-nno-teorie-praxe.pdf. [cit. 2025-10-01].
 132. VARDAKASTANIS, Ioannis, 2021. *Vytvoření evropského statutu sdružení a nevládních organizací se zahrnutím přesné definice nevládní organizace nebo evropského sdružení (Informační zpráva)*. Online. SOC/639-EESC-2020. Brussels: Evropský hospodářský a sociální výbor. Dostupné z:
<https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/EESC-2020-01567-00-01-RI-TRA-CS.docx/content>. [cit. 2025-10-01].
 133. WILLETTS, Peter, 2002. *What is a Non-Governmental Organization?* Online. UNESCO Encyclopedia of Life Support Systems, Section 1 Institutional and Infrastructure Resource Issues, Article 1.44.3.7. Dostupné z:
<https://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/CS-NTWKS/NGO-ART.HTM>. [cit. 2025-09-29].

Příloha A Statistika počtu NNO v letech 1990–2012

NNO	Občanská sdružení	Nadace	Nadační fondy	Obecně prospěšné společnosti	Evidované právnícké osoby	Organizační jednotky sdružení
1990	3 879					
1991	9 366					
1992	15 393	1 551				
1993	21 694	2 768				
1994	24 978	3 800				
1995	26 814	4 253				
1996	27 807	4 392		1		
1997	30 297	5 238		52		
1998	36 046	55	71	129		
1999	38 072	272	695	560		
2000	42 302	282	735	557		
2001	47 101	299	784	701		
2002	49 108	330	825	762	4 785	30 547
2003	50 997	350	859	884	4 946	31 509
2004	53 306	362	898	1 038	4 927	32 020
2005	54 963	368	925	1 158	4 605	33 178
2006	58 347	380	992	1 317	4 464	28 868
2007	61 802	390	1 048	1 486	4 446	29 378
2008	65 386	411	1 095	1 658	4 399	29 752
2009	68 631	429	1 168	1 813	4 347	30 640
2010	72 111	449	1 205	1 958	4 352	31 166
2011	75 627	455	1 269	2 126	4 366	32 104
2012	77 801	458	1 278	2 183	4 348	32 376

zpracováno podle webu Neziskovky.cz (2012)

Příloha B Kritéria pro udělení titulu „NNO uznaná MŠMT pro práci s dětmi a mládeží“

č.	Otázka	Podklady k doložení, důkazy
1	Organizace vznikla nejméně 5 let před podáním žádosti.	Informace ve veřejném rejstříku.
2	Organizace má organizační jednotku minimálně v 7 krajích České republiky.	Seznam krajů, ve kterých organizace působí (organizace doloží informaci, že je uvedeno v rejstříku nebo jiným způsobem – např. potvrzením samosprávy).
3	Organizace má ve svých zřizovacích dokumentech zakotvenu práci s dětmi a mládeží.	Zřizovací dokumenty organizace.
4	Organizace má alespoň 700 členů ve věku 6–26 let.	Údaje o počtu členů budou součástí žádosti v ISPRM. Organizace doloží jmenný seznam členů od 6 do 26 let, kteří mají uhrazené členské příspěvky, a to ke dni zveřejnění Výzvy, obsahující jméno, příjmení, a rok narození ve formátu xls.
5	Členové (6–26 let) platí roční členské příspěvky v rozmezí 50–1 000 Kč/rok/člen. Způsob vybírání členských příspěvků musí být řádně popsán např. ve stanovách, v interních dokumentech apod.	Údaje o členských příspěvcích budou součástí žádosti v ISPRM. Organizace doloží způsob vybírání členských příspěvků příslušným dokumentem.
6	Organizace musí mít řádně splněné povinnosti stanovené zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů, ve znění pozdějších předpisů.	Informace ve veřejném rejstříku.

POUŽITÉ ZDROJE

7	Organizace má jasně definovanou organizační strukturu a jasně popsané procesy v organizaci.	Organizace doloží organizační strukturu a mapu procesů organizace nebo jiný adekvátní popis probíhajících činností v organizaci.
8	Organizace zveřejňuje každoročně zprávu o činnosti a hospodaření (např. výroční zprávu).	Organizace uvede odkaz na úložiště (např. webové stránky, veřejný rejstřík).
9	Organizace má zpracovaný platný strategický plán organizace.	Organizace doloží Strategický plán organizace.
10	Organizace nemá závazky po splatnosti mj. jiné vůči státu, obcím a krajům a nemá dluh na pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Statutární orgán nebo	Čestné prohlášení bude součástí žádosti v ISPROM.
11	Organizace svoji činnost systematicky prezentuje široké veřejnosti.	Organizace uvede odkaz na funkční a aktuální webové stránky organizace, případně odkaz na sociální sítě, newsletter, propagační materiály, média apod.
12	Činnost organizace je pravidelně vyhodnocována.	Organizace popíše systém vnitřního hodnocení organizace. Krátká zpráva popisující předmět hodnocení, metody hodnocení a způsob nakládání se zjištěními v obecné podobě. Akceptovatelná je zpráva z vlastního hodnocení např. za předcházející rok.
13	Organizace realizuje činnost nejen pro vlastní členy, ale trvale nabízí činnosti a aktivity i pro neregistrované děti a mládež.	Organizace popíše systém zapojení dětí a mládeže, které nejsou registrovanými členy organizace, do svých aktivit. Organizace uvede kvalifikovaný odhad počtu zapojených neorganizovaných dětí a mládeže do hlavních aktivit (tábory, příměstské tábory, víkendové akce, jednorázové akce apod.) v předchozím roce.

14	Organizace podporuje dobrovolnictví v oblasti práce s dětmi a mládeží (v organizaci je zapojeno do celoroční činnosti – práci s dětmi a mládeží – min. 5 % dlouhodobých dobrovolníků ¹⁶).	Organizace uvede počet dobrovolníků zapojených do činnosti organizace. Organizace uvede počet dlouhodobých dobrovolníků zapojených do práce s dětmi a mládeží. Organizace předloží přehled aktivit vykonávaných dobrovolníky. Organizace popíše způsob práce s dobrovolníky.
15	Organizace umožňuje účast na své činnosti i dětem a mládeži s omezenými příležitostmi.	Organizace popíše zapojování dětí a mládeže s omezenými příležitostmi. Organizace předloží přehled aktivit.
16	Organizace pravidelně vzdělává své vedoucí dětí a mládeže i ostatní pracovníky s dětmi a mládeží.	Organizace předloží podrobný popis výchovně vzdělávacího systému (hodinový rozsah, témata, zohledňování praxe, odborní garanti apod.).

zpracováno podle dat MŠMT (2024a, s. 24)

Příloha C Členské organizace ČRDM nad 700 členů do 26 let v roce 2024

Název organizace	2024	
	Členů celkem	Členů do 26 let
<i>Asociace křesťanských spolků mládeže, z. s.</i>	5 501	3 687
<i>Asociace malých debružárů České republiky, spolek</i>	1 022	925
<i>Asociace turistických oddílů mládeže ČR</i>	10 132	8 079
<i>Česká tábornická unie, z.s.</i>	6 419	4 863
<i>Českomoravská myslivecká jednota, z.s.</i>	3 194	1 394
<i>Český svaz chovatelů</i>	1 354	1 254
<i>Český svaz ochránců přírody</i>	1 499	1 298
<i>Dorostová unie, z.s.</i>	1 101	930
<i>Duha</i>	3 688	2 552
<i>Hnutí Brontosaurus</i>	1 301	889
<i>Junák – český skaut, z. s.</i>	75 650	60 321
<i>KLUB PATHFINDER z.s.</i>	2 179	1 601
<i>Kondor Konfederace nezávislých – dětská organizace, z. s.</i>	917	765
<i>Liga lesní moudrosti, z.s.</i>	1 464	965
<i>Mladí ochránci přírody, z. s.</i>	1 722	1 628
<i>Moravská hasičská jednota</i>	4 941	741
<i>Pionýr, z. s.</i>	15 829	12 013
<i>Royal Rangers v ČR z.s.</i>	1 706	1 455
<i>Salesiánské hnutí mládeže, z. s.</i>	3 021	2 433
<i>Salesiánské kluby mládeže, z. s.</i>	1 167	940
<i>Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS)</i>	69 191	64 464
<i>Vodní záchranná služba ČČK, z. s.</i>	1 589	836
<i>YMCA v České republice</i>	3 711	2 577
CELKEM	218 298	176 610

zpracováno podle dat ČRDM (2025b, s. 3–7)

Příloha D Uspořádání a označování položek výkazu zisku a ztráty

A. Náklady

I. Spotřebované nákupy a nakupované služby

1. Spotřeba materiálu, energie a ostatních neskladovaných dodávek
2. Prodané zboží
3. Opravy a udržování
4. Náklady na cestovné
5. Náklady na reprezentaci
6. Ostatní služby

II. Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace

7. Změna stavu zásob vlastní činnosti
8. Aktivace materiálu, zboží a vnitroorganizačních služeb
9. Aktivace dlouhodobého majetku

III. Osobní náklady

10. Mzdové náklady
11. Zákonné sociální pojištění
12. Ostatní sociální pojištění
13. Zákonné sociální náklady
14. Ostatní sociální náklady

IV. Daně a poplatky

15. Daně a poplatky

V. Ostatní náklady

16. Smluvní pokuty, úroky z prodlení, ostatní pokuty a penále
17. Odpis nedobytné pohledávky
18. Nákladové úroky
19. Kursové ztráty
20. Dary
21. Manka a škody
22. Jiné ostatní náklady

VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a opravných položek

23. Odpisy dlouhodobého majetku
24. Prodaný dlouhodobý majetek
25. Prodané cenné papíry a podíly
26. Prodaný materiál
27. Tvorba a použití rezerv a opravných položek

VII. Poskytnuté příspěvky

28. Poskytnuté členské příspěvky a příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami

VIII. Daň z příjmů

29. Daň z příjmů

Náklady celkem

B. Výnosy

I. Provozní dotace

1. Provozní dotace

II. Přijaté příspěvky

2. Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami

3. Přijaté příspěvky (dary)

4. Přijaté členské příspěvky

III. Tržby za vlastní výkony a za zboží

IV. Ostatní výnosy

5. Smluvní pokuty, úroky z prodlení, ostatní pokuty a penále

6. Platby za odepsané pohledávky

7. Výnosové úroky

8. Kursové zisky

9. Zúčtování fondů

10. Jiné ostatní výnosy

V. Tržby z prodeje majetku

11. Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku

12. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů

13. Tržby z prodeje materiálu

14. Výnosy z krátkodobého finančního majetku

15. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku

Výnosy celkem

C. Výsledek hospodaření před zdaněním

D. Výsledek hospodaření po zdanění

převzato z přílohy č. 2 k vyhlášce č. 504/2002 Sb.

Příloha E Dotace poskytnuté sdružením dětí a mládeže v rámci Výzvy V1 na roky 2016–2025⁴³

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
44 439	44 639	48 300	49 015	52 200	59 894	59 446	61 000
27 000	27 000	27 600	27 800	28 838	33 952	26 856	27 500
22 000	22 000	22 000	22 200	22 599	25 451	23 872	24 000
14 500	14 500	14 500	14 500	14 500	17 851	17 755	17 760
5 825	5 825	6 815	6 815	7 500	8 900	9 449	9 500
5 800	5 800	5 800	5 780	5 780	5 900	5 670	5 670
4 500	4 500	4 900	4 575	5 000	5 500	3 780	3 661
X	X	X	X	1 445	1 445	4 973	5 000
2 100	2 100	2 455	2 455	2 455	2 600	2 586	2 712
2 500	2 500	2 250	2 250	2 500	2 600	2 328	2 330
X	X	X	X	2 000	2 100	2 785	2 702
X	1 458	1 705	1 705	1 800	2 100	2 089	2 218
1 500	1 500	1 350	1 215	1 700	2 000	2 188	2 131
1 520	1 520	1 520	1 420	1 420	1 500	2 089	2 327
1 400	1 400	1 638	1 524	1 584	1 800	1 293	1 254
1 267	1 267	1 267	1 140	1 140	1 140	945	915
134 351	136 009	142 100	142 395	152 462	174 734	168 105	170 680

⁴³ očištěno o organizace, jež nejsou členy ČRDM

POUŽITÉ ZDROJE

Název organizace	2016	2017
Junák – český skaut, z. s.	39 500	39 500
Pionýr, z. s.	25 500	25 500
Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS)	21 300	21 300
Asociace turistických oddílů mládeže ČR	13 750	13 750
Česká tábornická unie, z.s.	X	5 200
Duha	5 500	5 500
YMCA v České republice	3 000	3 300
The Duke of Edinburghs International Award Czech Republic Foundation, o.p.s.	X	X
Salesiánské hnutí mládeže, z. s.	1 800	1 800
Hnutí Brontosaurus	2 000	2 000
Royal Rangers v ČR z.s.	X	X
Mladí ochránci přírody, z. s.	X	X
Český svaz ochránců přírody	900	1 200
Liga lesní moudrosti, z.s.	1 200	1 200
KLUB PATHFINDER z.s.	X	1 000
Salesiánské kluby mládeže, z. s.	1 000	1 000
Celkem	115 450	122 250

*zpracováno podle dat webu Hlídač státu (2025), MŠMT (2021) a příslušných
Závěrečných účtů MŠMT, v tis. Kč*

Příloha F Dotazník

F.1 Odpovědní arch

DP Veřejné financování

Dobrý den, ahoj,
tento dotazník slouží k vypracování mé diplomové práce, jejíž cílem je detekovat hlavní problémy veřejného financování neziskových občanských sdružení věnujících se práci s dětmi a mládeží v ČR. Sám se práci s dětmi věnuji při spolku Pionýr, a touto cestou bych chtěl přispět k řešení problémů, které mohou souviset s aktuálním stavem veřejného financování této oblasti neziskového sektoru. Úskalí nebo hlavní možnosti směřující ke zlepšení bych viděl například směrem k víceletému financování. Předem Vám velmi děkuji za ochotu a čas, který vyplnění dotazníku věnujete:)

1. Za jakou organizaci dotazník vyplňujete?

2. Jaká je Vaše funkce v organizaci?

3. Z jakých zdrojů je Vaše organizace financována?

4. Jaké je procentuální zastoupení jednotlivých zdrojů?

5. Na kolik jste se současným stavem spokojeni?

6. Disponujete nějakými víceletými finančními plány či smlouvami?

POUŽITÉ ZDROJE

7. Domníváte se, že finanční podpora ze státního rozpočtu je dostatečná?

8. Co považujete na stávající situaci v oblasti financování za pozitivní?

9. Co považujete na stávající situaci v oblasti financování za negativní?

10. Co považujete z hlediska financování za ideální stav?

11. Jaké kroky činíte k jeho dosažení?

12. Vnímáte nějaké překážky bránící případnému dosažení tohoto stavu?

13. Chtěli byste případně dosáhnout nějakých změn v oblasti veřejného financování? (např. výzvy MŠMT, vládní strategie/zásady, legislativa)

14. Prostor pro Váš komentář.

Obsah není vytvořen ani schválen Googlem.

F.2 Odpovědi respondentů⁴⁴

Za jakou organizaci dotazník vyplňujete?

1. Pionýr, z. s
2. Mladí ochránci přírody, z. .s. (spolek)
3. Asociace TOM České republiky
4. A-TOMM
5. YMCA v České republice
6. Český svaz ochránců přírody
7. Českomoravská myslivecká jednota, z.s.
8. Duha
9. Vodní záchranná služba ČČK, z.s.

Jaká je Vaše funkce v organizaci?

1. ekonom
2. Statutární orgán (jeden ze dvou oprávněných jednat samostatně).
3. předseda
4. ekonom, účetní
5. sekretář pro vnitřní věci
6. ředitel kanceláře
7. vedoucí ek. odd.
8. ekonom
9. člen Prezidia

Z jakých zdrojů je Vaše organizace financována?

1. účastnické poplatky, členské příspěvky, dotace veřejných rozpočtů, dary, dobrovolnická práce
2. Státní rozpočet, místní rozpočty (kraj, obce), EU, účastnické poplatky na akce, členské příspěvky,...
3. Majoritně ze statních a evropských grantů a dotací, dále též z příjmu z provozovaných chalup- ubytoven
4. dotace, čl. příspěvky, vlastní činnost, dary
5. Viz další odpověď
6. 60% dotace státu, 10% jiné dotace, 20% dary, 5% vlastní činnost, 1% členské příspěvky, 4% jiné zdroje

⁴⁴ Zaznamenány jsou odpovědi 9 respondentů z 8 sdružení dětí a mládeže. Odpovědi jsou u každé z otázek seřazeny podle pořadí odpovědí u první otázky.

POUŽITÉ ZDROJE

7. členské příspěvky, neinvestiční dotace, dary, úroky, prodej služeb, podíly na zisku obch. org.
8. HS - dotace MŠMT, členské příspěvky, PS - dotace MŠMT, krajů, obcí, účastnické poplatky, dary, sponzoring
9. dotace (MV, HZS, NSA), členské příspěvky, dary, vlastní činnost (zajišťovací akce, kurzy, prodej, ...)

Jaké je procentuální zastoupení jednotlivých zdrojů?

1. centrálně nesledujeme
2. Nemáme spočítané, ale převážnou část tvoří dotace a granty, tedy státní a další veřejné zdroje.
3. 80/20
4. za r. 2024 to bylo: dotace 69,18%, čl. příspěvky 5,64%. ek. činnost 15,06 %. výnos z hlavní činnosti 7,92%, úroky a kurz.rozdíly 1,35%, jiné výnosy (např. prodej majetku) 0,85%, dary 0,01%
5. 1 % - Členské příspěvky
14 % - Vlastní - výnosy z majetku
6 % - MŠMT
34 % - Jiné dotace
7 % - Dary
38 % - Účastnické poplatky
6. viz výše :-)
7. 66,6%, 4,4%, 0,4%, 8,8%, 11,3%, 8,5%
8. HS - 90 % dotace, 10 % členské příspěvky, PS - různě
9. cca 90% dotace

Na kolik jste se současným stavem spokojeni?

1. Poskytované příjmy pokrývají základní potřeby spolku, vnímáme kapitálové podfinancování.
2. Současný stav je takový, že co si nevygrantujeme na projektech, to nemáme. Jako NNO nejsme podnikatelský subjekt, ani podnikatelskou činnost nemáme. Ostatní záleží na úhlu pohledu, vždycky by to mohlo být lepší :)
3. jsme spokojeni
4. jako ve škole za 2
5. Vzhledem k nestabilním a nepředvídatelným a v čase se snižujícím dotacím MŠMT je trend spíše spoléhat na Účastnické poplatky. Vzhledem k různorodosti aktivit YMCA je poměr zdrojů příjmů ovlivněn zejména v položce Jiné dotace a to dotacemi z MPSV na akreditované sociální služby - tj. NZDM.
Otázka spokojenosti je spíše filosofická - pokud by stát vybíral menší daně, pak dotace nemusí být žádné, resp. určené opravdu jen potřebným (sociálně, zdravotně,...).
Pokud stát vybírá daně vysoké a mrhá na dotace všem, pak by měl mít nějaký systém, který bude spravedlivě zahrnovat různé společenské aktivity. Proč se sportovcům v posledních letech zněkolikanásobuje výše financí a

volnočasovým organizacím snižuje? O reálné hodnotě peněz vzhledem ke kumulované inflaci ani nemluvě.

6. moc ne, do budoucna musíme obrátit poměr dotace:dary a navýšit vlastní činnost
7. očekávali bychom větší podporu státu, v neinvestičních dotacích
8. osobně bych rozšiřoval vícezdrojové financování s důrazem na zapojením nestátních financí
9. příliš ne, dotace nejsou nárokové a je dlouhé období samofinancování

Disponujete nějakými víceletými finančními plány či smlouvami?

1. Ano, opakovaně realizujeme víceleté projekty financované z operačních programů EU a zapojujeme se do programového financování investičních akcí.
2. Máme strategický plán spolku, jeho součástí je i finanční plán. Aktuálně máme na část aktivit tříletý projekt z OP JAK.
3. v případě získaných evropských rostredku ano
4. jen šablonami na 3 roky
5. Nejsem si jistý, zda dobře chápou otázku. Pokud je myšleno se státní správou, tak jen pokud je dotace určená na projekt, který má konkrétní délku trvání delší, než jeden rok.
6. plány částečně, smlouvy výjimečně, případně obecné typu, když budou peníze, tak ČSOP podpoříme (to máme např s MŽP)
7. finanční plány jsou roční
8. nyní pouze projekt OP JAK, pokud se dá toto nazvat víceletým finančním plánem
9. ne

Domníváte se, že finanční podpora ze státního rozpočtu je dostatečná?

1. Ne, chybí prostředky na rozvojové programy a investice.
2. Většinu aktivit s dětmi (pravidelné každotýdenní akce, víkendové akce, tábory,...) ale i povinné úřadování v našem spolku dělají neplacení dobrovolníci. Vlastně všechno pro cizí děti. Dobrovolníci dělají vše na úkor své rodiny, svého volného času,... někteří dobrovolníci na akci platí účastnický poplatek podobně jako děti. Řada dobrovolníků je dobrovolníky, přestože sama má v zaměstnání podprůměrný příjem. na víkendovky a tábory se vybírají od rodičů dětí účastnické poplatky. Nechceme však fungovat na komerční bázi a vybírat stejně jako komerční dětské agentury zaměřené na dětskou rekreaci. Bylo by fajn, kdyby si stát uvědomil, že pomáháme dětem v neformálním vzdělávání a přispěl na činnost s dětmi více (ať už na ubytování, stravování, dopravu, materiál... nebo na alespoň symbolické ohodnocení dobrovolníků).
3. Zaplatpanbuh za ni; valorizace by neskodila. Postradame pravidelne vyhlasovani grantovych programu investicnich, kazdorocne
4. rozdělíme oddílům a utratíme jen tolik, kolik dostaneme a vyděláme. Vždy je možné rozdělit víc prostředků.

POUŽITÉ ZDROJE

5. Je podivné, že se nominální hodnota snižuje, nehledě na kumulativní inflaci. Hlavní problém je, že nejde o nějakou cílenou koncepci státu, ale momentální lobbying různých hráčů v jednotlivých oblastech (sport, kultura, školství,...) a vůbec celého státního rozpočtu. Při současných daních je nízká. Systém a výše investičních dotací je prakticky směšná, zejména vzhledem k tomu, v jakém stavu jsme dostali vrácený majetek ukradený komunistickým režimem.
6. není ale lépe nebude
7. Ne
8. vždy může být větší
9. ne

Co považujete na stávající situaci v oblasti financování za pozitivní?

1. Vyšší míru předvídatelnosti než v předchozích letech zejména v opakujících se dotačních programech. Vytvoření základního provozního kapitálu na velké části pobočných spolků, ze kterého jsou schopni zálohovat budoucí výnosy a současně vykrývat případné ztráty. Vysoký podíl dobrovolnické práce, který významně snižuje náklady spolku.
2. V posledních 15 letech se nám vždy podařilo zajistit financování spolku alespoň na minimální přijatelné úrovni.
3. Primerenou stabilitu a jistou ferovost. At vladl Topolánek, Paroubek, Babis či Fiala, podpora trvala a pravidla byla vcelku ferová
4. že patříme mezi osvědčené organizace a tím máme lepší pozici při získání dotace na další rok.
5. Asi nic zásadního.
- 6.
7. stále jsme schopni se ufinancovat
8. vytvoření institutu "uznaná organizace"
9. Na práci s dětmi a mládeží nemáme/nečerpáme centrálně žádné finance, takže pozitivního nic.

Co považujete na stávající situaci v oblasti financování za negativní?

1. Významná nejistota vážící se k výnosům z veřejných rozpočtů zejména v první polovině roku. Vysoké administrativní zatížení spojené se získáváním prostředků a hospodářskou dokumentací obecně.
2. Model fungování: žádosti o dotace/granty se podávají cca od září předchozího roku až do dubna běžného roku (na který se žádost podává). A v září běžného roku už opět začíná grantová sezóna na další rok. Rozhodnutí o podpoře/nepodpoře projektu se dozvídáme za cca 6 - 7 měsíců od podání, prakticky vždy až v době, kdy projekt musí běžet. Zejména období leden - březen každoročně nevíme, kolik budeme mít peněz na akce, které už musí probíhat/proběhly. Negativní je zejména každoroční nejistota financování.
3. absenci valorizace, někdy zbytečný intervencionalismus státu do oblasti, kam máme peníze dít

4. Nemůžeme plánovat třeba na 3-5 let dopředu, protože nemáme jistotu přidělení dotace
5. Malá síla našeho sektoru prosadit vyšší alokaci pro dotační výzvy určené NNO pracující s dětmi a mládeží.
Neustále se měnící pravidla a podmínky a formuláře, i když je to v posledních letech lepší.
Neustále se měnící termíny pro podání žádosti, ale byl učiněn příslib, že už to bude stabilní. (Špatně se pak plánuje.)
6. zdroje nereflexují stav ekonomiky, růst cen, platů ...
7. nízká podpora státu
8. jednoleté projekty s nejistým výsledkem dotačního řízení
9. Že jako organizace nedosáhneme na žádné centrální financování pro děti a mládež, jelikož čerpáme financování na SPORT.

Co považujete z hlediska financování za ideální stav?

1. Neexistuje žádný ideální stav, mohou existovat podmínky, které zajistí stabilní a předvídatelné kofinancování z veřejných rozpočtů, motivující pravidla pro dárce. Přidám ještě důraz na kapitálové financování - tedy možnost zajištění dostatečného množství investičních prostředků.
2. Víceleté financování s vyřešením situace, kdy během projektu může vzniknout nová aktivita s potřebou financování. Víceleté smlouvy s jistou financování. I při jednoletém financování by bylo fajn vědět kolik máme peněz a na co alespoň v listopadu předchozího roku. Usnadnilo by to plánování činnosti.
3. Nikdy nebude ideální
4. Možnosti víceletých základní dotací na provoz s jistotou základní dotace a zvyšováním podle inflace, vývoje situace v zemi, ve světě i v organizaci
5. Všechny aktivity, kde je to možné, mít zaplacené plně z účastnických poplatků. Tam kde to situace vyžaduje - práce ve vyloučených lokalitách, nebo s dětmi ze sociálně a ekonomicky špatných poměrů, tak nastavený jednoduchý dotační systém.
6. nebýt závislí na státních dotacích
7. zvýšení podpory státu na 10%
8. vícezdrojové financování odolné společenským změnám
9. Aby státní instituce začali oddělovat činnosti podle toho, jak se jim organizace věnuje, např. podle Stanov a ne "čerpáte na jedno, tak nemáte nárok na druhé". My jsme specifití - IZS, sport, volnočasové aktivity, ... v jedné organizaci.

Jaké kroky činíte k jeho dosažení?

1. Jednáme se zástupci státní správy i územních samospráv, samostatně i prostřednictvím střešních organizací. Poskytujeme metodickou podporu pobočným spolkům.
2. Jednání s donátory, vyhledávání finančních zdrojů umožňujících financování přes kalendářní rok, vícezdrojové financování. Dlouhodobé plánování.
3. Dlouhá desetiletí lobujeme, sami i v rámci CRDM. Úspěch stridavy

POUŽITÉ ZDROJE

4. já osobně žádné, na to jsem malý pán, to je záležitost předsednictva
5. V rámci našeho Strategického plánu, na školení a kurzech pro naše vedoucí otevřeně propagujeme tento trend - maximální možná míra samofinancování. Protože dlouhodobě sledujeme, že na stát se spoléhat nedá.
6. viz výše - posilujeme vlastní činnost a darování, ale je to na dlouho
7. jednání se státní správou, PSP, senátem...
8. hledání těchto zdrojů
9. Těžké, pouze bezvýsledná jednání ... Mohli bychom rozdělit organizaci na více - každá s vlastním IČO, ale to nevidíme jako řešení.

Vnímáte nějaké překážky bránící případnému dosažení tohoto stavu?

1. Možnosti a priority veřejných rozpočtů, kapacitní možnosti a ochota poskytovatelů, schopnost příjemců dodržovat pravidla a poskytovat zpětnou vazbu.
2. Kapitola státního rozpočtu pro MŠMT určená pro NNO na práci s dětmi a mládeží v oblasti neformálního vzdělávání se nezvyšuje, resp. nezvyšuje se úměrně nárůstu cen prakticky všeho (nájemné a energie v klubovnách ro děti, turistické ubytování na akcích s dětmi, pronáje táborových základen, ceny potravin a stravování, mzdy...). V některých případech i nesmyslná legislativa.
3. obcas neduveru statu vuci spolcum, zbytecnou byrokracií, stale ponekud delsi lhuty od odevzdani grantu po prijem penez. Neplati to vzdy a neni to tragicke, ale...
4. že ani ministerstvo nemá rozpočet sestavený na 5 let dopředu
5. Vysoké daně.
Opatření by se musela udělat na straně státu - není v naší moci.
6. stoupající byrokracie, každoroční nejistota ohledně státních dotací, ne úplně příznivé veřejné mínění vůči NNO našeho typu, nerozlišování z hlediska daňového komu dárce daruje - stejné daňové podmínky darují-li svému golfovému klubu jako darují-li Pionýru... je toho moc
7. ekonomické problémy státu, deficitní státní rozpočet
8. nedostatečné zapojení soukromého sektoru do financování neziskového sektoru
9. Ikdyž v účetnictví vedeme oddělená střediska, nesplňujeme podmínky.

Chtěli byste případně dosáhnout nějakých změn v oblasti veřejného financování? (např. výzvy MŠMT, vládní strategie/zásady, legislativa)

1. Umožnění programového (tedy víceletého) financování i u běžných provozních dotací. To ovšem dává smysl pouze v případě, že finanční prostředky budou vázány na celé programové období, nikoliv na jednotlivé roky.
2. Ano, průběžně spolupracujeme v této oblasti s ČRD.
3. Vetsi jistota, jistota dvou- trileteho financovani, ne z roku na rok, pravidelna (podstatne vyraznejsi nez dnes) valorizace castky urcene ve statnim rozpoctu na mladez

4. nemám takové ambice
5. Aby stát pouze technicky administroval přerozdělování "našich" (daně) peněz a nemluvil ideologicky do toho, za co je máme utratit - každý spolek má své poslání.
6. zásady= <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/zasady-vlady-pro-poskytovani-dotaci-ze-statniho-rozpocetu-ceske-republiky-181774/> jsou zastaralé a ministerstva se jimi stejně neřídí. Každé ministerstvo uděluje dotace po svém, s jinými pravidly, zcela jiným způsobem. Vládní strategie žádná není, na venek politici mluví jen o omezování dotací a nerozlišují, jestli Agrofertu, Hospodářské komory nebo na letní tábory či posečení orchidejové louky - viz návrh státního rozpočtu na rok 26. Kraje udělují dotace sice více smysluplně ale mnohem více chaoticky. Po mnoha letech působení v tomto sektoru nevidím naději, že by stát cokoliv zlepšil. Proto je fakt cílem se bez dotací obejít.
7. ano, čerpáme dotace z Mze, MŠMT nám dosud vrátilo všechny projekty
8. víceleté financování pro větší stabilitu
9. Garantované víceleté financování. Dostatečně dopředu, např. 2 roky, vědět o změnách podmínek a předpokládané výši.

Prostor pro Váš komentář.

- 1.
2. Další informace o nás www.emop.cz a www.estudanky.eu. Výroční zprávy za minulé roky (za 2024 ještě není): <https://www.emop.cz/vyrocní-zpravy>. Moc rádi si diplomku přečteme. Mohu poprosit o zaslání? Klidně až po obhajobě. Děkuji.
- 3.
4. já jsem přes ta přesná čísla a plány a přání musí vyslovit Tomáš
5. Pokud bude třeba něco upřesnit nebo doplnit, pak si můžeme zavolat.
6. Mnoho zdaru!
- 7.
8. v případě další dotazů nebo komentářů se neváhejte na nás znovu obrátit
- 9.

Příloha G Reálná výše dotace na jednoho člena do 26 let

G.1 Tabulka

Rok	Poskytnuté dotace v rámci Výzvy V1 (tis. Kč)	Počet členů do 26 let ⁴⁵	Nominální výše dotace na jednoho člena do 26 let (Kč)	Reálná výše dotace na jednoho člena do 26 let (Kč)	Průměrná roční inflace (%)	Kumulovaná inflace
2016	115 450	125 663	918,73	918,73	0,7 %	1
2017	122 250	138 998	879,51	858,06	2,5 %	1,025
2018	134 351	143 791	934,35	892,81	2,1 %	1,047
2019	136 009	149 349	910,68	846,49	2,8 %	1,076
2020	142 100	153 601	925,13	833,26	3,2 %	1,110
2021	142 395	159 622	892,07	774,07	3,8 %	1,152
2022	152 462	159 860	953,72	719,00	15,1 %	1,326
2023	174 734	163 296	1070,04	728,72	10,7 %	1,468
2024	168 105	166 078	1012,20	673,17	2,4 %	1,504

⁴⁵ Počet členů do 26 let organizací, jímž byla poskytnuta dotace v rámci Výzvy V1

G.2 Metoda výpočtu

Pro jednotlivé roky byly z údajů MŠMT uvedených v závěrečných účtech převzaty částky „Poskytnuté dotace v rámci Výzvy V1“ (v tis. Kč) a z výročních zpráv ČRDM pak získán počet členů do 26 let sdružení dětí a mládeže, které jsou dotovány v rámci Výzvy V1. Nominální výše dotace na jednoho člena do 26 let (D_t^{nom}) pak byla určena vztahem:

$$D_t^{nom} = \frac{\text{Poskytnuté dotace v rámci Výzvy V1}_t}{\text{Počet členů do 26 let}_t}$$

Pro každý rok byla převzata průměrná roční míra inflace z dat ČSÚ (2025). Jako základní rok pro přepočet na konstantní ceny byl stanoven rok 2016. Pro tento rok je kumulovaný inflační index roven:

$$I_{2016} = 1$$

Kumulovaný inflační index pro následující roky byl spočten postupným násobením ročních inflačních indexů tak, aby výsledné hodnoty vyjadřovaly cenovou hladinu relativně k roku 2016:

$$I_t = \prod_{y=2017}^t (1 + \pi_y)$$

kde π_y je průměrná roční míra inflace v desetinném tvaru. Reálná výše dotace na jednoho člena do 26 let (D_t^{real}) byla následně vypočtena podle vztahu:

$$D_t^{real} = \frac{D_t^{nom}}{I_t}$$